

ARODERGi

A N T A L Y A R E H B E R L E R O D A S I D E R G İ S İ

CHAMBER of ANTALYA TOURIST GUIDES MAGAZINE

ANTALYA'nın TURİZM TARİHİ VII. Bölüm

GÜL ve HALI DİYARI: ISPARTA

ANADOLU ERENLERİ: HACI BEKTAŞ VELİ

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ II. BÖLÜM

PROF. DR. ŞADAN GÖKOVALI: SÖYLENCE

AFRODİT ve BİTKİLERİ

GELİŞEN DEV ÜLKE: ÇİN

NAZAR BONCUĞU SANATI

ANTALYA OYUNCAK MÜZESİ

ÜCRETSİZ

ALICE

LEATHER & FUR

Avrupa'nın en büyük Deri & Kürk mağazası ile kendinizi şımartın.

KIRGILAR | MONDIAL

www.aliceleather.com

Antalya • Alanya • Bergama • Bursa • Göynük • İstanbul • Kapadokya • Kuşadası • Selçuk • Side
Merkez : Altınova Serik Cad. No: 259 (Havalimanı yolu üzeri) Antalya / Türkiye T. +90 242 310 48 48

Acaba?

Son aylarda yaşadığımız gelişmeler kelimenin tam anlamı ile baş döndürücü idi. 20 yıllık bir rüya olan “Turist Rehberliği Meslek Yasası” gerçekten gerçek mi oluyordu? Rehberler nihayet rüyaları olan meslek yasasına kavuşuyorlar mı? Biz rehberler çoktandır hak ettiğimiz statüye ulaşma aşamasında mıyız yoksa? Yıllardır konuşulanlar, yaşananlar ve biz rehberlerin neredeyse yasanın çıkma hususundaki inancımızı yitirdiğimiz şu günlerde; yaşamızın gerçekten çıkmayacağı sorusu ile karşı karşıyayız.

Yasa taslağımızın meclisteki ilgili komisyona ulaşma haberini aldığımızda yaşadığımız sevinç ve coşkumuz inanmayacağınız kadar yüksek oldu. Lakin; bizim hazırlayıp onayladığımız taslaktan farklı olduğunu gördüğümüzde, sevinç ve coşkunun yerini hayal kırıklığı alması kaçınılmazdı. Akabinde neden sorularını sormaya başladık. Soruyoruz, zira; Türkiye’de başka bir örneği

olmayan bir taslak ile karşı karşıyayız.

Rehberler olarak yıllardır birlik olmaya çaba gösterirken, taslaktaki iki madde bizim uzun çabalar sonucu oluşturduğumuz birliğe zarar verecek nitelikte. Maddeler; “bir ilde birden fazla meslek odası kurulabilmesi” ve “ülke genelinde birden fazla odalar birliğinin kurulabilmesi”.

Bu uygulamanın bize zaman ve enerji kaybettireceği gerçeği yanı sıra; herhangi bir girişimde bulunmak istendiğinde, odalar ve birliklerin aralarında bir uzlaşma sağlama gerekliliği baş gösterecektir. Başka bir risk ise, biz rehberlerin dil ve ideolojik açıdan gruplara bölünmesi olacaktır. Devletimiz, ülkemiz vatandaşlarını herhangi bir ayırım gözetmeksizin birleştirmeye çabalarırken, bizler aramızda meslek grubu olarak bölünme riskini taşıyacağız.

Oysa bizlerin amacı; had safhaya ulaşan sorunlarımızı, birlik ve beraberlik içerisinde bir an önce çözüme kavuşturmak isteği.

Türkiye’nin yüzü ve tanıtım elçileri olan biz rehberler, meslek kuruluşları arasında yıllardır süren görüş ayrılıklarının sonrasında elde edilen “birlik” ruhunu tekrar kaybetmek istemiyoruz. Günümüzde, Türk turizminin dünyada ulaşmış olduğu başarı sıralaması yadsınamaz bir boyuta ulaşmıştır.

Bu başarıda, binlerce turisti olumlu anlamda etkileyen yaklaşık 14.000 rehberin rolü kesinlikle küçümsenmemelidir. Bizler rehberler olarak kendi başarımızın farkındayız. Lakin bizim üstlendiğimiz öncelikli görevin önemini herkesin görmesi gerekmektedir. Dünyaya ülkemizi doğru tanıtarak, “ülke imajını” daha pozitif hale getirmek bizim en önemli görevimiz. Bunu da başarıyla yerine getirdiğimize inanıyorum.

Öyle olmasa son 20 yılda turist sayısında yaklaşık 10 misli bir artış sağlanır mıydı dersiniz? Elbette bu yalnızca tek başımıza üstlendiğimiz, sadece ve sadece bizim başarımız değil; fakat payımız da küçümsenmeyecek ölçüde büyük.

Artık hepimizin ellerimizi taşın altına koyma vakti gelmiştir. Her rehber bu konuda, siyasetleri ve ulaşabildiği milletvekillerini bilgilendirip, meslek yasasının bir an önce meclisteki ilgili komisyondan genel kurula sevk edilerek, yasalaşmasının camiamız için önemini vurgulamalıdır.

Türk turizminin geleceğinin şekillenmesinde ve planlanmasında rehberlerin daha etkin olabilmeleri için bir an önce yasal statülerini kazanmaları gerekmektedir. Bunun en büyük nedeni güzel ülkemizin turizm açısından, birçok diğer ülkelere kıyasla sahip olduğu çok büyük bir kültür ve tabiat hazinesi olması. Bu zenginliğin ülkemize gelecekte de önemli bir avantaj sağlaması için, turist rehberlerinin de önemini farkına varılmalıdır.

Sayın bakanımızın, “Yasanız bu yasama yılında çıkar”, öngörüsünün gerçekleşmesi dileği ile...

Saygılarımla,

Hasan UYSAL

ARO

ANTALYA
REHBERLER ODASI
DERGİSİ

3 ayda bir yayımlanır.
YIL: 2, SAYI: 7, Ocak - Mart 2012
Şubat ayında basılmıştır.

İMTİYAZ SAHİBİ

Antalya Rehberler Esnaf Odası adına
Hasan UYSAL
hasanuysal@aro.org.tr

SORUMLU MÜDÜR GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Ahmet Zeki APALI
zekiapali@aro.org.tr

YAYIN KURULU

Prof.Dr. Bekir DENİZ
Prof.Dr. Nevzat ÇEVİK
Prof.Dr. Şadan GÖKOVALI
Yavuz Ali SAKARYA
Hüseyin ÇİMRİN
Mehmet ERDEM
Recep YAVUZ
Oktay TILKI

KATKIDA BULUNANLAR

Serdar SEVİNÇ

KAPAK FOTOĞRAFI

Ahmet Zeki APALI

GRAFİK TASARIM

Adnan SAYKI
www.adnansayki.com
asayki@gmail.com
0537 419 43 23

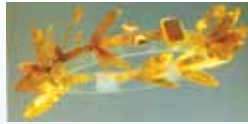
BASKI

Başak Matbaacılık ve Tanıtım
Hiz. Ltd. Şti.
Anadolu Bulvarı Meka Plaza
No: 5 / 15 Gimat
Yenimahalle / ANKARA
TEL: 0312 397 16 17

YAZIŞMA ADRESİ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

Demircikara Mah.
Burhanettin Onat Cad.
Artürk Sitesi, A-Blok, No: 89
Kat: 1 D: 4 ANTALYA
TEL: 0242 311 11 30 (Pbx)
FAKS: 0242 322 91 75
www.aro.org.tr
dergi@aro.org.tr

"Yazıların sorumluluğu yazarlarına,
reklamların sorumluluğu reklam
sahiplerine aittir. Yazılı izin olmaksızın
hiçbir yazı, fotoğraf ve grafik içerik
başka bir yerde kullanılamaz."
Kültür-Sanat, Tarih, Arkeoloji,
Mitoloji ve Gezi Dergisi.
ARO'nun bir kültür hizmetidir.

İçindekiler

6-9	ANTALYA'nın TURİZM TARİHİ VII. Bölüm
10	DAHA ÇOK VAR!
12-37	GÜL ve HALI DİYARI: ISPARTA
38-41	HACI BEKTAŞ VELİ
42-63	KAĞIZMAN
64-67	ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ II. Bölüm
68-70	BALIKLARIMIZ
72-82	ŞADAN GÖKO- VALI: SÖYLENCE
84-85	AFRODİT ve BİTKİLERİ
86-93	GELİŞEN DEV ÜLKE: ÇİN
94	AVUKATINIZ DİYOR Kİ
96-99	NAZAR BONCU- ĞU SANATI
100-109	HABERLER
110-111	ANTALYA OYUNCAK MÜZESİ
112-113	ÖDÜLLÜ BULMACA
114	ŞİİR KÖŞESİ

Yeni Ufuklara

Turizm açısından rekorlarla geçen bir yılın ardından hiç vakit kaybetmeden yeni rekorlara yelken açmak üzere 2012 yılına girmiş durumdayız. Dergimizin yayın hayatına başladığı günden itibaren kendini kısa sürede kabul ettirmesi, neredeyse ulusal ölçekli olanlarla başa baş güreşmesi sadece bizim değil, destek veren tüm üyelerimizin başarısıdır.

Bu başarıyı perçinlemek adına yönetim ve yayın kurullarımız yeni bir karar aldılar. Nisan'dan itibaren ele aldığımız konuları birebir olmasa da genel bilgi verebilecek şekilde "İngilizce" olarak yayımlamayı, yani dergimizi iki dilde çıkarmayı kararlaştırdılar. Dolayısıyla, bize ulaşan yabancı bilim adamı ve okurlarımızın da bir nevi dileklerini gerçekleştirmiş olacağız.

Emeği geçen herkese ve üyelerimize hayırlı olmasını diliyorum.

Yeni yılla birlikte baskı, dağıtım giderlerimizde ciddi bir artış oldu. Kalitemizden ödün vermeden, baskı adedimizi azaltmadan bunun üstesinden gelmek hayli zor. İşte tam bu konuda imdadımıza hızır gibi yetişen birçok duyarlı meslektaşımıza, ITM Travel yöneticilerine buradan sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Rehberlik ve ARO Başkan Yardımcılığı'nın getirdiği iş yükünün üstesinden gelebilmek için büyük fedakarlıklara katlanıyoruz. Gerek ARO Dergi, gerek grafik tasarım ekibi, gerekse yayın kurulu üyeleri olarak dergimizin zamanında ve kaliteli çıkabilmesi için ailelerimize, çocuklarımıza ve dostlarımıza karşı sorumluluklarımızı tam olarak yerine getiremediğimiz için, bu vesileyle buradan kendilerinden özür diliyoruz.

21 Şubat Dünya Rehberler Günü'nü bu yıl oldukça görkemli kutladık. Sayın valimiz Dr. Ahmet Altıparmak'ı makamında ziyaret eden heyetimize ilk müjde rehberlerin öneminin bu yıl içinde yapılacak çalışmalarda daha iyi anlaşılacağı mesajının bizzat valimizce verilmesi idi. En önemli faaliyetlerimizden AKMED salonunda düzenlenen, Antalyalı rehberlerin Onur Ödülü'ne değer buldukları Prof. Dr. Şadan Gökovalı'nın "Antalya ve Turizm", Hierapolis kazı ekibinin kıdemli arkeologlarından Haşim Yıldız'ın "Dünden Bugüne Hierapolis Kazıları" konulu konferansları tek kelime ile büyüleyiciydi. Konferans salonu dışındaki oturma yerleri bile tıklım tıklım doluydu. Birçok izleyici ise ayakta kalmalarına rağmen konferansları baştan sona büyük bir ilgiyle takip ettiler.

Gala Yemeği'ne, Antalya Vali Yardımcısı Recep Yüksel, Antalya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Vekili Cemal Öcal, Bakanlık Eğitim Araştırma Genel Müdürlüğü Rehberlik Daire Başkanı İbrahim Beğendi, Denizli İl Özel İdaresi Genel Sekreteri Adem Oklu, Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet Tanır, Kepez Belediyesi Başkan Yardımcısı Mesut Kocagöz, Prof. Dr. Nevzat Çevik, arkeolog Haşim Yıldız ve Prof. Dr. Şadan Gökovalı katılarak hepimizi onurlandırmışlardır.

Değerli konuklarla bir arada olmaktan büyük mutluluk duyan rehberler, zaman zaman sohbet etme fırsatını da kaçırmadılar. Her fırsatta ARO yönetiminin başarılı ve özverili çalışmalarından dolayı memnuniyetlerini dile getirdiler.

İçinde bulunduğumuz yılda rehberlerin meslek yasasına kavuşmalarını beklerken, heyecanımızı hiç yitirmeden hep bir adım daha öteye gidebilmek için yaşadığımız her an çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Biz ilerlemeye devam edeceğiz ama temennimiz bunu hep birlikte yapabilmek. Boşuna dememişler "birlikten kuvvet doğar" diye; birlik olalım, güçlü olalım; bütün sorunların üstesinden daha çabuk gelelim.

Dergimizin yeni sayısını yine çok beğeneceğinizi umarak, saygı ve selamlarımı sunuyorum.

A. Zeki APALI

Zeki Müren Antalya Havaalanı'nda Antalyaspor oyuncularından omuzlara alınmıştı.

Antalya'nın Turizm Tarihi VII. Bölüm

43 Yıl Önce Aspendos'ta Zeki Müren Konseri

Hüseyin ÇİMRİN, Kent Tarihçisi

Zeki Müren yaz aylarında, konserlerinin olmadığı üç ay boyunca Antalya'da Konyaaltı Caddesi Çakırlıoğlu Apartmanı'nın 6. katındaki evinde kalıyor; zamanının büyük bir bölümünü de evinin tam karşısında bulunan

Antalya'nın yaşadığı çok güzel günleri vardır. Bunlardan biri de, bundan tam kırk yıl önce Zeki Müren'in 31 Mayıs 1969 gecesi Aspendos Tiyatrosu'nda verdiği muhteşem konser, hem Antalya'yı hem de Aspendos Tiyatrosu'nu tüm Türkiye'ye tanıtmıştır.

mütevazı Derya Motel'in denizden arıtılarak çekilen suyuyla doldurulan havuzunda geçiriyordu.

Akşamları burada İstanbul'dan gelen sanatçılar ve Antalyalılardan oluşan bir grupla geceleri tatlı sohbetler yapılıyor, mehtapta şarkılar söyleniyordu. Bu sohbetler sırasında kendisine Antalyaspor Kulübü Başkanı Atilla Konuk tarafından Antalyaspor yararına tarihi Aspendos Tiyatrosu'nda bir konser vermesi rica edilince, bir

Antalya sevdalısı olan Zeki Müren bu teklife çok heyecanlandı.

Bu tarihi konser Altıncı Antalya Altın Portakal Festivali etkinlikleri sırasında, 31 Mayıs 1969 günü akşamı yapılacaktı. O güne kadar bu tarihi tiyatrodaki yalnızca antik dünyadan tiyatro eserleri sergilenmişti. Tiyatroda bir ilk yaşanacak, Aspendos sevilen bir ses sanatçısının sesiyle çınlayacaktı. Zeki Müren ise konsere çıkacağı günü büyük bir heyecanla bekliyordu.

Zeki Müren 'Uzaylı Prenses' kostümü ile.

Zeki Müren Aspendos'ta muhteşem bir topluluk önünde.

Sağlığına dikkat ediyor, nezle olma korkusu ile artık denize bile girmiyordu. Hatta yakın dostlarına **“O konser için kararımı verdim, çıkacağım Aspendos’a. Çünkü bu konser, hayatımın en büyük konseri olacak, benim de zafer tacım olacak.”** diyordu.

Konser tarihine birkaç gün kala Antalyasporlular tarafından Antalya Havaalanı'nda büyük bir törenle karşılanan Zeki Müren'i görebilmek için binlerce hayranı sokaklara dökülmüştü. Antalyasporlu futbolcular sanatçıyı havaalanında uzun süre omuzlarında taşıdılar. Havaalanından Konyaaltı Caddesi'ndeki evine kadar uzayan insan kalabalıkları, birkaç gün sonra Aspendos'ta konser verecek olan Zeki Müren'i dakikalarca alkış yağmuruna tuttular.

Aspendos'a İnsan Seli:

31 Mayıs 1969 günü sabahın erken saatlerinden itibaren otobüsler, kasası insan dolu kamyonlar, otomobiller, motosikletler şehirden, diğer il ve ilçelerden Aspendos'a Zeki Müren hayranlarını taşıdılar. Akşam saatlerine gelindiğinde Antalya bomboştı. Sokaklarda, caddelerde kimsecikler yoktu. Bir faytonun atından çıkan “lak ... lak ... lak” sesi dışında Antalya'nın caddelerinde başka ses yoktu. Buna karşılık 15 bin kişilik Aspendos'u bayram yerine döndüren Zeki Müren hayranları, Aspendos'a öğle saatlerinden itibaren geldikleri için yiyeceklerini de beraberinde getirmişlerdi. Konsere İstanbul'dan Antalya'ya Film Festivali için gelen basın ve Yeşilçam mensupları da davetliler. Aspendos tıklım tıklım doluydu. Protokol için ayrılan yerler bile halk tarafından işgal edilmişti. Geç gelen davetliler Zeki Müren'in konserini toprağın üzerine yaydıkları gazete kâğıtlarına bağdaş kurarak izlemek zorunda kaldılar. Bunlar arasında Antalya Belediye Başkanı Dr. Avni Tolunay da vardı. Birçok izleyici bu izdiham nedeniyle yer bulamamış,

Zeki Müren her şarkı için yeni bir kostüm değiştirirdi.

Zeki Müren hayranları, Aspendos'a öğle saatlerinden itibaren geldikleri için yiyeceklerini de beraberinde getirmişlerdi.

konseri tiyatro dışında dinlemek zorunda kalmıştı. Bunlarla birlikte dinleyici sayısı 17 bini bulmuştu. Zeki Müren nihayet akşam 09:15'de Nevzat Sümer yönetiminde 47 kişilik saz heyeti ile yerini aldı. Bu dev konser saz eserleriyle başladı. Sonra Zeki Müren gözüktü sahnede. Sırtında siyah bir smokin vardı. Alkıştan adeta yer yerinden oynadı.

Bu binlerce kişinin olduğu koca tiyatrodaki Zeki Müren klasik eserlere

de yer vermişti. "Kültürleri, müzik zevkleri, yaşları farklı binlerce kişi bu klasik eserleri nasıl kabullenecekti? O gece Aspendos'u dolduranların çoğu bir Türk müziği konseri dinlemekten çok Zeki Müren'i seyretmek için gelmişlerdi. Aspendos'a. Acaba Zeki Müren smokinler içinde klasik eserler okuyarak bu insanları memnun edebilecek miydi?"

Konser Başlıyor

Zeki Müren ise çok heyecanlıydı.

Sanki hayatında sahneye ilk kez adımını atıyordu. Ama konserin 15. dakikasında bu heyecandan eser kalmadı. Aspendos'ta akustik mükemmeldi. Zeki Müren binlerce kişiyi kısa zamanda avucunun içine almayı başarmıştı.

Birinci bölümde Zeki Müren Türk Müziğinin yüz sene, iki yüz sene evvelki klasik eserlerine yer vermişti. Dede Efendi'den "Yine neşe-i muhabbet dil-i canı etti şeyda" ile başladı ve Nevres Paşa'nın Şehnaz Divanı ile devam etti, "Vardım ki yurdumdan ayağ göçmüş..." Güftesi Bayburtlu Zihni'ye ait olan bu eser Zeki Müren'in çok sevdiği bir eserd.

Klasikler bitince küçük bir ara verildi. İkinci bölümde Zeki Müren Saadettin Kaynak ve Selahattin Pınar'ın eserlerini, beyaz bir smokinle okudu. Aspendos'ta, o büyük tarih hazinesinde "çıt" çıkmıyordu. Üçüncü bölümde o günlerin popüler şarkılarının en seçkinlerini okudu. Her şarkıda rengârenk kıyafetler giyindi. Günün sevilen şarkılarını söyledikçe Aspendos coşuyordu. Rengârenk kıyafetleri içinde o yılların popüler şarkılarını okurken Zeki Müren artık dinlenmiyor, "seyrediliyordu". O büyük kalabalık, o coşkulu insanlar Zeki Müren'i bırakmak istemiyorlardı. Ve 15 bin kişilik dev bir halk korusu Zeki Müren'e bu konsere eşlik ediyor, hep birden el çırpıyor, şarkının ara nağmelerini Zeki Müren'le birlikte söylüyordu.

İnsanın tüylerini diken diken eden bir olaydı bu. Kimse konserin bitmesini istemiyordu. Nihayet istenmeyen an geldi. Ve aynı anda Aspendos'ta bir alkış tufanıdır koptu. Son şarkısını söyledikten sonra kulise döndü. Halk yavaş yavaş tiyatroyu terk etmeye başlamıştı. Hani hakları da vardı. Aspendos şehirden uzaktaydı. Otobüslerde yer bulamazlarsa halleri ne olurdu? Zeki Müren tiyatroyu terk edenlere büyük bir sürpriz yaptı. Tiyatronun sahnesinden toprak piste indi., halkın arasına karıştı. Sonunda da

“İbibikler öter ötmez ordayım” o yıl çok popülerdi, onunla final yaptı. Yüzyıllar boyu depremlere, savaşlara karşı koyan koca Aspendos Tiyatrosu neredeyse yıkılacaktı.

Konser gece yarısı 01:00’e doğru bitmiş, Zeki Müren bir idealini daha gerçekleştirmişti. Sanatçı ellerini havaya kaldırmış, Tanrı’ya bugünleri kendisine gösterdiği için şükrediyordu. Neden şükretmesin binlerce Antalyalıya gerçek bir müzik ziyafeti vermiş; konser boyunca sinek uça kanadının sesi duyulacak derecede 15 bin kişi yalnızca onu dinlemişti. Bu konser Antalya Turizm Tarihi’nde bir ilkti ve bu konserin yankıları, tam 40 yıl önce İstanbul basınında aylarca sürdü. Antalya Festivali ve Aspendos Tiyatrosu’nun yurt çapında tanınmasına büyük bir katkısı oldu.

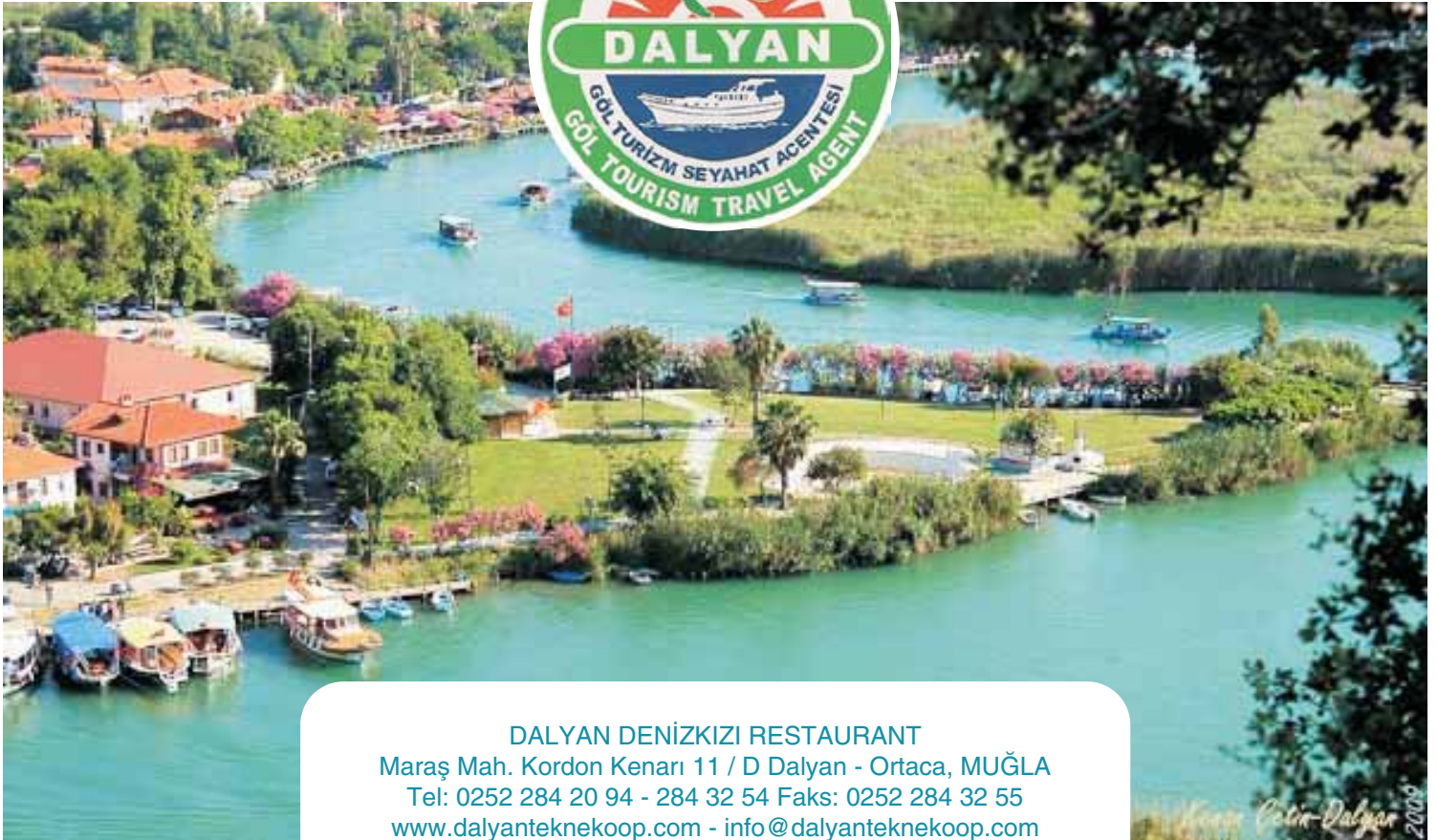
Sanat Güneşi’nin Duyguları Nelerdi?

1992 yılında kendisi ile yapılan bir röportajda Türkiye’nin “**Sanat Güneşi**” Zeki Müren Aspendos’taki verdiği konser sonrası yaşadığı duyguları şu cümlelerle ifade ediyordu:

“Aspendos’a vardığımda gözlerime inanamadım. Bütün Antalya Aspendos’a dolmuştu sanki. Şu anda bile o gecenin muhteşem heyecanı ile titriyorum. On beş bin kişinin karşısında tek bir Zeki Müren ve tam 44 saz. Yüze yakın flaş ve bir o kadar basın mensubu. Otuz bin elden çıkan o ömrümün alkışları. Aspendos’un taş duvarlarına sığamayıp gökteki ayın ön dördü mehtabına kadar ulaşıyordu. Tanrı her sanatçıya nasip etsin efendim. Hayatımın zirvesini tattım. Artık rahat ve huzur içinde ölebilirim. Evet, böyle bir gecenin sonunda ölüme bile zevkle gidilebilir. Aspendos’tan Antalya’ya dönerken sabah güneşi doğuyordu ve ben arabamda sevinç gözyaşları

döküyordum. Antalya 50 kilometre, Aspendos’tan Antalya’ya kadar bir araç konvoyu vardı. Arkamda on farların pırlıltısını, arabaların kırmızı arka lambalarını ateş böceği gibi görüyordum. Bu bir sanatçı için ulaşılması çok güç bir mertebe. Derya Motel’e döndüğümde sabahın 5:30’u olmuştu. O Aspendos’taki ben miydim? Üç ay uyumadım. “Allah bunu bana nasıl nasip etti. Yüce tanrı bir kuluna bu kadar muhteşem bir geceyi nasıl nasip eder” diye o duyguyla da üç-beş gün ne uyku, ne yemek, ne içmek, ne havuza girmek. O ne türlü bir mutluluk. O olaydan sonra bazı sanatçı dostlarım Aspendos konserlerini denediler. Şimdilerde ise Aspendos denemeleri çok başarılı oluyor. Işıklar, şehir ceyanı, ses tesisatı mükemmel. Seyircilerin oturdukları tribünler de aydınlatılıyor. Yani şimdi işler oturdu Aspendos’ta. Ben ilklerin öncüsü olarak, Antalya’daki o zafer tacından çok bahtiyarım.”

GELECEK SAYI: Antalya’nın İlk Tatil Köyü

DALYAN DENİZKIZI RESTAURANT

Maraş Mah. Kordon Kenarı 11 / D Dalıan - Ortaca, MUĞLA

Tel: 0252 284 20 94 - 284 32 54 Faks: 0252 284 32 55

www.dalyanteknekoop.com - info@dalyanteknekoop.com

Çetin Dalıan
2008

Daha Çok Var...

Recep YAVUZ, ITM Travel Genel Müdürü

Geçtiğimiz ekim ayında Yorgun Herkül'ün yarısı 30 yıl süren diplomatik ataklar, protesto gösterileri, imza kampanyaları sonucunda Antalya Müzesi'ne iade edildi.

Yorgun Herkül'ün anavatanına getirilmesi için binlerce imza toplayarak Boston Müzesi'nin önünde protesto yürüyüşü yapan ve istihbarat izleri sürerek Herkül'ü adım adım takip eden isimsiz kahramanlara, Özgen Acar'a, Jale İnan'a, Salih Güney'e, dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Fikri Sağlar'a ve son yıllardaki süreci çok ciddi bir şekilde yürüten Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'a, arkeologlarımıza, bilim adamlarımıza bu 30 yıllık davada ülkemiz adına gösterdikleri azim için şükran borçluyuz.

Temmuz ayında da 90 yıldır Almanya'da saklanan ve iade edilmesi imkânsız gibi gözükten Boğazköy Sfenksi anavatanına döndü.

Bu iki hamle ülkemizden götürülen yurt dışındaki kültürel varlıklarımızın geri kazanılması konusunda önemli örnek teşkil etmektedir.

Ben, yıllardır terk edilmişliğe ve unutulmuşluğa bırakılmış bu çalışmalarını Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın en önemli icraatları arasında görüyorum.

Şimdi bu rüzgârı arkamıza alarak halen yurt dışında olan çok önemli değerleri geri getirmememiz içten bile değil.

Bakin daha neler var:

A.B.D.

16 adet yazılı Lidya mezar ve adak steli, Kumluca eserleri, 2 adet Kremna heykeli, Dionysos mozaikleri, Frig rahip heykeli, Elmalı sikkeleri, Afyon'dan erken Hristiyanlık devri heykelleri, çeşitli lahit parçaları.

Almanya:

Bergama Zeus Sunağı, Aphrodisias, İhtiyar Balıkçı heykeli, Hermann Historica'daki Urartu kazanı, 480 parça altın, Troya eseri, Konya Beyhekim Camii mihrabı, Hacı İbrahim Veli Türbesi sandukası, Hitit mezar steli, Tararlı tümülüsüne ait parçalar, Aydın Dikmen'den el konulan 1100 adet eser, Lidya sikkeleri ve Manisa Müzesi'nden sikkeler.

İngiltere:

Nuriosmaniye Kütüphanesi'nden Kuran-ı Kerim, Karun Hazinesi'nden gümüş kepçe, 79 sikke.

Danimarka:

Diyanet İşleri Müzesi'nden çalınan sfenks figürini, Akşehir Seydi Mahmut Hayrani Türbesi'ne ait sanduka, Cizre Ulu Camii kapı tokmağı, Nuruosmaniye kütüphanesine ait Kur'an sayfaları.

Fransa:

II. Selim Türbesi'nden çalınan İznik çini pano, Karun Hazinesi'nden altın takılar, Eyüp Sultan Türbesi'nden İznik çinileri.

İtalya:

Lidya yazıtı.

Rusya:

Troya eserleri, Bizans haç, bilezik ve altın kemik kutusu, Altın Bizans haçı, Tunç çağı ve Roma dönemine ait 28 eser, Trakya sikkeleri.

Hırvatistan:

115 sikke, 7 yüzük, 9 kurşun madde ve 2 ok ucu.

Ukrayna:

1. ve 4. yüzyıllara tarihlenen 4 amfora, 7 amfora parçası.

Bulgaristan:

328 sikke ve 23 adet arkeolojik eser, Tunç Çağı ve Roma eserleri.

İskoçya:

Altın çelenk.

Portekiz:

Gülbenkian Koleksiyonu'ndan Kuran-ı Kerim yaprakları.

Bunlar bilinenler; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca takibi yapılıyor.

Ya sessiz sedasız yürütülen binlerce diğerleri?

Daha çok var...

Atmosfer
Adrenalin verir!

Atmosfer
Balloons

Kapadokya'da sıcak hava balonculuğunun yeni bir yüzü olarak hayatınız boyunca unutamayacağınız bir maceraya davet ediyoruz.

Bütün dünyada doğal güzellikleri, benzersiz yer şekilleri ve binlerce yıllık tarihi ile kelimelerle anlatılması mümkün olmayan, Kapadokya'yı aynı zamanda gökyüzünden seyretmenizi sağlıyoruz. Kimi zaman, peri bacalarının arasından süzülerek kimi zaman yükselerek, kimi zamanda vadilerin içlerine girerek sizlerle büyüleyici bir atmosferi paylaşıyoruz.

GAMZE KAVAK - SERPİL KARABULUT

ATMOSFER BALONCULUK TİC. TUR. LTD. ŞTİ.

HACI ALİ BEY CAD. NO: 2 - UÇİSAR KASABASI 50240 NEVŞEHİR

GSM: 0 530 764 26 30 - **TEL:** 0 384 219 26 43 - **FAKS:** 0 384 219 26 44

www.atmosferballoons.com - fly@atmosferballoons.com

Gül ve Halı Diyarı: ISPARTA

Halı Dokuyan Kadınlar

Güven GÜLTEKİN, Rehber

Ispartalı bir Profesyonel Turist Rehberi olarak sizlere tavsiyem: Isparta'dan gülyağı ve halı almadan, Isparta'nın gül bahçelerinde gül toplamadan, Isparta Müzesi'ni gezmeden, Isparta'nın nefis fırın kebabından yemeden, Atabey Ertokuş Medresesi'nden gökyüzünü seyretmeden, Isparta'nın Kelebek Vadisi'nde fotoğraf çekmeden, Yalvaç Pisidia Antiocheia Antik Ören yerini gezmeden, Kovada Milli Parkı ve göllerin kıyısında piknik yapıp fotoğraf çekmeden, Yedi renkli Eğirdir Gölü'ne karşı oturarak balık yemeden, Şarkikaraağaç Mavi Sedir Ormanı'nda yürümeden, bol oksijen depolamadan, Dedegül Dağları'nda -

Melikler Yaylası'nda 1001 çeşit bitkiyle tanışmadan, Gölcük Krater Gölü'nün maviliğini, ormanın yeşilini görmeden, Haziran ayında yapılan Uluslararası Gül, Halı, Kültür ve Turizm Festivali'ni görmeden, bir kış rüyası Davraz Kayak Merkezi'nde kayak yaparken Eğirdir Gölü'nü seyretmeden, Eğirdir'de yamaç paraşütü yap-

madan, Yazılı Kanyon'da - Kral Yolu'nda nehirle birlikte yürümeden, Aksu Zindan Mağarası'nda asırların birikimini fotoğraflamadan, Isparta'yı görmüş sayılmazsınız...

Tarihi ve Turistik Nitelikleri

Satılmayı Bekleyen Halılar

“Güller ve Göller Diyarı”, “Türkiye'nin Gül Bahçesi” olarak tanınan ve binlerce yıllık tarihe sahip olan Isparta; kültürüyle, ekonomisiyle, turistik ve doğal güzellikleriyle ülkemizin, Batı Akdeniz Bölgesi'nin en gözde illerinden biridir. Cumhuriyet Türkiye'sinde eğitimde, sağlıkta, konutta, alt yapıda sorunlarını çözmüş

Türkiye'nin tek ili olmanın sevincini yaşayan Isparta; milattan önceki yıllardan itibaren "Pisidia" olarak bilinen bölge üzerine kurulmuştur.

Tarihi dönemlerde Hitit egemenliği altındaki bu bölgeye daha sonra Frigler, Lidyalılar, Persler hakim olmuştur. Tarihi kaynaklarda "Pisidia" adına ilk kez MÖ 5. yy sonunda rastlanmaktadır. Isparta ya da tarihdeki adıyla "**Baris**" şehrinin kuruluşu ise, Lidyalılar dönemine rastlamaktadır.

III. Kılıçarslan döneminde, 1204 yılında Türklerin eline geçen kent, Cumhuriyet öncesinde Konya vilayetine bağlı "Hamidabad" adında bir livalık iken, 1923 yılında müstakil il olmuş ve 1926 yılında "Isparta" ismini almıştır.

Geçmişten günümüze gelen tarihi eserler ve antik kentler yerli ve yabancı turistlerin tarihle buluşma noktasıdır. Tarihin her dönemin-

deki uygarlıklardan izler taşıyan Isparta, ilk çağ ve Helenistik Dönemde inşa edilen antik kentleriyle dikkat çekmektedir.

Helenistik Dönem'de kurulan antik şehirlerden en önemlisi ise Yalvaç ilçesinde bulunan **Pisidia Antiokheia** kentidir. Bir dönem Pisidia bölgesinin başkenti de olan bu şehirde Roma ve Bizans medeniyetlerine ait kalıntılar vardır. Kentin en yüksek yerindeki doğal bir tapınak olan **Augustus Tapınağı**, Ana Tanrıça Kybele'nin tapınma yeri olarak kullanılmış. MS 4. yüzyılda sonradan Açık Hava Tapınağı haline getirilmiş.

Kentin merkezinde bulunan Tiyatro, Roma döneminde genişletilerek 5 bin kişilik kapasiteye ulaştırılmıştır. Şehrin dikkat çeken bir başka yönü ise **Roma Hamamı** olduğu düşünülen yapıdır. Şehrin su ihtiyacını karşılamak üzere 10 metre yüksekliğinde, yontma taşlardan harçsız olarak inşa edilen **Antik Su Kemerleri** kentin uygarlık düzeyini gösteren önemli bir yapı konumundadır.

Kentin kuzeydoğusunda bulunan **Men Kutsal Alanı** buluntuları bölgede Helenistik Dönem öncesi bir kültürün bulunduğunu kanıtlamaktadır. İlk vaazın verildiği, ayrıca ilk Hristiyan kiliselerinden biri olan **Aziz Paulus Kilisesi** de Pisidia Antiokheia'da bulunmaktadır. Geçmiş günümüze taşıyan bu kutsal alanlar Yalvaç ilçesini inanç turizminin merkezi haline getirmiştir. Aziz Paulus'un Pisidia Antiokheia'ya gelişinde geçtiğine inanılan, **Yazılı Kanyon**'da günümüzde de yürüyüş programları düzenlenmektedir. Yazılı Kanyon'da bulunan **Kaya Yazıtları** da

Aziz Paulus'un buradan geçtiği inancını güçlendirmektedir. Aziz Paulus Yolu, Antalya'dan başlayıp, Yalvaç'a kadar devam eden ve 500 km mesafesi ile Türkiye'nin en uzun yürüyüş yollarından biridir.

Helenistik Dönemden kalma önemli yerleşim merkezlerinden

Eğirdir Gölü

Yazılı Kanyon, Sütçüler

biri de Sütçüler ilçesindeki **Adada Antik Kenti**'dir. Yapılan araştırmalarda kentin önemli bir merkez ve dini yönden de piskoposluk olduğu belirlenen Adada Antik Kenti en parlak yıllarını Roma Dönemi'nde yaşamıştır.

Adada Antik Kenti, bölgedeki diğer antik kentler gibi Büyük İskender'in Güney Anadolu'yu almasından sonra sırasıyla Seleukoslar, Bergama Krallığı, Roma İmparatorluğu daha sonra da Bizans İmparatorluğu egemenliği altına girmiştir. Adada Antik Kenti agorasıyla, çeşitli tapınaklarıyla, tiyatrosuyla, yönetim binasıyla Perge'ye kadar uzandığı belirlenen antik yol ve nekropol alanlarıyla iskan edildiği dönemde ulaştığı uygarlık düzeyini açıkça göstermektedir.

Isparta'nın binlerce yıllık tarihi ve kültürel birikimlerinden biri

de **Aksu Zindan Mağarası** girişindeki **Eurymedon Açık Hava Tapınağı**'dır. Tapınak önünde yapılan kazılarda Roma Dönemi'ne ait bir kilise ve yan duvarları bulunmuştur. Eurymedon Açık Hava Tapınağı altında bulunan sarkıt ve dikitleriyle dikkat çeken mağaranın uzunluğu 765 metredir.

Isparta coğrafi konumu sebebiyle her zaman önemli bir geçiş noktası olma özelliğini korumuştur. Bu nedenle her dönemden birçok kale bölgede hala varlığını sürdürmektedir. **Eğirdir Kalesi**, **Sığırlık Kaleleri** ve **Uluborlu Kalesi** hemen ilk akla gelenlerdendir.

Eğirdir Kalesi'nin yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, Bizans Dönemi'nde onarım görüldüğü bilinmektedir. Hamitoğulları ve Osmanlı dönemlerinde restore edilen kalenin dış kısmı taş bloklardan, iç kısmı ise molozlardan

inşa edilmiştir. Bizans Dönemi'nde yapıldığı bilinen Sığırlık Kaleleri bugün bile Anadolu'nun kuzey-güney geçişini gözetler konumdadırlar. Uluborlu Kalesi'ne su sağlayan Cirimbolu Su Köprüsü ise binlerce yıllık tarihi günümüze bağlayan bir yapıt olarak ilgi uyandırmaktadır.

Isparta, Anadolu'nun Türkleşmesinde önemli bir işleve sahiptir.

1071 senesinde Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapısı Türklere aralanmıştır. 1176 senesinde kazanılan Miryakefalon Savaşı Isparta topraklarında gerçekleşmiştir. Malazgirt zaferi kapıyı açmış, Miryakefalon zaferi tapuyu almıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin çöküşüyle bir süre Hamitoğulları

Hüseyin Töngü Evi, 24 No'lu Ev

Beyliği hakimiyetine giren Isparta, 1426 yılında Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Isparta, Anadolu Selçukluları Dönemi'nde askeri alanda olduğu kadar bilim alanında da önemli bir merkez konumundadır. Atabey'de bulunan **Ertokuş Medresesi** bu dönemden kalma en eski yapılar arasında yer almaktadır. 1224 yılında Anadolu Selçuklu Hükümdarı I. Kılıçarslan'ın Alperen Gazilerinden Keykubad'ın oğlu Mübarizeddin Ertokuş tarafından yaptırılan ve 700 yıl boyunca varlığını koruyan bu medrese, Atabey'in bir bilim merkezi olma-

sını sağlamıştır.

Eğirdir ilçesinde bulunan **Dündar Bey Medresesi** bir diğer Selçuklu yapısıdır. 1301 yılında iki katlı olarak yapılan medresenin ortasında bir avlu yer alır. Girişinde büyük bir taç kapı olan Dündar Bey Medresesi, bugün kapalı çarşı olarak hizmet vermektedir.

Kubad Abad Sarayı; Saray harabeleri Konya ili Beyşehir ilçesi Gölyaka Kasabası sınırları içinde, Konya Isparta il sınırlarının çakıştığı noktada Isparta'nın ilçesi Yenişarbademli'ye 1 km mesafededir. Ünlü Selçuklu tarihçisi İbn

Bibi'nin Selçuknamesi'nde sözünü ettiği, I. Alâeddin Keykubad'ın (1220 - 1236) ayağıyla işaret ederek "**Cennet ya burasıdır ya da buranın altındadır**" dediği bu yere yapılmış Kubad-Abad Sarayı ve Külliyesi, günümüze ulaşabilmiş tek Selçuklu saray yapısıdır. Kubad Abad Şar olarak kurulmuştur. 1235 yılından yıkılışına kadar 73 yıl Anadolu Selçuklu Devleti'ne yazlık başkentlik yapmıştır. 1235 yılında ilk vali olarak Bedreddin Sutaş adında bir vali ataması yapılmıştır. Bölge şehir olarak yönetilmiştir. Kışlık Başkent Alaiye (Alanya) ile yol irtibatı Emireddin Beli üzerinden sağlanmıştır. Bu

Dedegül Dağı (2.998 m), Yenişarbademli

güzergâh yakın zamana kadar yörük göçerler tarafından kullanılmakta idi. Halen yol yörük derneklerinin gayretleriyle ham yol olarak gidilip gelinebilir bir niteliktedir.

Bölgede bulunan eski mezarlıklar ve tarihsel kalıntılar coğrafyanın bu bölgesinde birçok medeniyetin hüküm sürdüğüne işaret etmektedir.

Kazı çalışmaları 1980 yılından itibaren halen devam etmektedir. Kazı başkanlığını 18 Mart Çanakale Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Rüçhan ARIK yapmaktadır. Sarayda bulunan mavi duvar çinileri ve diğer bulgular Konya Selçuklu Müzesi'ne kaldırılmıştır.

Isparta geçmişinden gelen daha birçok esere de ev sahipliği yapmaktadır. 1231'de Sultan Alaaddin Keykubat zamanında yaptırılan **Uluborlu Alaaddin Camii**, 1325 senesinde yapılan **Hızır Bey Camii**, 16. yüzyılda yapılan **Devlet Han Camii** hala hizmetini sürdüren yapılar arasında ilk akla gelen yapılardır. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde Konya'ya

bağlı bir sancak olan Isparta, o dönemde de önemli imar faaliyetlerine sahip olmuştur. Bu dönemden kalan Bedestenler, hamam ve çeşmeler, Osmanlı mimarisini günümüze kadar yaşatan diğer kültür varlıklarıdır.

İpek Yolu bütün bu bölgelerden geçmektedir. İpek yolu üzerinde bulunan **Eğirdir Hanı** ile **Gelendost Ertokuş Hanı** en önemli hanlardır. Farklı dinlere hoşgörü ile yaklaşan Osmanlı Dönemi'nde, 1750 yılında yapılan **Aya Baniya (Aya Payana)** ve 1858 yılında yapılan **Aya Yorgi (Aya Ishotya)** kiliseleri kentin en önemli kiliseleridir. 1920'li yıllarda Yunanistan ile yaşanan nüfus mübadelesine kadar hizmet veren bu kiliseler yıkılmadan günümüze kadar ulaşmıştır.

İlin zengin kültür ve tarihi birikimlerinin en muhteşem örneklerini **Isparta, Yalvaç, Uluborlu ve Süleyman Demirel Demokrasi ve Kalkınma Müzeleri**'nde görmek mümkündür. Müzedeki eserler gezenlerin ilgi ve hayranlığını toplamaktadır.

Türk ve dünya tarihinde önemli bir yere sahip olan Osmanlı İmparatorluğu döneminde Isparta pek çok devlet adamı yetiştirmiştir. Koca Haydar Paşa, Hüseyin Avni Paşa, Halil Hamit Paşa, Seyit Ali Paşa, Hüseyin Ali Paşa Osmanlı'nın sadrazamları, yani o dönemdeki başbakanlarıdır. 1923 senesinde cumhuriyetin ilanından sonra vilayet olan Isparta, aynı insandan hem başbakan hem de cumhurbaşkanı çıkartmıştır. Süleyman Demirel, ülkenin 8. cumhurbaşkanıdır. Isparta merkeze bağlı İslamköy doğumlu Süleyman Demirel'in memleketi Isparta'da, kendi adı ile anılan pek çok yapı ve kuruluş bulunmaktadır.

Isparta tarihi varlıklarıyla olduğu kadar mimarisi, türküleri, halk oyunları, manileri, düğünleri, yemekleri ve giyimleriyle de zengin bir kültürel birikime sahiptir.

Kirkit seslerinin halen yankılandığı ve 19. yüzyıl özelliği taşıyan geleneksel Isparta evleri halen ayakta ve kullanılmaya devam edilmektedir. Yöre insanı geçmişten günümüze gelen yaşam

çevre dostu, A kalite temizlik

Nano Uygulaması Öncesi Temizlik | Ev Temizliği | Ofis Temizliği | Cam Silme ve Cam Temizliği | Fabrika Temizliği
Halı Yıkama | Koltuk Yıkama ve Koltuk Temizliği | İnşaat Temizliği | İş hanı Temizliği | Okul Temizliği | Duvar Temizliği | Villa Temizliği
Mağaza ve Alışveriş Merkezi Temizliği | Bina temizliği | Gemi Yat Temizliği | Hastane Temizliği | Zemin Temizliği | Endüstriyel Temizlik

ANAHTARINIZI BİZE GÜVENLE BIRAKABİLİRSİNİZ !..

Çevre dostu
ürünler
kullanıyoruz

Firmamız; sektöründe önde gelen bir firma olma özelliğini taşımaktadır.

Cleaning Company - A Temizlik olarak;
eğitilmiş temizlik görevlilerimiz, yüksek teknoloji ekipmanlarımız ve **TSE belgeli** (çevreci) kimyasal malzemeler ile tesisinizde ihtiyaç duyulacak her türlü genel temizlik, çevre temizliği, zemin yıkama cilalama, personel temini, yurt temizliği, site temizliği, bina temizliği, buharlı temizlik, mutfak restoran temizliği, kamu kurumları temizliği, cam silme, endüstriyel temizlik, banka temizliği, duvar silimi, ev temizliği, fabrika temizliği, ofis işyeri büro temizliği, hastane temizliği, yerinde halı ve koltuk yıkama, otel temizliği, villa temizliği, dershane temizliği, okul temizliği, inşaat sonu temizliği, alışveriş merkezi temizliği hizmetlerini **kusursuz** ve **hijyenik** bir şekilde sağlıyoruz.

Mayt Nedir ?

Doktorlar Alerji Tedavisinin önemli bir parçası olan "ALERJEN MADDELERDEN KORUNMA" yı neden önemle tavsiye ederler ?
Alerji ve astım hastalığında doktorlar, insanların daha çok toza toz akarlarına küf mantarlarına polenlere hayvan deri döküntülerine ve tüylerine alerjisi olduğunu bildirmektedirler.

Bütün bu alerjenlerin ortak iki yanı vardır:
-Havayla uçuşan ve gözle görülemeyen mikroskopik maddelerdir.

Bırakın biz temizleyelim!

Çağlayan Mah. Fener Cad. Özgürlük Sitesi No: 58 D: 14 ANTALYA Funda GÖKGÖL Tel : 0 533 339 67 31

www.atemizlik.com • info@ atemizlik.com

serüvenini, göğsünden yükselen duyguları halk türküleriyle dışa vurmuştur. Kırık hava ve uzun hava niteliğinde olan bu dokunaklı türküler, âşıkların sazından dökülüp, yüreklerde ince bir sızı olmaktadır. Kırık hava türküleri genellikle halk oyunları eşliğinde çalınıp söylenmektedir. Yörenin coğrafyası ve yöre insanının mizacı bu oyunlara doğrudan yansımıştır. Kent çevresinde ağırlıklı olarak oynanan oyunlar zeybek ve teke oyunlarıdır. Isparta yöresi halk oyunları yönünden çok zengindir.

Göller Bölgesi'nin merkezi niteliğindeki Isparta, coğrafyası üzerinde bulunan zengin doğal güzellikleri ve kültürel varlıkları ile her türlü turizm çeşitliliğine imkan veren ve gelecek vadeden bir turizm merkezidir.

Isparta sınırları içerisinde bulunan **Eğirdir Gölü** başlı başına bir değerdir. Etrafını çevreleyen çeşitli yükseklikteki dağlar, bölgenin incisi olan Eğirdir Gölü'ne ayrı bir güzellik katmaktadır. Ayrıca Isparta, kent sınırları içerisinde yer alan **Kovada**, **Gölcük**, Beyşehir ve Burdur Gölleri gibi birçok doğa

harikasını da bünyesinde barındırmaktadır. Kentin bu doğal yapısı, göl ve dağ turizmine de olanak sağlamış, balık avcılığı, su sporları ve her türlü doğa sporlarına sunduğu olanaklarla da benzersiz bir yurt köşesi olmasını sağlamıştır.

Ege, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgelerinin kesiştiği Göller Bölgesi denilen noktada yer alan Isparta ili, Eğirdir, Kovada ve Gölcük gölleri, Kovada ve Kızıldağı Milli Parkları ile zengin bir fauna ve flora sahiptir.

İnanç Turizminin merkezi **Yalvaç** ilçesi, Anadolu'nun kültür zenginliğini tüm ihtişamı ile yansıtmaktadır.

Kayak merkezinin yer aldığı Davraz Dağı, doğa yürüyüşü ve nehir sporlarına elverişli kanyonlar, mağaralar ve dağları ile pek çok doğa sporlarının yapıldığı merkezdir.

Isparta'nın turizm kapısı **Eğirdir**, alternatif turizm cennetidir. Dağcılık, trekking, rüzgar sörfü, yamaç paraşütü, kampçılık turizm çeşit-

lerinden birkaçıdır.

Isparta yöresi, kış aylarında İzlanda alçak basıncının Balkanlar üzerinden ve Orta Akdeniz'e inerek, ılımanlaşmış şekliyle etkilenir. Kış aylarında kuru soğukların sebebi olan Sibiryaya yüksek basıncı zaman zaman bölgeye kadar sokulmaktadır. Ayrıca kış aylarına geçiş dönemlerinde Kuzey Afrika üzerinden gelen tropikal hava kütlelerinin etkisi gözlenir.

Isparta ili arazisinin yarısına yakın bir kısmı ormanlardan oluşmaktadır. Bu alanlar içinde verimli orman ağaçlarının yanı sıra fundalık ve çalılık alanlarla da karşılaşılabilir. Bu araziler dışındaki alanlarda ise bitki örtüsü otlardır.

Kızıldağ Milli Parkı:

Şarki Karaağaç ilçesinin 5 kilometre güneyinde, 1840 metre yüksekliği olan büyük sivri tepesinin eteklerindeki saf sedir ormanları milli parkın odak noktasıdır. İç

Kızıldağ Milli Parkı, Şarkikaraağaç

İmparatorlar Tapınağı, Adada Antik Kenti, Sütçüler

Anadolu step iklimine en fazla giren saf sedir ormanları 164 hektar kadardır. Toplam 550 hektar olan park, 1969 yılında milli park olarak tescil olmuştur.

Kovada Gölü Milli Parkı:

Eğirdir ilçesi mülki hudutları içinde olup, Kovada Gölü ve ormanlık çevresini kapsayacak şekilde 6534 hektarlık bir alana yayılmıştır. 1970 yılında milli park olarak tescil edilmiştir.

Farklı kültür ve uygarlıkların doğduğu yer olarak birçok tarihi kalıntı ile dolu olan Anadolu, dünyanın tarih ve doğa müzesidir. Isparta Akdeniz, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri arasında yer alan önemli bir coğrafi noktada yer alır. Tarih boyunca sürekli yerleşim görmüş Göller Bölgesi "Pisidia" olarak adlandırılmıştır. Çeşitli zamanlarda sınırları değişen bu bölgede kendi

dillerini konuşan "Pisidialılar" yaşamış ve yerel bir dil olarak da "Pisidçe" dilini konuşmuşlardır. Bu dilin varlığı Aksu İlçesi'ndeki Timbrada, Sofular Köyü ve Senitli Yaylası'nda ele geçen mezar taşlarından anlaşılmaktadır.

Eğirdir Kalesi:

Eğirdir Kalesi, Eğirdir Gölü'ne uzanan yarımada üzerinde bulunmaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda yarımada boyunca uzanan sur duvarları üzerinde konutlar vardır. İç ve dış kaleden oluşan Eğirdir Kalesi'nin inşa tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Bugünkü kalıntılar Bizans Dönemi'nden kalmadır. Çeşitli zamanlarda onarılan kale surları bir sıra tuğla ve taş olarak inşa edilmiştir. Dış kaplama, iç moloz dolgudur. Timur'un Eğirdir'i istilas sırasında hasar görmüş, Hamidoğulları ve Osmanlı dönemlerinde onarım görmüştür.

Firdevs Paşa (Mimar Sinan) Camisi:

Isparta Üzüm Pazarı civarında, Isparta'nın en eski camilerinden olan bu camiyi Kanuni Sultan Süleyman döneminde, 1561 yılında Isparta Valisi Firdevs Paşa yaptırmıştır. Kitabesi bulunmamakla beraber hicri 973 (Miladi 1566) tarihli vakfiyesi bulunmaktadır. Cami kare planlı ve tek kubbelidir. Kuzeyde beş kubbeli bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Son cemaat yerinin kuzeybatı köşesinde köfeki taşından (Isparta'ya özgü işlemesi kolay yerel taş) tek şerefeli bir minareye yer verilmiştir. Caminin kuzey cephesinde birbirlerine sivri kemerlerle bağlanmış altı mermer sütunun taşıdığı beş bölümlü bir son cemaat yeri bulunmaktadır.

Sütun başlıklarından iki yanda-

kiler Türk üçgeni, diğer dördü de mukarnas süslemelidir. Bugün bunların araları camekanlarla örtülmüştür. Son cemaat yerinin üzeri ortadaki bölüm çapraz tonozlu, iki yanlardakiler pandantifli sekizgen kasnaklı kubbelerle örtülüdür. Caminin kuzey cephesindeki son cemaat yerinden ibadet mekanına girilmektedir. Giriş kapısı üzerinde kitabe yeri olmasına rağmen, buraya kitabe konulmamıştır. Giriş kapısının iki yanında pencereler ile batı ucunda minare girişi arasında mukarnaslı küçük bir mihrap yerleştirilmiştir. İbadet mekanı pandantifli bir kubbe ile örtülmüştür. İçerisi cephelerde on beş, kubbe eteğinde sekiz pencere ile aydınlanmaktadır. Düzgün kesme taşla inşa edilen yapının batı ve doğu cephelerinde altta ve üstte ikişer, güney cephesinde ise altta iki, üstte üç penceresi bulunmaktadır.

İbadet mekanı toplam yirmi üç pencere ile aydınlatılmıştır. Bunlardan alt sıra pencereler düz lentolu, taş söveli dikdörtgen ve sivri kemerli alınlıklıdır. Üst sıra pencereler yine sivri kemerlidir.

Mihrap nişi çokgen kenarlı olup,

yedi sıra mukarnaslı olarak sona ermektedir. Bunların köşelerine birer madalyon yerleştirilmiştir. Caminin giderlerini karşılamak üzere 1561 yılında, Firdevs Paşa tarafından bir de bedesten yaptırılmıştır. Bu bedesten uzun süre çarşı olarak kullanılmıştır.

Bedesten (Firdevs Bey Bedesteni): Isparta kent merkezinde Mimar Sinan Cami'sine gelir sağlamak için Isparta Valisi Firdevs Bey tarafından 1561 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan üslubunu taşıyan bu yapı düzgün kesilmiş köfeki (kövke) taşlarıyla yapılmıştır. Kuzey güney doğrultusunda uzanır ve her iki yönden birer girişi vardır. Kurşun kaplı beşik-tonoz çatısı 1967 yılında gördüğü onarımla değiştirilerek ahşap çatı ile kaplanmış ve içindeki dükkanlarla birlikte yeniden hizmete girmiştir.

Kutlubey Camisi (Ulu Cami):

Ulu Cami adını I. Murad döneminde yaşamış yararlılıklar göstermiş Osmanlı komutanı olan Kutlubey'den almıştır. İl merkezindeki camilerin en eskileri arasında adı geçen Kutlubey Camisinin (Ulu Cami) bulunduğu yerde, bir vakfiyeye göre 1429 yılında cami bulunmakta iken, 1899 yılında bu caminin çürüyen kısımlarının yenilenmesi için damı açıldığında tavanı taşıyan ahşap direklerin çoğunun çürümüş olduğunun görülmesi üzerine bütünüyle yıktırılarak

Padişah II. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25. yılı anısına İstanbul'daki Ayasofya'ya benzer kargir ve çok kubbeli bir cami yapılmasına karar verilerek inşaaata başlanmıştır.

1904 yılında tamamlanan yeni caminin duvarları da köfeki (kövke)denen taştan yapılmıştır. 1914 yılındaki büyük depremde caminin yıkılması üzerine, 1922 yılında bugünkü cami yapılmıştır. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı caminin kuzeybatı köşesinde bir minaresi vardır. Doğu ve batı cephesinde alt ve üstte beşer,

Sığrılık Kalesi, Sütçüler

---LEMONADE---

www.lemonadetour.com

mutluluğa bir bilet alın...

TÜRK HAVA YOLLARI

SunExpress

sky

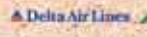
atlasjet

Onurjet

ANADOLUJET

MEGAS

AIR FRANCE

Delta Air Lines

Alitalia

Ailenizle Yada Yakın Çevrenizle
Kendi Aranızda Size Özel
Bir **Tatilmi İstiyorsunuz ?**

KÜLTÜR VE GEZİ TURLARIMIZ

YURT İÇİ

Gap Turu - Karadeniz Turları - Çanakkale Turu

Ege Turu - Anadolu Turu - Kapadokya Turu - Pamukkale

YURT DIŞI

Avrupa Turları - Egzotik Turlar - Doğu Avrupa Turları

Uzak Doğu Turları -Safari ve Capetown Turları

Yurt İçi ve Yurt Dışı Hotel

Rezervasyonları Hizmeti ,

Rent a Car Hizmetleri,

Transfer Hizmetleri,Vip Transferlerimiz,

Vize İşlemleriniz,

Davraz

güney cephesinde altta ve üstte dörder, kuzey cephesinde ise altta dört, üstte beşer kemerli pencere açıklığı vardır.

Erkekler Hamamı (Yeni Hamam):

Isparta'daki hamamların en büyüğü ve en önemlisidir. Kadın ve Erkek hamamı olmak üzere iki hamam birbirine bitişiktir. Bunun külhan ve kazanları bir olduğu halde, biri daima kadınlara ayrılmış durumdadır. İkisinin de kapıları ayrıdır. Bu hamamı Sav Köylü Dalboyunoğlu Hacı Ahmet Ağa yaptırmıştır.

Bey Hamamı:

Hamam, Hükümet konağı civarında Ulu Cami'nin doğusunda yer alır. Yaptıranın adı ve yapım

tarihi bilinmemektedir. Hamamda kullanılan suyun ilk yapılışında çay suyundan ayrılarak bir dolma çeşmede toplandığı ve bu çeşmeden alındığı, daha sonra Amine Hatun adında bir kadının Andık deresinden getirdiği sudan bir kısmının, hamamdan önceki su kanallarına hamam sahiplerinin bakması ve onarması şartıyla verildiği ve Hicri 1140 (Miladi 1728) tarihinde şer'i senede bağlandığı bilinmektedir. Hamamda soğukluk, ılıkılık, sıcaklık kısımları vardır. Sıcaklıkta soğuk ve sıcak su akıtan ikişer musluklu sekiz kurna ve göbek taşı yer almaktadır. Üzerinde çok pencereli olan kubbe oldukça basık ve alçaktır.

Isparta doğal, kültürel, tarihi güzellik ve zenginlikler diyarıdır. İlin geçmişi, tarih öncesi devirlere kadar gitmektedir. Antik çağda "BA-RİS" ismini taşıyan ve başta Lidyalılar, Frigler, Persler, Helenler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılara ait olmak üzere pek çok büyük uygarlığın izlerini taşır. Bu yoğun tarihi geçmiş, şehre zenginlik katmıştır. Cumhuriyet öncesinde Konya vilayetine bağlı

"Hamidabad" adında bir livalık iken, 1923 yılında müstakil il olmuş ve "Isparta" adını almıştır.

Göller ve güller diyarı Isparta Batı Akdeniz bölgesinde yer alan, zengin bir flora ve faunaya sahip ilimizdir.

Güller diyarı Isparta'da gül yetiştiriciliği gül endüstrisini geliştirmiştir. Gül yağı ve her türlü gül ürünleri iç pazarda tüketilmekte, ayrıca dünyanın her tarafına ihraç edilmektedir.

Isparta yıllık 550 bin ton elma üretimi ile ülkenin en çok elma üreten ilidir.

Geleneksel kültür ve el emeğiyle dokunan Isparta halıları haklı bir üne sahiptir. 35.000 üniversite öğrencisi Isparta'yı bir eğitim merkezine dönüştürmüştür. Sahip olduğu sağlık kuruluşları ve hastaneler Isparta'yı sağlık turizm merkezi haline getirmektedir. Sınırları içerisinde çok sayıda göl, milli park ve tabiat koruma alanı vardır.

Eğirdir, Kovada ve Gölcük gölleri "altın üçgen" olarak adlandırılır. Isparta ili dünyada, sınırlarında en fazla göl ve gölet bulunan ildir.

Eğirdir Gölü tahribata uğramamış ve henüz kirlenmemiş Türkiye'nin dördüncü büyük gölüdür. Hatta denilebilir ki, ikinci en büyük tatlı su gölüdür (birincisi Beyşehir). Bu değer yapısı ile Eğirdir Gölü, göl-dağ turizmi açısından olduğu kadar balık avcılığı, su sporları ve rekreasyon (dinlenme, yorgunluk atma) imkanları ile bulunmaz bir yurt köşesidir.

Aslında bir çöküntü gölü olan Eğirdir'e bilhassa etrafında bulunan çeşitli yükseklikteki dağlar da ilginç bir görünüm kazandırmaktadır.

Göl ve çevresinde yamaç paraşütçülüğü, rüzgar sörfü, kamp-karavan turizmi, kuş gözlemciliği, trekking, canyoning, orienting yapılmaktadır. Eğirdir Gölü suyunun, tatlı su balıklarının yaşamasına elverişli olması amatör ve profesyonel balık avcılığı olanağı sağlamaktadır.

Dağ Turizmi:

Yörenin dağlık bir yapıya sahip olması diğer turizm çeşitleri kadar dağ turizminin de tercih edilmesine neden olmaktadır. Yörede dağcılık sporuna gönül verenlerin değişik rota ve parkurlar kullanarak zirve yapabilecekleri Davraz, Barla, Dedegöl, Akdağ, Sarpdağı, Bozburun ve Eğirdir Sivrisi adlarını taşıyan dağları bulunmaktadır. Bu yerler hakkında geniş bilgiler Spor bölümünde ele alınmıştır.

Karayolları:

İl, Türkiye'nin kuzeyini güneyine bağlayan bir geçiş noktasında olması sebebiyle yoğun bir trafik akışına sahne olmaktadır. Özellikle Antalya'yı Isparta'ya bağlayan Dereboğazı yolunun açılmasıyla ilin kara ulaşımındaki önemi bir kat daha artmıştır. Isparta-Ankara-İstanbul-İzmir yolu ile kuzeye ve batıya, Isparta-Konya yolu ile Doğu ve İç Anadolu Bölgelerine,

Isparta-Antalya yolu ile de güneye rahat bir ulaşım olanağı bulunmaktadır.

İl merkezinin tüm ilçe ve köylerle bağlantısı asfalt yollarıdır. Isparta ili karayolları, Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü sorumluluğundadır. Isparta-Ankara istikameti Süleyman Demirel Hava Alanı güzergahına kadar olan yol çift yol olup; Isparta-Eğirdir arası çift yol çalışmaları tamamlanmıştır.

Ne Yenir?

Isparta'nın ünlü, geleneksel tandır kebabının tadına merkezde çeşitli restoranlarda da bakılabilir. Eğirdir her türlü su ürününü lezzetli bir şekilde hizmete sunan bir ilçemizdir. Burada yapılan Sazan Dolmasının tadına doyum olmaz.

Isparta'nın doğal güzelliklerini zenginleştiren mesire yerleri Isparta insanı için vazgeçilmez yerlerdir. Isparta'nın en meşhur yemeği **Fırın Kebabı**'dır. Kuzu-oğlak veya erkek etlerinin kaburga kemiğinden yapılan fırın kebabının en büyük özelliği taş fırında pişi-

Firdevs Bey Bedesteni

rilmesidir. Kök odunu veya meşe odunuyla üç buçuk saatte pişirilen fırın kebabı tadına doyum olmaz bir lezzete ulaşır.

Isparta Fırın Kebabı:

Hayvanlar yaylada doğal ortamlarında yetiştirilip, kesim için kontrol altındaki hijyenik mezbahanelerde karkas et haline getirilir.

Buradan işletmelere kapalı arabalarla getirilip, böbrek yağları ve kan damarları temizlenen çiğ et, önce şişe takılarak duvara dik olarak sıralanır. Önceden yakılıp ısıtılan fırında 3 - 3,5 saatte pişer.

Önce çalı kökü odunuyla 2 saat alev altında ve daha sonra 1 saat korda pişirilir. Sayıları azalmış yılların deneyimli ustaları tarafından yapılmış olan fırının içerisindeki

bakır sahanlardaki suyun buharlaşması ve alev nedeniyle et % 50 fire verir. Fırından çıkan nar gibi kuzu eti, kendine özgü bakır tabaklarda lavaş ekmeği üzerinde servis yapılır. Yanında üzüm hoşafıyla yenen fırın kebabının tadına doyum olmaz.

Fırın kebabı yapımında kullanılan etler % 100 doğaldır. Kolesterolü yok denecek kadar azdır. Kızarmış yağı, doymuş yağdır. Vücuttaki doymamış yağları erittiği bilinmektedir.

Ayrıca Eğirdir Gölü'nün lezzetli balıklarının değer kattığı bulgurlu Sazan Dolması ile Yalvaç ilçesinin mahalle fırınları Isparta yemek kültürünün en önemli zenginliklerini oluşturmaktadır. Yeri gelmişken

yöresel "nokul"u ve Isparta ekmeğini saymadan geçmek olmaz.

Ne Alınır?

Isparta modern alışveriş merkezlerinin yanında geleneksel ürünlerin bulunabileceği satış merkezlerine de sahiptir. Özellikle gül ürünleri ve el dokuma halıları her mevsim satın alınabilir. Ayrıca Yalvaç ilçesinde geleneksel el sanat ürünleri, deri eşya ve keçe, geleneksel işlevlerin yanı sıra turistik hediyelik eşya olarak da satılmaktadır.

Isparta ve İnanç Turizmi:

Antik Pisidia bölgesi tarih öncesi çağlardan günümüze dek çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere kadar birçok dine kucak açmış bir bölgedir. Bu bölgenin 2000 yıllık tarihine baktığımızda, Museviliğin, Hristiyanlığın ve daha sonrasında Müslümanlığın yan yana, bazen de iç içe olduğunu görmekteyiz.

Hristiyanlık dininin yayılmasında siyasi kişiliği ile çok önemli bir rol oynamış olan (Hz. İsa'nın 12 havarisinden?) Aziz Paulus'un Pisidia bölgesinin başkenti Antiocheia'ya gelmesi, burada 2 sene kıl çadır dokuyarak hayatını kazanması ve farklı dinlere inanan insanlara hitap ederek, onlara Hristiyanlığı anlatması, vaazlar vermesi, bu bölgenin, Hristiyanlığın beşiği olmasına neden olmuştur. Daha sonra kilise yapımı serbest bırakılınca, Antiocheia halkı

Aziz Paulus'un anısına dünyanın ilk ve en büyük kilisesini 325 yılında Aziz'in ilk resmi vaazını verdiği Sinagog üzerine yapmışlardır.

Isparta Müzesi

Dolayısıyla Hristiyanlığın bu kadar hızla yayıldığı bölgede Hristiyanlığı kabul eden rahibeler de kendilerine fiziki konumu nedeni ile Eğridir'in Nis Adası'nı, bugünkü adıyla Yeşil Ada'yı mekan olarak seçmişlerdir. Nis Adası'nın karşısındaki Karabağlar bölgesinin esas isminin "Karıbağları" olduğu ve rahibelerin bu bölgede üzüm yetiştirip, dünyanın en kaliteli şaraplarını ürettikleri araştırmalarla belirlenmiştir. Ayrıca çok yakın tarihimize kadar gelenek olarak gelen, Eğridir'de 6 yaşından büyük erkek çocukların alınmadığı, sadece kadınların gittiği mesire yerlerinin bulunması dünyanın ilk rahibelerinin Eğirdir Nis Adası'nda yaşadığını göstermektedir.

Isparta Müzesi

1402 yılında Timur'un bölgeye saldırısına kadar Nis Adası'nda yalnız kadınlara mahsus 18 adet manastır ve kilise bulunmaktaydı. Timur'un saldırısından çekinen Eğirdir halkı Nis Adası'na sığınmış, bunu fark eden Timur salları yaptırarak, Nis Adası'na saldırmış ve adadaki manastırları yıkmıştır. Bu tarihten sonra adadaki Hristiyan rahibelerin bir kısmı başka yere göçmüş, bir kısmı ise Müs-

Etnografya Salonu, Isparta Müzesi

Mimar Sinan Camii

lüman halkla birlikte uyum içinde yaşamışlardır.

Prof. Ramsey ve Bizans tarihçilerinin yazdığı Türk hoşgörüsü ve inançlara karşılıklı saygının bir örneği olarak belirtildiği gibi, halk Nis Adası'nda yaşayan Müslümanların namaz kılmak için fırtınalı havalarda Eğirdir'e gitmelerinin zor olduğunu beyan ederek, adadaki kız kiliselerinden birinin Müslümanlara tahsisini 2. Osman'dan istemişlerdir. Osmanlı Padişahı 2. Osman, Atabey Medresesi'nden konuyu tahkik ettirmiş ve harap durumda olan kız kilisesinin Müslümanlarca tamir edilerek ve yalnız cuma ve iki bayram namazında kullanılmak üzere camiye dönüştürülebileceğine padişah fermanı hazırlatarak izin vermiştir.

Bu fermanın aslı Nis Adası'ndaki caminin duvarına asılmıştır. Bu padişah fermanı aşağıdaki gibidir:

“Siddei Saadetime mektuplar gönderip, Eğirdir kasabası cezaresinde (Nis Adası'nda) 18 bab kınısı olup, kenais mezkureden (Adı geçen kiliselerden) kız kilisesi demekle maaruf kinisa camii olmak münasip olmakla, kendi mallarıyla, haraba müşerref olan yerlerin tamir edüp, Camii Şerif olmasın rica ettikleri, bildürüp izni hümayunu erzan kılınmıştır. Buyurdum ki, göresin, zikr olunan kınisa müstamel olmayıp, harap ve muattal ise kendi mallarıyla tamir ettürüp ikameti, Salat-ı Cuma ve iydeyn (Cuma ve iki bayram namazı kılınması) ettiresin. Şöyle bilesin,

alameti şerifeme itimat kılasın. Hicri 1027, miladi 1618.”

İnanç turizmi açısından sadece Isparta ve Eğirdir değil, Yalvaç ilçesi de büyük bir potansiyele sahiptir. Yalvaç ilçe merkezine 1 km mesafede bulunan Pisidia Antiocheia antik kentinde bulunan kilise, Hristiyanlarca da önemli sayılmaktadır.

MS 46 yılında Aziz Paulus ve Barnabas bu kilisenin yerinde bulunan sinagogta Hristiyanlığı yaymak için ilk vaazlarını vermişlerdir. Sonradan burada Aziz Paulus adına bir kilise yapılmıştır. Bu kilise Hristiyanların yaptığı ilk kilisedir. Bu kilisenin günümüzde yalnız temelleri mevcuttur. Bu bölgede inanç turizmi ağırlıklı bir turizm türü olarak potansiyel taşımaktadır. Son çalışmalarda, Yalvaç Aziz Paulus Kilisesi Turizm Bakanlığı'nca hazırlanan inanç turizmi kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca Haziran 1997 tarihinde Yalvaç'ta Uluslararası Aziz Paulus Sempozyumu yapılmış olması da bölge turizmi açısından çok önemli bir girişimdir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca Yalvaç'ın Hristiyan alemi açısından önemli bir hac merkezi olabileceği kabul edilmektedir. Yalvaç'ın iyi bir tanıtımla Efes'ten daha iyi bir konuma gelebileceği düşünülmektedir. Düzenlenmiş olan bu uluslararası sempozyuma Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden 250 profesörün de katılmak istemeleri bölgenin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu potansiyelden Eğirdir ilçesinin de faydalanacağı ve Eğirdir konaklama tesislerinden bölgeye gelen turistlerin yararlanacağı düşünülmektedir.

Yalvaç ilçesinin sahip olduğu inanç turizmi konusundaki bu büyük potansiyel Hristiyanlık dininin kutsal kitabı olan İncil'de yer almaktadır. İncil'in 280. sayfasında yer alan “Elçilerin İşleri” başlığı altında Yalvaç ilçesinde yer alan Pisidia Antiocheia antik kentinden

bahsedilmektedir. İncil'de yazılanlara göre, İsa çarmıha gerildikten sonra İsa'nın Havarileri Kıbrıs'a gitmişler ve daha sonra da Yuhanna isimli havari diğer havariler ile birlikte Kudüs'e gitmiştir. Paulus isimli havari ise, tekrar Anadolu'ya dönerek, önce Pamfilya bölgesine gelmiş daha sonra ise, Perge ve en son olarak Yalvaç ilçesinde yer alan Pisidia Antiocheia antik kentine yerleşmiştir. Pisidia Antiocheia antik kentine Paulus isimli bu havari yerleştikten sonra bugün Aziz Paulus Kilisesi altında bulunan sinagogta Yahudilere vaazlar vermiştir. Hristiyanlığın yaygınlaşması üzerine MS 325 yılında buraya büyük bir kilise inşa edilmiştir. Görüldüğü gibi Yalvaç ilçesinin Hristiyanlık alemi açısından öneminin İncil'de de vurgulanıyor olması Yalvaç ilçesinin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü günümüzde Hristiyanlar Efes Antik kentine hacı olmak için gelmelerine rağmen, İncil'de Efes'ten bahsedilmemektedir. Yalvaç ilçesinin bu durumu çok iyi kullanıldığı takdirde Hristiyanlık aleminin dikkatleri bu

yöreye çekilebilecektir.

Isparta Kent Merkezindeki Kiliseler:

Aya Baniya (Aya Payana) Kilisesi: Isparta'nın eski yerleşme yerlerinden olan Turan Mahallesi'ndedir. 1750 yıllarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Ana aksı kuzey-güney istikametinde olan kilise dikdörtgen planlı, üç nefli ve apsislidir. 15 x 26 m ölçülerindeki yapının kuzey, batı ve doğudan birer giriş kapısı vardır. Tavan ahşaptan yapılmış olup, dışı harçla sıvanmış çapraz tonozla örtülüdür ve on sütun üzerine oturmaktadır. Sütunların içi ahşap dışı sıvalıdır. Sütunlar kaidesiz ve korint başlıklıdır. Apsis, tabanı ana mekandan 70 cm daha yüksektedir. Apsis altta üç büyük, üstte üç küçük pencere ile aydınlatılmaktadır. Apsis dışta beşgendir. Pencere pervazları dıştan kesme taşlarla

kemerli yapılmıştır. Yapı 1993 yılında Göller Bölgesi Projesi dahilinde restorasyon kapsamına alınmış; fakat; fazla bir çalışma yapılamamıştır. 1999 yılında kilisenin çatısı tamamıyla yenilenmiştir.

Aya Ishotya (Yorgi) Kilisesi: Doğancı Mahallesi'nde yer alan kilisenin yapım tarihi 1857-1860 yılıdır. Bununla ilgili giriş kapısı üzerinde bulunan kitabe bugün Isparta Müzesi'nde bulunmaktadır. Yazıt Rum alfabesi ile Türkçe yazılmıştır. Doğu-batı yönünde uzanan yapı dikdörtgen planlı üç nefli, apsisli ve nartekslidir. Dış duvarlar yerel taş kövke ile yapılmıştır. Batı, kuzey ve güneyden birer girişi vardır. Kuzey girişi üzerinde dışarı taşkın ve iki sütun üzerine oturan yağmurluk vardır. Yapının çatısı kövkeden çapraz tonozla örtülüdür. Neflerin yükseltisi çatıda izlenir. Narteks iki kısımdır. Narteks önündeki çan kulesinin çanı bugün Isparta Müzesi'nde yer almaktadır. Çanın yapım tarihi 1903 yılıdır. Çatıdaki pencereler üçgen alınlıklı dikdörtgen ve yuvarlaklardır. Apsis doğu

Aya Payana Kilisesi

Eğirdir Kalesi

yönünde olup, tabandan 60 cm yüksekliktedir. Apsis tabanı çay taşlarıyla döşenmiştir. Apsis dışta beş kenarlıdır. Sütunlar ve yan duvarlar alçı ile sıvanmış, resimlerle süslenmiştir.

Emre Mahallesi Kilisesi: Sultan III. Selim zamanında müslüman olmayanların da mabet yapabilmelerine imkân veren fermanla birlikte Emre Mahallesi'nde eski bir kilisenin temelleri üzerine bir kilise yapılarak, 1794 yılında bitirilmiştir. Bugün bu kilise yıkılmış ve temelleri üzerinde bir ev vardır. Çevresinde yaklaşık 5'er metre uzunluğunda siyah sütunları vardır.

Eğirdir

Aya Stefanos (Yeşilada) Kilisesi: Eğirdir ilçesi Yeşilada içinde bulunur. Doğu batı yönünde uzanan kilise dikdörtgen planlı olup, üç nefli ve apsislidir. 19. yüzyılın ikinci yarısında yapılmıştır. Yan duvarlar moloz taş ile örülmüştür. Çatı beşik çatı olup, içyüzü harç sıvalıdır. Dışı sıvalı ahşap direkler üzerine oturan çatı alturka kiremitle kaplıdır. Yapının doğu duvarında dışa çıkık yarım yuvarlak apsis bulunmaktadır. Apsisin aydınlatılması altta bir, üstte ikinci kat seviyesinde iki pencere

ve en üstte yuvarlak bir pencere ile yapılmaktadır. Pencere kenarları beyaz mermer bloklarla çevrelenmiştir. İçte alçı süslemeler dökülmüştür. Kilise Göller Bölgesi Araştırma Projesi dahilinde restorasyon kapsamına alınmış, daha sonra çatı kaplaması yenilenerek, dış duvarları yapılmış, iç ahşap kısımlar yenilenmiştir.

Barla

Aya Georgios Kilisesi: Eğirdir ilçesi Barla Kasabası Rum Mahallesi'nde yer alan kilise dikdörtgen planlıdır. Kilisenin dış duvarları, narteks kısmı ve orta mekanı moloz taşlarla yapılmıştır. Narteks binanın güneyindedir. Doğusunda üstte yuvarlak kemerli bir pencere, altında niş vardır. Orta mekan üç neflidir. Doğuda apsis, yanlarda birer niş vardır. Yapı oldukça tahrip olmuş bir durumdadır.

Davraz

Kış Sporları Merkezi

Davraz Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi; dağcılık sporuna gönül

verenlerin, zirve yüksekliği 2637 m olan Davraz Dağı'ndaki yeni gözde mekanını teşkil etmektedir. Doğal dokunun yumuşaklığı ve mükemmel kar kalitesi ile yeni öğrenenlere ve amatör kayakçılara tehlikesiz rotalar, profesyonel kayakçılara ise gönüllerince kayabilecekları 8 kilometreye ulaşan benzersiz parkurlar sunmaktadır.

Saatte 1000 kişi taşınabilen 1211 m ve saatte 1000 kişiyi taşıyabilen 936 m uzunluğunda iki telesiyej ile doyumsuz Eğirdir Gölü manzarasını izleyerek 8 dakikada ulaşılan dağ evi kafeteryasında dinlendikten sonra; Kuzey Disiplini, Alp Disiplini Tur Kayağı, Snowboard, Dağcılık, Botanik Gözlemcilik ya da Trekking aktivitelerinden dilediklerini gerçekleştirebilirler.

Davraz Dağı Isparta'da Eğirdir ve Kovada gölleri arasında yükselen ve Isparta Ovası'nı kuşatan dağ kütlelerinden biri olup, 2635 m yüksekliğindedir.

Açık havalarda Davraz Dağı'nın yüksek yamaçlarından yemyeşil Isparta Ovası'nın ve masmavi Eğirdir Gölü'nün doyumsuz manzaralarını seyretmek mümkündür.

SUR BALIK RESTAURANT

HİZMETİNİZDE
HER CUMARTESİ CANLI FASIL

SUR BALIK RESTAURANT

Adres: Tahta Köprü Yanı, Avanos

Rezervasyon: Pınar Oral Yurtyapan - Tel: (0384) 511 66 95 - Faks: (0384) 511 66 96 - GSM: (0507) 295 02 30

e-posta: cemel.tavsan@surbalikkapadokya.com - www.surbalikkapadokya.com

Davraz Kayak Merkezi, Antalya'ya 154 km, Isparta il merkezine ise 26 km uzaklıkta olan Akdeniz Bölgesi'nin en önemli kayak merkezi konumundadır. Kayak merkezindeki telesiyeler kullanılarak zirveye çıkmak mümkündür. Davraz Dağı, Kuzey Disiplini, Alp disiplini, Tur Kayağı, Snow Board, Tele Mark, Dağcılık, Botanik Gözlemciliği, Yamaç Paraşütü, Trekking gibi kış sporu ve etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Yaz mevsiminde ise, spor takımlarının vazgeçilmez kamp merkezi olarak görev yapmaktadır.

Davraz Dağı'nda Bulunan Pistler ve Mekanik:

Isparta Davraz Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi, 17.02.1995 tarihinde Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. En yakın yerleşim yeri olan Çobanisa köyüne 8 km uzaklıktadır. Merkez, Kulova Yaylası'nda Davraz Dağı'nın kuzey yamacında yer alır.

Hakim bitki örtüsünü, çam, ardıç, sedir ve otsu bitkiler oluşturur. Isparta-Davraz Kış Sporları Turizm Merkezi'nde, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 8 adet turistik tesis parseli yatırımcılara tahsis edilmiştir. Kayak merkezinde sağlanan tahsisli alanlar yatırımcılar tarafından tesisleri yapıldığında toplam 2000 yatak kapasiteli bir kayak merkezi olacaktır.

Davraz Kayak Merkezi'nin giriş kapısı olan Çobanisa köyünde turizm amaçlı ev pansiyonculuğunu geliştirmek için Isparta Valiliği'nce, "Çobanisa Örnek Turizm Köyü Projesi" kapsamında toplam 24 yatak kapasiteli 5 ayrı bina bitirilmiş olup, turizme açılması sağlanmıştır.

Davraz Kayak Merkezi, toplam 6000 kişi kapasiteli tesislere hitap edecek çağdas ve modern altyapı proje çalışmaları bitirilmiş, içme suyu ve yol problemi olmayan en önemli kayak merkezidir. 2006

yılında Davraz Kayak Merkezi'ne toplam 5.440.000 YTL yatırım gerçekleştirilmiştir. Davraz Kayak Merkezi, Antalya'ya yakınlığı ve gelişmeye müsait konumu nedeniyle ayrı bir avantaja sahiptir. Davraz'ın coğrafi özellikleri dünyanın hiçbir yerinde bulunmamaktadır.

2635 rakımlı Davraz, dünyada hem Alp disiplini, hem Kuzey disiplini kayak yapılabilen ender yerlerdendir.

Kayak Merkezi, uygun coğrafi yapısı ile her seviyedeki kayakçılara hitap eden bir özelliğe sahiptir.

Altinkum Plajı

Ayrıca çığ ve kaybolma tehlikesi olmaması kayakçılar için büyük bir avantajdır.

Aralık ayı sonundan Nisan ayına kadar kayak yapmak mümkündür.

Kayak merkezinde Eğirdir Gölü'nün harika manzarası eşliğinde kayak yapılabilir. Mükemmel kar kalitesi ile amatör kayakçılara tehlikesiz rotalar, profesyonel kayakçılara ise gönüllerince kayabilecekleri 8 kilometreye ulaşan benzersiz parkurlar sunmaktadır. Kayak Merkezinin pistleri Kuzey Disiplini, Alp Disiplini, Tur Kayağı ve Snowboard sporlarını yapmaya son derece elverişlidir. Davraz Dağı, kış sezonu boyunca kayak-

çılara, yazın ise futbol takımlarına, dağ bisikleti ve yamaç paraşütü yapanlara, botanik gözlemcilerine, dağcılara ve trekking yapanlara ideal bir ortam sunmaktadır.

Eğirdir Gölü:

482 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin 4. büyük gölü olan Eğirdir Gölü deniz seviyesinden 917 m yükseklikte, Sultan Karakuş Dağları'nın arasında il alanının ortasında yer almaktadır. Kuzeyde kalan ve daha küçük olan kısmına Hoyran Gölü, güneyde kalan kısmına Eğirdir Gölü denilmektedir. Her iki bölüm Hoyran Boğazı ile birbirine

bağlanmaktadır.

Eğirdir Gölü, Isparta ili sınırları içinde yer almakta ve Göller Bölgesi'nin en büyük doğal zenginliklerinin başında gelmektedir. Kuzey-güney uzanımlı büyük bir çöküntü alanının kuzey sınırında oluşmuş tektonik bir göldür. Ortalama 14 m derinliğe sahip olan Eğirdir Gölü'nün en derin noktası 16,5 m civarındadır. Kuzey-güney uzunluğu 50 km olan gölün, doğu-batı genişliği 3-15 km arasında değişmektedir. Genelde cam göbeği renginde olan göl; bazı gün ve saatlerde değişik renklere büründüğü için halk arasında "yedi renkli" olarak anılmaktadır.

Zengin balıkçılık ve kerevit potansiyelinin yanı sıra, sulama ve ener-

ji üretimi bakımından da büyük önem taşıyan gölden, çevredeki tarım alanlarının sulanmasında yararlanıldığı gibi, ortalama 25 km uzunluğundaki bir kanalla bağlandı ve Eğirdir'in güneyinde küçük bir göl olan Kovada Gölü'nü de beslemekte ve dolayısıyla Kovada I ve II hidroelektrik santrallerinin su ihtiyacı da bu gölden karşılanmaktadır. Ayrıca, 1994 yılı sonlarında tamamlanan tesislerle Isparta'nın içme suyu ihtiyacının bir bölümü de Eğirdir Gölü'nden sağlanmaktadır.

Gölde; Eğirdir'e bir karayoluyla bağlanmış bulunan iki küçük adacık bulunmaktadır. Birincisi Can Ada, ikincisi ise Yeşilada'dır.

Can Ada; Eğirdir ile Yeşilada arasında yer alan ve 7 dönümlük bir

alana sahip olan küçük bir adacıktır. Yerleşim alanı olmayıp, çadır ve karavan turizmi ile piknik alanı olarak kullanılmaktadır. Atatürk ün Eğirdir'i ziyareti sırasında Can Ada, 1 Şubat 1933 tarihli belediye encümeni kararıyla kendisine hediye edilmiş, daha sonra Atatürk ün mirasçılarına, onlardan da Eğirdir Belediyesi'ne geçmiştir.

Yeşilada: Eğirdir'in en güzel turizm bölgesi olan adada, doğa güzelliklerinin yanında Aya Stefanos Kilisesi gibi tarihi zenginlikler de bulunmaktadır. Ada üzerinde yerli ve yabancı turistlere hizmet veren balık lokantaları ve ev pansiyonculuğu gelişmiştir.

Güllerin Efendisi Müftüoğlu İsmail Efendi:

Isparta da gülcülüğün binlerce yıl gerilere giden, eski, köklü bir tarihi yektur. Isparta gülcülüğü, 150 yılı

bile geçmeyen bir tarihe sahiptir. Daha gülcülük Isparta'da bilinmez iken Burdur, Denizli, Çal yörelerinde gül tarımının yapılmakta olduğu bilinmektedir.

Gülcülüğü Isparta'ya, Yalvaç ilçesinden gelip Isparta'ya yerleşen Meydanbeyoğlu, Mehmet İzzet'in oğlu İsmail Efendi getirmiştir. Bu getirişin de çileli, çok ilginç bir öyküsü vardır.

İsmail Efendi her Isparta'lı gibi bilinçli, uyanık, yeni bir şeyler öğrenmeye, yapmaya susamış, kendine güvenen, çalışkan, sabırlı, hırslı, direnme gücü olan, inatçı kişiliğe sahip bir kişi idi. O zamana kadar, Isparta ovasına ne ekilip dikildiyse pek gelir getiriyor, verilen emek boşa gidiyordu.

İsmail Efendi şöyle komşu illere Burdur, Denizli, Çal yörelerine doğru bir geziye çıktı. Oralarda

altıngöl otel **günaylar** 1978
PİDE-KEBAP-DÖNER-İTALİK

FİRMAMIZ TURİZM BELGELİDİR

*Göller Bölgesindeki Lezzet Duragınız
Eğirdir Altıngöl Otel Günaylar Restaurant*

Web : www.gunaylarrestaurant.com
Tel : (+90 246) 311 29 29 - (+90 246) 311 40 40
Adres : Çınar Altı Meydanı İş Bankası Yanı Eğirdir - Isparta - Türkiye

**Zerafet ve Asaletin Bulunduğu Yerde
Lezzet Vardır**

ne ekip diyorlar, topraktan nasıl daha çok gelir sağlıyorlar baktı. Gülcülük büyük oranda yapılırsa iyi para getirir, Isparta topraklarında da gül yetişir, kanısına vardı. Hiç vakit geçirmeden otuz dekar toprak sağladı. Çukurları açtırdı. Çevrede bulunan süs güllerinin içinden yağ gülü olabileceklerden, fidanlar aldı. Otuz dönümün tamamına gül dikti.

Yeni dikilen gülün üç ile beş yıl sonra en iyi ürün vereceğini biliyordu. Sabırla gül bahçesini aksatmadan suladı, yabancı otları yoldu, çapaladı, o günlerin koşullarına göre zararlı böcekleri öldürücü ilaçlar attı.

Daha üçüncü verim yılı gelmeden gülyağı çıkarma işinde kendine gerekli olacak araçların bazılarını yerli ustalara Isparta'da yaptırdı. Ustaların yapma güçlerinin dışında kalanları da Bulgaristan'a dek gitti; oradan aldı, getirdi.

Güzelce, noksansız bahçesine kurdu. Gülyağı çıkarırken gerekecek suyu da "Bambullu Ceviz" denen yerden getirdi, bahçesine akıttıktan sonra, sabırla üçüncü ürün yılını beklemeye başladı.

Parasal yönden de sıkıntı, bunaltı içindeydi. Müthiş paraya gereksinmesi vardı. Büyük bir girişimde bulunmuş, atılım yapmıştı. Otuz dönüm toprak sağlamış, çukur kazdırmış, gülfidanlarını diktirmiş, gülyağı çıkarılmasında gerekli olacak araçlara da pek çok para vermiş, yatırım yapmıştı. İyi ürün alır, gülyağı çıkarır, eline toptan para geçerse, harcını borcunu ödemeyi düşünüyordu. Dört gözle beklemekte olduğu üçüncü ürün yılı geldi. Don, kar, kış, rüzgar, yağmur, dolu... Anlayamadığı bir tabiat olayı nedeniyle o yıl gülfidanları hiç çiçek vermediler. Emekleri, harcadığı bunca para boşa gitti. Umudunu bir yıl sonrasına, dördüncü ürün yılına bağladı. O yıl da bahçesi iyi çiçek verdi; bu kez gülyağı çıkarma yöntemini bilme-yişi yüzünden yeterince başarılı

olamadı.

Isparta halkının bütün gözleri İsmail Efendi'nin üstündeydi. Halk, ilgiyle onu izliyor; yolda, sokakta, kahvede, handa, evde, her yerde hep onun bu girişimi konuşuluyor, çektiği emeğin, harcadığı paranın hesabı, kitabı yapılıyor, alaya alınıyor, eğleniliyor; "Delirdi, keçileri kaçırdı bu adam, Allah akıl fikir versin" deniyordu.

Gülcü İsmail Efendi, direnme gücünü yitirmede. Kulaklarını çevrede söylenenlere tıkadı. Başarısızlığının nedenleri üzerinde durdu. Soru, soruşturdu, inceledi, araştırdı. Çalıştı, çabaladı gülyağı çıkarma yöntemini en küçük ayrıntısına varana dek öğrendi. Kendini, bir sonraki ürün yılına iyiden iyiye hazırladı.

Kış mevsiminin soğuk ve karlı günleri geçip, gittiler. İlkbahar mevsimi gelir gelmez, Gülcü İsmail Efendi'nin bahçesinde bir diriliş, bir canlanma görüldü. Bakımlı, tertemiz bahçedeki insan boyunu aşan gül ağaçları, önce yeşil yeşil yaprak, sonra da pembe gül tomurcukları vermeye başladılar. Mayıs ayının ilk haftasında havalar ısınınca bahçe, top top koca koca yapraklı, pembe renkli güllerle, doldu kaldı. Öyle de bir güzelleşmiş, iç açıcı olmuştur ki... Güllerin içinden yanık yanık bülbüllerin sesleri geliyor, çevreye insanın iliklerine işleyen hoş bir gül kokusu yayılıyordu...

Ne idi bu gül çiçeğinin bolluğu böyle? Görülmüş şey değildi. Kadınlar erkekli yüzlerce kişi sabahın alaca karanlığında bahçeye geliyor, akşama dek çuval çuval toplanan gülleri taşıya taşıya bitiremiyorlardı. Gül sezonu bir ay kadar sürdü. Gülcü İsmail Efendi de eline geçen bu fırsatı çok iyi değerlendirdi. Bin bir güçlük, zorluk, çile ve çaba ile üretmeyi başardığı katkısız arı "Gülyağı" ve "Gül Suları" nı değerince sattı; eline geçen para ile ilk iş olarak her doğru, dürüst, namuslu insanın yaptığı gibi borç-

larını ödedi. Kendisine yeni bir ev yaptırdı. Evini de o günün gelenek, görenek, töresine göre dayadı, döşedi. Elinde kalan parayı da çarçur etmeden, otuz dönümlük gül bahçesini 50, 75, 100 dönüme çıkarmak, yaptığı gülcülüğü daha da büyütmek, genişletmek işinde kullandı.

Isparta halkı, Müftüoğlu İsmail Efendi'nin deneyiminden, Isparta topraklarının gül yetiştirmeye çok elverişli olduğunu öğrenmiş oldu. Gülün iyi para getirdiğini de gözleri ile gördükten sonra **"Tarlalarımıza biz de gül dikelim, gülcülükte iyi para var!"** demeye başladılar.

Gülcü İsmail Efendi, kıskançlık, çekememezlik etmedi. Gül dıkecek olanlara yardımcı oldu. Karık nasıl açılır gösterdi. Fidan dikiminde başlarında bulundu. Bir kaç yıl içinde de her yere gül dikilmiş, Isparta kenti de gül bahçelerinin içinde kalmış oldu. Isparta bundan sonra gül üretmesiyle tanındı, güller diyarı olarak anıldı.

Gül Yetiştiriciliği:

Yağ gülü (rose damascena) Anadolu'ya 1870'li yılların başında Bulgaristan'dan gelen göçmenler tarafından getirilmiştir. Isparta'da ise yağ gülü üretimi 1888 yılında, gülyağı üretimi de 1892 yılında "Müftüzade İsmail Efendi" isimli şahıs tarafından gerçekleştirilmiştir. Müftüzade İsmail Efendi tarafından "imbik" adı verilen basit ve ilkel kazanlarda üretilmeye başlanan gülyağı uzun yıllar yaygınlaşarak, bu metotla üretilmeye devam edilmiştir. Köy tipi gülyağı üretimi; Atatürk'ün Isparta'ya gelişinde verdiği talimat uyarınca, "İktisat Vekaleti" tarafından modern gülyağı fabrikasının 1935 yılında kurulması sonucu yerini büyük ölçüde sanayi tipi gülyağı üretimine bırakmıştır.

Gülbirlik'in 1958 yılında kurduğu İslamköy Gülyağı Fabrikası, 1976 yılında kurduğu diğer gülyağı tesisleri ile Türk gülcülüğü ve

HAN RESTAURANT

HAN RESTAURANT

Adres: Cumhuriyet Mh. 521 Sk. No: 1 AVANOS, NEVŞEHİR

Tel: 0384 511 56 90 - 94 / Fax: 0384 511 56 93 / Mail: ali.unal@han-restoran.com

gülyağı üretimi şekil değiştirmiştir. Günümüzde köy tipi gülyağı üretimi, yerini tamamen sanayi tipi gülyağı üretimine bırakmıştır. Isparta ili, Türkiye’de özellikle gül yağı ve gül ürünleri üzerine önemli bir merkez haline gelmiştir. Yörede birçok yerli ve yabancı gül işleme fabrikaları bulunmaktadır. İlde Gülbirlik’e ve özel kuruluşlara ait, 5 adedi büyük olmak üzere toplam 15 adet gül yağı fabrikası bulunmaktadır.

Gülbirlik: Yağ gülü (Rose Damascana) ve gülyağı üretimi 100 yılı aşkın bir süredir Isparta yöresinde gerçekleştirilmektedir. Bu özelliğiyle de Isparta’ya “Güller Diyarı” denilmektedir. Isparta’nın gül ürününü devletin destek ve yardımlarıyla en iyi biçimde değerlendiren Gülbirlik, 1954 yılında 9 kurucu birim kooperatifinin oluşturduğu Kooperatifler Birliği olarak kurulmuştur.

Gülbirlik’in halen 6 birim kooperatifi, 8000 üretici ortağı, 5 ayrı yerde kurulu 7 ünite gülyağı tesisi ile 1 ünite gül koncreti tesisi mevcuttur. **Gülbirlik mevcut tesislerinde günlük 360 ton gül çiçeği işleyerek, Türk ve Dünya standartlarına uygun gülyağı ve gül koncreti üretimini gerçekleştiren, Türkiye’nin ve dünyanın bu alanda en büyük üretici ve ihracatçı kuruluşudur.** Gülbirlik, 45 yılı aşkın bir süredir istikrarlı bir biçimde sağladığı döviz girdisi ile ülkemize, üreticinin ürününü değerlendirmesi ile de yöre halkına ekonomik ve sosyal refah getirmektedir. Halen dünya parfüm ve kozmetik sanayisinin önde gelen kuruluşlarının gülyağı ve gül koncreti ihtiyaçlarını karşılayan Gülbirlik, bu alanda konumunu muhafaza etmekte ve geliştirmektedir. Ayrıca Gülbirlik, 1998 yılı başında kozmetik üretimine de başlamıştır. “Rosense” adıyla bir dünya markası olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Gülyağı: Parfüm ve kozmetik sanayisinin en önemli ve pahalı

hammaddelerinden olan gülyağı, pembe yağ güllerinin buharlı distilasyon yöntemiyle kaynatılmasıyla üretilmektedir. Dünya standartlarına uygun kalitede gülyağı, deniz seviyesinden 1050 m ve daha fazla yükseklikte yer alan, Isparta ve yöresinde yetiştirilen güllerden elde edilmektedir. Her yıl Mayıs ve Haziran aylarında toplanan güller, hava şartlarının da katkısı sonucu üstün kalitede gülyağı üretiminin gerçekleştirilmesini sağlamaktadırlar.

Gül Koncreti: Fermantasyona (mayalanma) uğramamış, rengini ve kendine has yapısını bozmamış son derece taze pembe güllerin “extraction metodu” ile işlenmesinden elde edilen krem kıvamında, koyu vişne çürüğü rengi görünümünde katı gülyağıdır. Gül koncreti, parfüm ve kozmetik sanayisinin hammaddelerinden biri olan “absolüt” üretiminde kullanılmaktadır.

Gülsuyu: Gülsuyu, gülyağı üretimi sırasında elde edilen yağlı suyun (bir çeşit mayanın) bire bir oranında damıtılmış, saf temiz ve sıcak su ile karıştırılması sonucunda elde edilen gül kokulu naturel suya verilen addır.

Naturel (doğal) olarak üretilen gülsuları defalarca filtreden geçirildikten sonra, şişelere doldurularak, ambalajlanıp satışa sunulmaktadır.

Gülsularının naturel olması, zararlı madde içermemesi nedeniyle bazı yiyecek maddeleri ve tatlılarda hoş bir aroma olarak ve cildi besleyici ve dokuları gerginleştirici özelliği nedeniyle de vücut ve makyaj temizliğinde sıklıkla kullanılmaktadır.

Kozmetikler: El ve cilt kremi, el ve vücut losyonu, değişik saç tiplerine yönelik şampuanlar üretilmektedir.

Diş Satım: Özellikle Gülbirlik tarafından Fransa, ABD, Japonya,

Almanya, İsviçre, Belçika, İngiltere ve Suudi Arabistan olmak üzere, bu ülkelerde bulunan parfüm ve kozmetik sanayisinin önde gelen büyük kuruluş ve müşterilerinin gülyağı ve gül koncreti talepleri düzenli ve istikrarlı olarak karşılanmaktadır.

Isparta, yağ gülü üretimi ve birim miktar gül çiçeğinden elde edilen gülyağı ve koncreti bakımından dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

Isparta’nın tarihi kadar eski olmasa da uzun yıllar Isparta’ya önemli bir gelir kaynağı olan GÜL, bölgenin adıyla bütünleşen bir değere sahiptir. İklimin ve arazinin kokulu nebat ve tıbbi bitkiler yetiştirmeye elverişli olması Isparta’yı yurdu muzun yegane yağ gülü üreten ve gül yağı ihraç eden bölgesi yapmıştır.

Dünya gül yağı üretimin yarısından fazlası Isparta tarafından karşılanmaktadır. Isparta gül çiçeği üretimi, kozmetik sanayinin temelini oluşturmaktadır. Isparta gülünden elde edilen ve kullanılan ürünler, yurt içinden ve yurt dışından gelen turistlerin rağbet ettikleri armağanlar arasında başı çekmektedirler.

Gül gibi halı da Isparta adıyla özdeşleşen ürünler arasındadır. Isparta’da **HALICILIK** Türklerin Anadolu’yu fethinden sonra bölgeye yerleştirilen Türk oymaklarıyla başlamıştır.

Bu oymakların dokuduğu Türkmen halıları yüzyıllar boyunca gelenekselliğini korumuştur. Az sermayeyle yapılabilir olması bölgede geniş istihdam sağlamış, atölye ve ev işletmeciliği olarak geniş kitlelere gelir sağlamıştır.

Son yıllarda bölgedeki minyatür halıcılık ve portre halıcılığı küçük çapta olsa da önemli bir gelir kaynağı olmuştur.

Ispartalı ünlüler:

Hüseyin Avni Paşa (Gelendost ilçesi)
Haydar Paşa (Gelendost ilçesi)
Süleyman Demirel (Atabey ilçesi)
Erkan Mumcu (Yalvaç ilçesi)
Emre Aydın
Mine Mutlu
Zeki Demirkubuz
Cahit Berkay
Cüneyt Tanman
Yavuz Seçkin
Celalettin Cerrah

Tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olan Isparta'da elma, kiraz ve kesme çiçek üretimi de önemli bir yer tutmaktadır. Üretimini çoğu ihracata yönelik olan bu ürünler en çok Uluborlu, Eğirdir ve Gelendost ilçeleri ve çevresinde yetişmektedir. Türkiye elma üretiminin % 20'sini Isparta tek başına karşılamakta olup, Isparta elmasının kokusu ve tadı bir başkadır.

Isparta, son yıllarda hızla gelişen ve sanayileşen illerimiz arasındadır. Gül başta olmak üzere battaniye, tekstil, deri, mermer, kereste, çimento, meyve konkriti gibi pek çok alanda üretim yapan Isparta sanayisi ülke ekonomisine önemli bir girdi sağlamaktadır.

Isparta, aynı zamanda bir eğitim, sağlık ve kültür şehri olma özelliğini günümüzde de sürdürmektedir.

1992 yılında kurulan Süleyman Demirel Üniversitesi gittikçe artan öğrenci sayısı ve hastaneleriyle, Türkiye'nin sayılı üniversiteleri arasında yer almaktadır.

Isparta, modern ve çağdaş eğitim ve sağlık kuruluşlarıyla, tarihi, doğal ve kültürel zenginlikleri ile bir yandan Isparta halkının yaşam kalitesini artırırken, diğer yandan yaşama sevinci olan herkesi güzelliklerini görmeye davet etmektedir.

Aydın Gökmen, 52 No'lu Ev

Halı Pazarı

Isparta Gülü

Hacı Bektaş Veli

Mehmet ERDEM, Arkeolog - Rehber

Hacı Bektaş Veli'nin doğum ve ölüm tarihleri oldukça münakaşalıdır. Bazı kaynaklar doğumunu 1208-1209, ölümünü ise 1271 olarak kayıt ederken, bazı kaynaklarda bu tarih 1248-1337 olarak geçmektedir. Tüm bu kaynaklardan Hacı Bektaş Veli'nin 13. yüzyılda yaşamış ünlü bir Türk-İslam düşünürü olduğunu bilmekteyiz. Doğduğu kent Horasan'ın Nişabur kenti idi. Annesinin adı Hatem Hatun, babasının adı ise Seyyid İbrahim Sani'dir. Asıl adı ise Mehmet idi.

Horasan, yüzyıllar boyu ünlü Türk-İslam bilim insanlarının yetiştiği önemli bir kültür ve bilim merkezi idi. Bu nedenle de Hacı Bektaş Veli Horasan'da küçük yaştan itibaren her yönü ile çok iyi bir eğitim almış, zekası ve mucizeleri ile hocalarının dikkatini çekmişti.

Hacı Bektaş Veli'nin doğumundan yaklaşık bir asır önce Türkler Anadolu'ya geçmiş, Alpaslan komutasındaki Türk orduları, Romen Diojen komutasındaki Bizans ordularını mağlup ederek, Anadolu'nun içlerine doğru yayılmaya başlamış ve 1075 (veya 1078) yılında Süleyman Şah Anadolu'da ilk Türk devleti olan Selçuklu Devleti'ni kurmuştu. Böylece de Orta Asya'dan Anadolu kentlerine doğru Türk boyalarının göçleri başlamış ve kısa sürede Selçuklular Anadolu'yu bir baştan bir başa fethederek tüm Anadolu'ya egemen olmalarına rağmen Bizans İmparatorluğu, Bizans başkenti İstanbul'un fethine dek Anadolu'daki kültürel, dinsel ve toplumsal etkinliğini sürdürmüştür.

13. yüzyılda ise Osmanlı Devleti'nin kuruluşu bir taraftan Anadolu'da

*İlimden gidiilmeyen
yolun sonu
karanlıktır.*

(Hacı Bektaş Veli)

*Hayatta en hakiki
mürşit ilimdir.*

(M. Kemal Atatürk)

*Bana bir harf
öğretenin kırk yıl
kölesi olurum.*

(Hz. Ali)

diğer taraftan ise Balkanlar, Kuzey Afrika, Arap Yarımadası ve Kafkaslara dek uzanan geniş bir coğrafyada yeni bir toplumsal, siyasi ve ekonomik bir ivme yaratmıştır.

Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı yüzyılda doğuda İslam merkezli bir toplumsal oluşum yayılırken, batıda ve Anadolu'da Hristiyan, özellikle Ortadoks merkezli bir toplumsal yapı mevcuttu. Bu toplumsal ve siyasal ortamda Türkler 9. yüzyılda İslamiyetle tanışmışlar ve büyük gruplar, boylar halinde İslamiyeti kabul etmişlerdir.

Hacı Bektaş Veli'nin doğduğu Horasan'da Türk, Moğol ve Fars kökenli toplumlar yaşıyor ve ortak inanç merkezini ise İslamiyet oluşturmuyordu. Nişabur, Buhara, Semerkant ve Taşkent gibi bilim İslam-Türk ve hümanizm felsefesi çerçevesinde birçok Türk-İslam düşünürü yetişiyordu.

İşte bu toplumsal ve siyasal çalkantılar içerisinde büyüyen Hacı Bektaş Veli, ilk eğitimini Lokman Perende isimli şeyhten almıştı.

Lokman Perende ise büyük bilgin Hoca Ahmet Yesevi'nin müritlerinden en ileri gelenlerden biriydi.

Dini ve ilmi yönden çok köklü bir eğitim gören Hacı Bektaş Veli, Horasan'daki en büyük tarikat olan Melamilik tarikatının etkisinde yetişmiştir. Melamilik en başta Ahilik olmak üzere bir çok tarikatın da kaynağını oluşturmaktadır.

1243 yılında Köseadağ Savaşı'nda Moğollar Selçukluları mağlup edince, Anadolu birçok beyliğe ayrılmıştı. İşte bu siyasal ve toplumsal kargaşa içerisinde Hacı Bektaş Veli 1270-1280 yılları arasında Anadolu'ya gönderilmiştir. Bir grup Horasanlı Alp Erenle birlikte Horasan'dan yola çıkan Hacı Bektaş Veli uzun ve meşakkatli bir seyahat sonucunda, eski adı Suluca Kara Höyük olan, bugün Nevşehir'in ilçelerinden Hacı Bektaş kasabasına yerleşmiştir.

Diğer ismi ile Hacımköy olan bu küçük Anadolu köyü, neolitikten başlayarak, kalkolitik, bronz çağı, demir çağı, Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarında kesintisiz iskan görmüş; ayrıca önemli bir Hitit merkeziydi.

Tüm bu özelliklerinin yanında Hristiyanlığın en önemli merkezlerin-

den biri olan Kapadokya'nın sınırları içerisinde bulunması da bu köye toplumsal ve dinsel açıdan stratejik bir önem yüklemekteydi. Bu nedenle Hacı Bektaş Veli'nin yerleşmek için bu küçük Anadolu köyünü seçmesi bilinçli ve oldukça anlamlıdır.

Yine aynı yüzyılda, Mevlana Celaladdin Rumi Konya'da, Ahi Evran ise Hacim Köy'ün hemen yanı başındaki Kırşehir'de ikamet etmekteydi.

Tüm bu Türk ve İslam düşünceleri, temeli insan olan büyük bir felsefenin temsilcileri olarak aynı kaynaktan ilham almış, aynı felsefe ve öğretinin çemberi içerisinde yetişerek Anadolu'ya gelmişlerdir.

Mevlana, Ahi Evran, Hacı Bektaş Veli ve yüzlerce Türk-İslam bilgini, Horasan'dan Hoca Ahmet Yesevi'nin felsefe ve öğretisinin izinde Anadolu kentlerine gelerek tasavvuf inancının çerçevesinde bu kentlere ve topluma bilimin, islamın ve hümanizmin ışığını yaymışlardır. Bu bilimsel inancın üç temelini şüphesiz ki İslam, hümanizm ve eski Yunan felsefesi oluşturmaktadı idi. Bu bilgi ışığı ile Anadolu'da yaşayan çeşitli kültür ve inançlar etrafındaki ulus ve halklar bir kültür birliği çerçevesinde birleşmiştir.

Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'ya kimi kaynaklar 300-400, kimi si birkaç bin alp erenle geldiğini yazarlar. Horasan'dan kalkıp Orta Anadolu'daki küçük bir köye gelen Hacı Bektaş Veli'nin izlediği yol ve seyahatinde uğradığı merkezler de ilginçtir.

Alp Erenleri ile birlikte doğrudan bu köye gelip yerleşmemiştir. İran, Arap Yarımadası, Bağdat, Kerbela, Necef, Hicaz, Kudüs, Şam, Söğüt, Eskişehir ve Sivas'ı ziyaret etmiş ve bu bölgelerde bir müddet ikamet etmiştir.

Çok ilginçtir ki Mevlana Celaladdin Rumi de Horasan'dan çıkarak bu bölgeleri ziyaret edip bir müddet de buralarda oturduktan sonra Konya'ya gelmiş yerleşmiştir.

Hacı Bektaş Veli'nin Düşünce ve Felsefesinin Temel Taşları

Hacı Bektaş Veli "Bektaşî" tarikatının kurucusu değildir. Bunun gibi Mevlana da "Mevlana" tarikatının kurucusu değildir. Bektaşî tarikatı Pîrin ölümünden sonra 15. yüzyılda Balım Sultan tarafından kurulmuştur. Balım Sultan, Dimetoka tekkesi posnişi Seyit Ali Sultan'ın torunu idi.

Hacı Bektaş Veli'nin düşüncesi sisteminin temelini İslam dini oluşturmaktadır. Dini dört temel üzerine oturtmuştur:

1. İbadet
2. Vuslat
3. Adak
4. Niyaz

Hacı Bektaş Veli Anadolu'ya geldiğinde, Türk boylarının Türkçe'den yavaş yavaş koptuğunu ve çeşitli eğitim kurumlarının Türkçe yerine Arapça veya Farsça kullandığını görmüştür.

Türkçe'nin yerleşip kullanılması için aktif olarak çaba göstermiş, Karamanlı Mehmet Bey'le birlikte Türkçe'nin resmi dil olmasını sağlamıştır.

Kendisi ve tüm çevresindekiler katkısız Türk dili kullanmaya özen göstermişlerdir.

Yeniçeri ocaklarının kuruluş felsefesini de Hacı Bektaş Veli'nin fikirleri oluşturmuş, asırlarca bu fikir ve gelenekler yeniçerilerin önderi olmuş, yeniçeriler onu en büyük **"Pir"** olarak tanımış, kabul etmişlerdir.

Osmanlı askeri sisteminin felsefesine Hacı Bektaş Veli'nin yol göstericiliği kaynak olmuştur. Zamanımızdan yaklaşık 850 yıl önce

"Kadınları okutunuz, kadını okumayan milletler yükselmez."

diyerek kadının toplumdaki yerinin önemini bu veciz sözü ile belirlemiş hem İslam'da hem de Türk kültür ve geleneklerinde kadına verilen önemi kendi çağında etkin bir biçimde dile getirmiştir.

Kısaca özetlersek: Hacı Bektaş Veli felsefesinin kökeni İslam inancı ve Türk geleneklerden kaynaklanmaktadır. Bilimci, özgürlükçü, doğaya, sanata ve topluma önem veren, insan merkezli bir inanç sistemidir. Mevlanalar, Kaygusuz Abdallar, Karaca Ahmetler, Bestami Bayazıtlar, Yunuslar ve sayamayacağımız binlercesi hep aynı inanç kaynağından gelmektedir.

Mevlana yaşam felsefesini üç kelime ile tanımlamıştır **"Hamdım, Piştim, Yandım"**. Hacı Bektaş Veli de yaşam felsefesini şu üç sözcüğe sığdırmıştır **"Eline, Diline, Beline"**.

Atatürk ve Hacı Bektaş Veli

Büyük önder Atatürk Sivas Kongresi'nden sonra 22.12.1919 tarihinde Hacı Bektaş'ı ziyaret ediyor. İki gün bu ilçede kalan Atatürk'ü Hacı Bektaş Dergahı'nın Postnişi Salih Niyazi Dede baba ve dergah erkanı karşılamış, Milli Mücadele'ye destek için Dergah-taki 1800 altın Atatürk'e verilmiştir. Ayrıca Hacı Bektaş Çelebisi Cemalettin Efendi Milli Mücadeleyi desteklediğini Atatürk'e bildiriyor. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da Atatürk bir çok Hacı Bektaşlıya önemli görevler vermiştir.

Hacı Bektaş Veli felsefesi ile Atatürk'ün felsefelerinin de bir çok nokta da örtüştüğünü söyleyebiliriz. Hacı Bektaş Veli, Köse dağ Savaşı'nda Selçukluların yenilmesiyle başlayan kültürel, ekonomik ve toplumsal bir kargaşa içerisinde Anadolu'ya ayak basmış, onun gibi düşünen yüzlerce Veli ile birlikte Anadolu'da kültürel, toplumsal ve siyasi birliği sağlamıştır. Atatürk'ün **"Hayatta en Hakiki Mürşit İlimdir"** sözü ile Hacı Bektaş Veli'nin **"İlimden Gidilmeyen Yolun Sonu Karanlıktır"** sözü söyleşi olarak farklı, anlam olarak hemen hemen aynıdır.

Hacı Bektaş Veli'nin sanata, topluma, kadına ve doğaya verdiği önem ve bu konularla ilgili söylediği veciz sözcükler Atatürk düşüncesi ile hemen hemen aynıdır. Atatürk de kadınların toplumdaki yerini vurgulamış, bilime, sanata, doğaya önem vermiş ve hükümet programında bunu uygulayarak yasal hale getirmiş, Türkçe'yi diğer dillerin etkisinden kurtarmak için yasal ve toplumsal önlemler almıştır.

Daha da önemlisi her ikisi de Anadolu'nun kültürel, toplumsal ve

siyasal olarak dağıldığı bir zaman diliminde ortaya çıkmışlar, yeniden toplumu birlik, dirlik ve düzen içerisine sokmak için düşünsel ve askeri olarak mücadele vermişlerdir.

Hacı Bektaş Veli'nin Soy Şeması

Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, İmama Hüseyin, İmama Zeynel Abidin, İmama Muhammed Bakır, İmama Caferi Sadık, İmama Musai Kazım, Seyit İbrahim el Mucab, Seyit Musa Sani, Seyit Sultan İbrahim Sani, Hacı Bektaş Veli
"Kaynak: Sümer, Ali 1989, Anadolu'da Türk Öncüsü, Hacı Bektaş Veli, Ankara, Sevilay Matbaası."

Eserleri

Fevaid, Şahdiyye, Şerh-i Besmele, Makalat ve Hacı Bektaş Veli'nin kerametlerini anlatan bir derme eser olan Vilayetname'dir. Hacı Bektaş Veli'ye ait en önemli eser şüphesiz ki Makalat'dır. Hacı Bektaş Veli, düşünce ve inançlarını doğrudan bu eserinde anlatmıştır.

Hacı Bektaş Veli'nin türbesinin bulunduğu tekke, halen Hacı Bektaş ilçesinde Kültür ve Turizm

Bakanlığı'na bağlı bir müze olarak hizmet vermekte ve Türkiye'deki en iyi korunmuş tekke binalarından biri olma hüviyetine sahiptir. Müze, tekke binası Bektaşî inançlarına göre üç avludan ve üç kapıdan oluşmaktadır. Bina içerisinde Hacı Bektaş Veli ve Balım Sultan'ın türbeleri ile birlikte diğer Bektaşî baba-dedeleri ve ileri gelenlerinin türbeleri bulunmaktadır. Ayrıca Müze içerisinde Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait çok özel eserler sergilenmektedir.

Müze anıtsal devasa bir kapıdan girilir. Burası tekkenin ilk avlusudur. Bu avlunun sağında "Üçler Çeşmesi" yer alır. Çeşmenin hemen üzerindeki Mührü Süleyman (Altı kollu yıldız) hemen dikkati çekmektedir. İkinci avluda ise sağ tarafta "Aslanlı Çeşme" çeşmenin önünde ise mermer havuz yer almaktadır. Bu avlunun etrafında Aş Evi, Mihman Evi, Çamaşırhane ve Hamam, Kiler Evi, Müze İdaresi, Cami yer almaktadır.

Altılar kapısından üçüncü avluya geçilir. Burada, Hazret Avlusu, Çilehane, Kırklar Meydanı, Güvenç Abdal Türbesi, Kırklar Meydanı ve Hacı Bektaş Veli'nin türbesi bulunmakta ve bu odalarda mekanın özüne uygun çeşitli eserler sergilenmektedir.

Hacı Bektaş İlçesindeki Önemli Ziyaret Yerleri

Orta Anadolu'da bozkırın ortasındaki bu ilçe tümüyle ve güzel insanları ile görülmeye değer bir Anadolu ilçesidir. Halen geleneksel Anadolu mimarisini az çok günümüze dek koruya gelmiştir.

Düz toprak damlı, kapısı-bacası ahşaptan, taş avlusu etrafında kileri, deposu, tandır evi ile tertemiz toprak kokan ev kompleksleri halen bu ilçemizde yaşamaktadır. Bu geleneksel mimari bütünlük içerisinde yüzlerce yıllık geleneklerde yaşaya gelmiştir.

Zaten ilçedeki Hacı Bektaş Veli tekkesinden başka tüm eserler Hacı Bektaş İlçesinin güzel ve hoşgörülü, konuksever halkının manevi koruması altında günümüze dek gelmiştir.

Hacı Bektaş Veli Müzesi'nden başka ilçede çok güzel düzenlenmiş bir arkeoloji ve etnografya müzesi bulunmaktadır.

Müzede Tunç Çağından başlayarak Roma dönemine dek çeşitli eserler sergilenmektedir. Diğer ziyaret yerleri ise, Kadıncık Ana Evi, Beş Taşlar, Çilehane, Hırka Dağı, Dedebağı Cuma Camii, Suluca Karahöyük ve çeşitli anıtsal çeşmeler. Ayrıca ilçede bulunan "Ulusoylar Evleri" de mimari açıdan ve içerisindeki nadide el işi süslemeleri ile ve bu süslemelerin konuları ile günümüze dek olduğu gibi korunmuş eserlerdendir.

Hacı Bektaş Veli ve onun gibi binlerce Veli yalnız Anadolu'da değil Balkanlardan Mısır'a dek geniş bir coğrafyada tüm insanlara ve toplumlara birlik, dirlik, ilim ve hoşgörünün ışığı ile yüzlerce yıldan beri önder olmuş ve halen olmaktadır.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

COŞAN Esat, 1990, Makalat, Hacı Bektaş Veli, K. Bak. Yay. /1178, Ankara.
ERÖZ Mehmet, 1990, Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik, Kül. Bak. Yay. Ankara.
GÜLVAHABOĞLU Adil, 1987, Hacı Bektaş Veli, Laik-ulusal kültür, Yorum Yay. Ankara
Hacı Bektaş Kılavuzu, Kültür Bakanlığı Yayını.
SÜMER Ali, 1989, Anadolu'da Türk Öncüsü Hacı Bektaş Veli, Yıldız Yayınları, Ankara.
ŞARDAĞ Şükrü, 1985, Her Yönü ile Hacı Bektaş-ı Veli ve en Yeni Eseri Şerh-i Besmale, Karınca Matbaacılık, İzmir.

Gölcük, Kovada ve Eğirdir Gölleleri arasında yer alan bereketli topraklara ALTIN ÜÇGEN denildiğini biliyor muydunuz?

Camuşlu - Yazılıkaya Kayaüstü Resimleri, Büyük Pano

Prof. Dr. Oktay BELLİ

Son 10 yıldan beri Kağızman bölgesinde yapmış olduğumuz sistemli arkeolojik yüzey araştırması sonucunda Anadolu ve komşu bölgelerin tarih öncesi kayaüstü resim sanatına çok büyük bir katkı sağlayan yüzlerce kayaüstü resminin varlığı saptanmıştır. Bu bölgedeki çalışmalarımız son hızıyla devam etmektedir.

Karaboncuk Köyü, Kağızman İlçesi'nin 21 km kuzeybatısında yer almaktadır. Volkanik bir yapıya

Kağızman Bölgesi'nde Keşfedilen PREHİSTORİK ÇAĞA Ait Kayaüstü Resimleri

sahip olan Aladağ'ın (3134 m) güney eteğinde bulunan Karaboncuk Köyü'nün (eski Kasor) deniz seviyesinden yüksekliği, ortalama 1960 m'dir. Anayolların dışında kalan Karaboncuk Köyü ve yakın çevresi, günümüzde tipik bir yayla yerleşimi niteliğindedir.

Köyün yaklaşık 1 km güneyinde Aşağı Kom mevkiinde bulunan kayaüstü resimlerinin deniz seviyesinden yüksekliği, 1500 m kadardır. Kayaüstü resimlerinin 1

km. güneyinden ise, deniz seviyesinden ortalama 1250 m yüksekliğinde olan ünlü Aras Irmağı geçmektedir. Yani kayaüstü resimleri, Aras Irmağı ile Karaboncuk Köyü arasında bulunmaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, kayaüstü resimleri Aşağı Kom Mevkiinde tek parça bir kayanın üzerinde bulunmaktadır. Hayvan resimleri 1.90 x 1.30 m büyüklüğünde, kabaca üçgen bir biçim gösteren andezit kaya parçasının

Aras Vadisi'nin genel görünümü

güney yüzüne çizilmiştir. Kaya parçasının güney yüzünün cam gibi düzgün olduğu görülmektedir. Dış konturları obsidyen kalemler ile çizilen ve gövdenin içi de dövme-kazıma tekniği ile yapılan resimlerin bir kısmı kar, yağmur, rüzgâr ve güneş ışınlarının etkisiyle yer yer silinmiş, bazılarının üzerinde de özgün bir patina oluşmuştur.

Kaya parçasının üzerine toplam olarak yedi adet hayvan figürü çizilmiştir. Resimlerin 4 tanesi dağ keçisi, 1 tanesi oğlak, 2 tanesi de köpektir. Buradaki resimlerin iki farklı özelliği bulunmaktadır; hareketli olarak betimlenmeleri ve oldukça büyük boyutlu çizilmiş olmalarıdır. Bu iki karakteristik özelliği, Karaboncuk kayaüstü resimlerini Anadolu'daki diğer kayaüstü resimlerinden ayırmalı kılmaktadır.

Hayvanlardan üç tanesi soldan sağa doğru, dört tanesi de sağdan sola doğru büyük bir hareketlilik içinde betimlenmiştir. Cepheden betimlenen ya da Çallı kayaüstü resimlerinde olduğu gibi perspektif olarak gösterilen herhangi bir hayvan resmi burada bulunmamakta-

dır. Hemen yakın çevrede yer alan Camışlı, Kurbanaga Mağarası, Kozlu-Ağyar ve Kars Azat'ta bulunan kayaüstü resimlerinde betimlenen insan figürleri, Karaboncuk resimlerinde görülmemektedir.

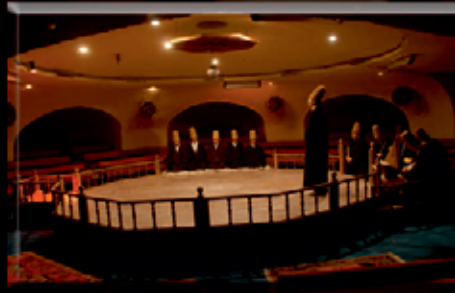
Kaya parçasının sağ üst köşesine yapılan dağ keçisinin gövdesi 40 cm. uzunluğunda ve boynuzları ile birlikte 31 cm yüksekliğindedir. Hayvan sağ tarafından betimlenmiştir. Erkek dağ keçisi oldukça büyük olarak betimlenmesine karşın, vücut ölçülerinin orantılı olduğu görülmektedir. Hayvanın en ayrıntılı kısmını, arkaya doğru yarım ay gibi kıvrılan uzun boynuzları ile kulakları ve çenesinin altındaki sakalı oluşturmaktadır. Sakalı çizgilerle gösterilmiştir. Diğer dağ keçisi figürlerinde kulak ve çene altında sakalın işlenmediğini göz önüne alacak olursak, sanatçı sanki bu hayvanı canlı gözlemlerine dayanarak çizmiş gibidir. Boynu ve uzun gövdesi orantılı olarak yapılmıştır. Küçük kuyruğu yukarı doğru kalkıktır ve ayaklarındaki toynakları işlenmemiştir.

Dağ keçisinin 30- 35 cm aşağısın-

da ve kaya parçasının sağ ucuna yapılan oğlak figürü, 17 cm uzunluğunda ve boynuzları ile birlikte 16 cm yüksekliğindedir. Sanki sağ tarafa doğru yürür durumda gösterilen oğlak figürünün vücut ölçülerinin uyumlu olduğu görülmektedir. Tıpkı yukarıdaki dağ keçisi gibi, fazla hareketli değildir. Kaya parçası üzerine betimlenen hayvan figürleri arasında, vücut ölçüleri küçük olarak yapılan ikinci hayvanı oluşturmaktadır. Arka tarafa doğru kıvrımlı olarak gösterilen boynuzlar, kısadır. İnce ve uzun gösterilen ayaklarda, toynaklar işlenmemiştir. Küçük kuyruğu dik olarak gösterilmiştir. Diğer hayvanlar gibi, vücudun diğer ayrıntıları işlenmemiştir.

Oğlak figürünün 10- 15 cm sol tarafında ve kaya parçasının orta kısmına doğru yapılan keçi figürü, en büyük resmi oluşturmaktadır. Oldukça belirgin olarak kazıma-dövme tekniği ile işlenen keçi figürü, kaya parçası üzerindeki hayvan resimlerinin ana figürü gibi görünmektedir. Gövdesi ortalama 48 cm uzunluğunda olan dağ keçisinin yüksekliği de, boynuzları

Kaya oyma mekânımıza adım atar atmaz kendinizi adeta bir sema dergâhında buluyorsunuz. Koridorları geçip ayin salonuna ulaştığınızda, sahnenin oturma bölümlerine olan yakınlığı, antika aksesuarlar, mekânın bu işin ruhunu yansıtabilmek için mimari açıdan ne kadar iyi planlandığını gösteriyor. Ayin başlayıp da dergâh eğitimi almış semazenler sahnede huşu içinde döndüklerinde tennurelerindeki rüzgârı hissediyor, mimiklerine dalıp gidiyorsunuz... Onların ruhundaki ilahi huzur hemen size de geçiyor. 45 dakikalık ayini içinizi kaplayan huzur ve enerji ile izliyorsunuz. Ayin sonunda semazenlerle sohbet etmek, ikram edilen şerbeti içmek de ayrı bir keyif veriyor. Güzel bir Kapadokya gününü böylesine anlamlı bir akşamda sonlandırmaktan mutluluk duyuyor, Motif'in kusursuz hizmet vermeyi hedef edinen profesyonel ekibine teşekkürü borç biliyorsunuz...

Tel : +90 384 511 48 59 - Fax : +90 384 511 38 93
Yeni Mah. Hasan Kalesi Mevkii No: 1 AVANOS / NEVŞEHİR

www.kapadokya-motif.com

Karaboncuk Kayaüstü resimleri

ile birlikte 50 cm'dir. Hayvan figürü bu ölçülerıyla şimdiye kadar Anadolu'da betimlenen kayaüstü resimleri arasındaki en büyük erkek dağ keçisini yansıtmaktadır. Arkasındaki iki hayvanın tersine, sol tarafa doğru atlar durumda betimlenmiştir. Dağ keçisi büyük boyutlu olarak işlenmesine karşın, vücut ölçüleri ve özellikle, hareketleri çok uyumludur.

Arkaya doğru kıvrımlı olarak gösterilen çatal boynuzları, çok gerçekçi olarak betimlenmiştir. Çene kısmı uzun olarak yapılmış, göz, kulak ve sakal gibi ayrıntılar işlenmemiştir. Boyun kısmı, keçinin sol tarafa doğru sıçramasına uygun olarak ince, uzun ve zarif olarak işlenmiştir. Gerdanın ön kısmındaki kabarıklık, dağ keçisinin tüylerini göstermektedir. Dağ keçisi ön ayaklarını yarım ay gibi bükerek, öne doğru uzatmıştır.

Arka ayakları yere basan keçinin, ön ayaklarını kaldırarak öne doğru sıçraması, hayvana çok büyük bir hareketlilik kazandırmıştır. Hayvanın öne doğru sıçraması, çok gerçekçi ve inandırıcı bir biçimde

betimlenmiştir. Sanatçı sanki öne doğru sıçrayan bir dağ keçisini, canlı gözlemlerine dayanarak başarılı bir şekilde ifade etmiştir. Avcı sanatçının bu olağanüstü yeteneği karşısında hayranlık duymamak olanaksızdır. Yere basan arka ayakları da, gövdenin sıçramasına uygun olarak, yarım "S" şeklinde kıvrımlı olarak çizilmiştir.

Ancak arka bacakları, gövdeye kıyasla biraz daha ince yapılmıştır. Ön ayaklarında olduğu gibi, arka ayaklarında da toynaklar işlenmemiştir. Ancak burada sanatçı için önemli olan, sol tarafa doğru sıçrayan bir keçiyi gerçekçi ve başarılı bir yöntemle yansıtmak olduğundan, küçük ayrıntıların ifade edilmesi ikinci plana düşmüştür. Kıvrımlı ve daire biçiminde gösterilen küçük kuyruğu da, hayvanın sıçramasına uygun olarak vücudu ile çok büyük bir uyum içerisinde.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Anadolu'daki kayaüstü resimlerinde bu kadar büyük boyutlu dağ keçisi resmi bugüne değin çizilmediği gibi, böylesine hareketli bir dağ

keçisi resmine de şimdilik rastlanılmamıştır. Yalnız Van Gölü'nün güneyinde Tirşin Yaylası'nda Kahn-i Melikan mevkiinde bulunan ve 30 - 35 cm büyüklüğünde olan dağ keçisi figürü, biraz hareketli olarak betimlenmiştir. Karaboncuk dağ keçisi ileriye doğru yay gibi sıçrarken, Kahn-i Melikan'daki dağ keçisi sanki eğimli bir yerden iniyormuş gibi öne eğik bir biçimde gösterilmiştir.

Keçi figürünün hemen sol tarafında ve çenesinin önüne, sol tarafa ilerleyen bir başka dağ keçisi çizilmiştir. 16 cm uzunluğunda ve 14 cm yüksekliğinde olan keçi figürü, diğer dağ keçilerinin en küçük boyutlu olanını oluşturmaktadır. Aslında keçi figürünün sol üst tarafında da bir başka büyük dağ keçisi resmi bulunmaktadır.

Yani aradaki boşluğa çizilen küçük boyutlu dağ keçisi, sanki buradaki boşluğa avcı sanatçı tarafından sıkıştırılmış gibidir. Zaten hayvanın yukarıya kalkık olan kuyruğu da, yukarıdaki dağ keçisinin arka ayaklarının üstüne gelmiştir. Bu durum bizim kronolojik bir bağlantı

Dağ Keçisi resmi, (Karaboncu)

kurmamızı sağlaması yönünden çok büyük bir önem taşımaktadır. Yani bu küçük dağ keçisi figürünün buraya en son çizildiği anlaşılmaktadır.

Hayvanın yukarıya kalkık küçük boynuzları, baş kısmı, bacakları ve gövdesi diğer keçi figürlerinin gövdesine benzemektedir. Yalnızca arka ayakları ile kuyruğu orantısızca çizilmiştir. Arka ayakları geriye doğru değil, öne doğru orantısız bir biçimde kaydırılmış ve hayvan sanki arka üstü düşecekmiş gibi betimlenmiştir. Yukarıya doğru kalkık olan ve tıpkı bir baston başı gibi abartılarak çizilen kuyruğu da, diğer keçi figürlerinin kuyrukları gibi değil, sol tarafında bulunan köpeklerin kuyruklarına benzetilmiştir.

Diğer dağ keçileriyle kıyaslanmayacak ölçüde acemice yapılan bu küçük dağ keçisinin, kaya parçası üzerine en son çizildiğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Bu küçük hayvan figürünün üstüne ve sol tarafına ise, bir başka erkek dağ keçisi çizilmiştir. Kaya parçasının sol ucuna yakın çizilen

dağ keçisi, sol tarafa doğru sıçrarken betimlenmiştir. Gövdesi 35 cm. uzunluğunda ve boynuzları ile birlikte 38 cm yüksekliğinde olan dağ keçisi figürü, tıpkı ortadaki dağ keçisi gibi hareketli olarak betimlenmiştir. Hayvanın vücut ölçüleri oldukça uyumludur; çatal boynuzları arka tarafa doğru eğimli değil, dik olarak çizilmiştir. Baş kısmı orantılı olan hayvanın kulakları, gözü ve çenesinin altındaki sakalı işlenmemiştir.

Hayvan yan yana gösterilen ön ayaklarını bir yarım ay gibi öne doğru uzatarak, sıçır durumda gösterilmiştir. Ancak hayvanın ön ayakları, ortadaki dağ keçisinin ön ayakları kadar yarım ay biçiminde değildir. Yine burada da sıçrayan ya da koşan bir dağ keçisi betimlenmek istenmiştir.

Keçinin gövdesi, kabaca dikdörtgen biçimlidir. Arka bacakları, daha sonra çizilen küçük dağ keçisinin yukarıya kalkık olan büyük kuyruğu tarafından kapatılmıştır. Kuyruğu, diğer dağ keçilerinin kuyruğundan farklı olarak, daha küçük ve ucu yukarıya kalkık ola-

rak gösterilmiştir.

Erkek dağ keçisinin altına yapılan iki köpek figürü, kaya parçasının sol alt kısmında yer almaktadır. Üst üste yapılan her iki köpek figürü de, sol tarafa doğru koşar durumdadır. Buradaki hayvan figürlerinin en ilginçini oluşturan köpek figürleri tarihleme sorununa ışık tuttıkları gibi, resimlerin nasıl yapıldıkları konusunda da çok açık bilgi vermektedir. Örneğin en üstteki köpek figürünün gövdesinin dış konturları biraz kalın bir çizgi ile çizilmiş ve bunun içinde kalan kısımlar da kazınarak, hayvanın gövdesi belirginleştirilmiştir.

En üstteki köpek figürünün gövdesi 22 cm uzunluğunda ve yukarıya kalkık kuyruğu ile birlikte 30 cm yüksekliğindedir. Büyük olarak yapılan hayvanın gövdesindeki önemli ayrıntıların belirtildiği görülmektedir. Küçük ve üçgen bir biçime sahip olan köpeğin başında kısa ve dik kulakların yanı sıra, gözü de belirtilmiştir. Öne doğru koşarken ileriye doğru yan yana uzattığı ön bacakları, yukarısında bulunan dağ keçisinin ön bacak

Dağ Keçisi resmi, (Karaboncuk)

larının hareketine benzetilmek istenmiştir. Ayaklarındaki pençeler işlenmemiştir.

Gövde öne doğru uzatılan ön ayaklar ile uyum içerisinde. Arka bacaklara yakın ve karnın altında gösterilen penisi, bunun bir erkek olduğunu göstermektedir. Arka ayakları yandan tek olarak gösterilmiştir. Gövdenin bin başka ilginç parçasını, kuyruğu oluşturmaktadır. Bir baston başı gibi kıvrımlı gösterilen kuyruk, abartılarak büyük yapılmıştır.

Bunun hemen aşağısına yapılan ikinci köpek figürü, biraz daha küçüktür. Gövdesi 21 cm uzunluğunda ve 12 cm yüksekliğinde olan köpek, tıpkı üstündeki köpek gibi sol tarafa doğru koşarken betimlenmiştir.

Baş kısmı küçük ve üçgen biçimli çenesi uzun gösterilen köpeğin gözünün işlenip işlenmediği belli olmamaktadır. Kulakları üstteki köpeğin kulaklarına kıyasla daha uzun yapılmıştır. Gövdesi, öne doğru uzatılan ön ayakların hareketi ile uyum içindedir. Bir baston

başı gibi kıvrımlı gösterilen kuyruk, fazla büyük yapılmamıştır.

Buradaki köpek figürleri, 40 - 45 km kuzeydoğuda Çallı kayaüstü resimlerinde Büyük Pano ve Küçük Pano'da bulunan köpek resimlerinin yapılış yönteminden oldukça farklıdır; Çallı kayaüstü resimlerinde yalnızca hayvanın dış konturları obsidyen kalemle çizilirken, buradaki köpek resimlerinin gövdelerinin tümünün içi dövülerek kazınmıştır.

Stil farklılığının yanı sıra, köpek türlerinin de tümüyle farklı olduğu görülmektedir. Prehistorik Çağ'da Kağızman Bölgesi'ndeki köpek türlerinin oldukça zengin olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan Karaboncuk kayaüstü resimindeki köpek figürleri, kendine özgü stiliyle oldukça hareketli olarak betimlenmiştir. Örneğin Çallı kayaüstü resimindeki köpek figürleri ile Tırşın Yaylası'nda Tahtı Melikan'daki kayaüstü resmindeki köpek figürü, sanki gezintiye çıkmış sezişini uyandıracak kadar hareketsiz betimlenmiştir.

Ancak her halükarda Kars-Kağızman Bölgesi ile Tırşın Yaylası'nda kayalar üstüne betimlenen köpek resimlerinin benzerine, Kafkasya, İran ve Azerbaycan bölgelerindeki kayaüstü resimlerinde rastlanılmamaktadır. Bu yüzden Kars-Kağızman Bölgesi'nin tarihöncesi dönemde kayaüstü resim sanatının merkezi olduğu bir kez daha gözler önüne serilmektedir.

Karaboncuk kayaüstü resimleri, yakın çevrede yer alan Bahçecik-Kale, Kurbanaga Mağarası, Kozlu-Ağyar ve Çallı'daki kayaüstü resimlerinin yapım tekniğine benzemektedir. Yalnız Camuşlu ve Kars - Azat'ta bulunan dövme ve kazıma tekniğinde yapılan kayaüstü resimler ile yüzeysel de olsa bir benzerlik göstermektedir.

Ancak stil açısından Karaboncuk kayaüstü resimleri, bölgedeki tüm kayaüstü resimlerinden her yönüyle ayrılmaktadır. Hatta kendine özgü oldukça farklı bir stili yansıtan Karaboncuk kayaüstü resimleri, şimdilik Anadolu'daki diğer kayaüstü resimlerine de

Avanos Restaurant

Kapadokya turizminin gözbebeği Avanos'ta hizmete giren Avanos Restaurant'ta, Hititlerden bugüne süregelen Kapadokya mutfağı, modern çizgilerle şekillendirilerek günümüze ve dünya ülkelerinin damak zevkine uyarlandı.

Kapadokya'nın büyüleyici atmosferinde unutulmaz lezzetlerde buluşmak isteyenleri restoranımızda ağırlamaktan mutluluk duyacağız.

Avanos Restaurant

Tel: 0384 511 48 44 - **Faks:** 0384 511 46 08

Cumhuriyet Mh. Kapadokya Cd. No: 83 Avanos, NEVŞEHİR

www.avanosrestaurant.com.tr - info@avanoresrestaurant.com.tr

benzememektedir.

Kars- Kağızman Bölgesi'ndeki kayaüstü resim sanatında bu kadar çok farklı stilin olması, çok büyük bir zenginlik olarak karşımıza çıkmaktadır. İlginçtir ki bu çeşitlilik ve zenginliğe şimdilik Kafkasya ve Anadolu'daki diğer kayaüstü resim sanatında rastlanılmamaktadır.

Tarihöncesi dönemde besin değeri çok yüksek olan dağ keçileri, o dönemde insanlar tarafından en çok avlanan hayvanlar grubuna girmektedir.

Bölgede oldukça fazla olduğu anlaşılan bu hayvanlar, yazın gür otlak ve dağ çayırları ile kaplı Aladağ ve Kars yaylasına çıkmakta ve kışın da daha sıcak olduğu için Aras Irmağı Vadisi'ne inmekteydiler. Avcı insanlar avlayacakları dağ keçilerinin resimlerini kaya yüzeyine çizerek, büyü yoluyla avlarının daha başarılı geçeceğine inanmaktaydılar.

Ayrıca burada köpek resimlerinin de çizilmiş olması, çok büyük bir olasılıkla sürek avında köpeklerin kullanıldığını da göstermektedir.

Karaboncuk kayaüstü resimlerinin ne zaman yapıldığını şimdilik kesin olarak bilemiyoruz. Kesin olmamakla birlikte Karaboncuk kayaüstü resimleri köpeklerin evcilleştirildiği Neolitik Çağ'da yapılmaya başlanmıştır. Bu durumda kayaüstü resimlerini, geçici olarak günümüzden 10.000 yıl öncesine tarihlendirmekteyiz. İleride yapılacak olan ayrıntılı yüzey araştırması sonucunda, Neolitik Çağ'a ait yerleşim yerlerinin bulunacağını ve bunların yardımıyla da tarihleme sorununun çözümleneceğine inanmaktayız.

Kars - Azat, Camuşlu, Çallı, Kozlu Ağyar, Bahçecik - Kale, Kurbanaga Mağarası ve Karaboncuk kayaüstü resimlerinin de gösterdiği gibi, Kars - Kağızman Bölgesi'nin Prehistorik Çağ sanatında özel bir yerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Kafkasya ile Anadolu arasında çok önemli bir kültür ve sanat merkezi olan Kars - Kağızman Bölgesi'nde sürdürülecek olan arkeolojik yüzey araştırmaları ile tarihöncesi dönemine ait kayaüstü resim sanatına ait yeni merkezlerin bulunacağını ümit etmekteyiz.

Çallı Kayaüstü Resimleri

Kağızman ilçesinin yaklaşık 8 - 9 km kuzeyinde yer alan andezit kayalıklar üzerinde çeşitli av hayvanları ile tuzak sahnelerinin betimlendiği kayaüstü resimleri bulunmaktadır. Tarihöncesi döneme ait kayaüstü resimlerine en yakın yerleşim merkezi 2 - 2.5 km güneyde bulunan Çallı (eski Har) Köyü olduğundan, bu önemli merkezi "Çallı Kayaüstü Resimleri" olarak adlandırmayı uygun bulduk.

Kayaüstü resimleri, deniz seviyesinden 2320 m yükseklikte bulunan Kaş Sıradağları'nın hemen güney eteğinde yer almaktadır. Andezit kayalıklardan oluşan ve doğu-batı doğrultusunda düz bir şekilde uzanan Kaş Sıradağları, engebeli değildir. Resimler "Mal Yatağı" adlı mevkiinin yaklaşık 200 - 250 m güneyinde bulunmak

Köpek Resmi, (Karaboncuk)

Çallı Kayaüstü resimlerinin bulunduğu tepeler

tadır. Yani yukarıda düz bir şekilde uzanan tepeler ile resimlerin bulunduğu yer arasında, yaklaşık 60 - 65 m'lik bir yükseklik farkı bulunmaktadır.

Deniz seviyesinden 2247 m yüksekliğinde bulunan resimler, iki ayrı kaya yüzeyine yapılmıştır. Daha çok hayvan resminin bulunduğu doğu yönündeki kaya yüzeyi "Büyük Pano", bunun batısında yer alan ve daha az resmin bulunduğu kaya yüzeyi ise "Küçük Pano" olarak adlandırılmıştır.

Kaş Sıradağları, 5 - 6 km güneyde yer alan Aras Irmağı Vadisi'ne doğru dik ve kademeli olarak alçalmaktadır. Yani 2320 m'den Aras Irmağı Vadisi'nin bulunduğu 1250 m'ye kadar alçalan arazide, çevredeki zengin su kaynaklarının hemen hepsi güneyde Aras Irmağı'na doğru akmaktadır. Çevre volkanik Aladağ'ın (3134 m) kuzeydoğu ucunda bulunduğundan, volkanik püskürüğü olan andezit kayalıklarla kaplıdır. Kayalıklardan oluşan Kaş Sıradağları'nın bir duvar gibi kesilen güney yüzünden kopan irili ufaklı trilyonlarca kaya parçası, güney eteklere doğru sür-

rüklenmiştir. Ancak bu kayalıkların fazla engebeli olmadığı görülmektedir. Kayalık ve sık koruluklar ile kaplı olan yakın çevre, tarihöncesi dönemde yaşayan kara av hayvanlarına çok olumlu bir yaşam ortamı sunmuştur.

Büyük Pano Resimleri

Büyük Pano olarak adlandırdığımız kaya yüzeyindeki resimler, yaklaşık olarak 50 cm x 240 cm'lik bir alana yapılmıştır. Bu alanda 20 hayvan resmi bulunmaktaysa da, bunun çevresine 6 adet hayvan resmi daha çizilmiştir. Böylece 130 cm x 320 cm'lik bir alana toplam 26 adet çeşitli hayvan resimleri çizilmiştir. Hayvan resimlerinin hemen hepsi çizgi tekniği ile yapılmıştır. Büyük Pano'daki resimler gibi, Küçük Pano'daki hayvanların türleri de, değerli meslektaşım arkeozoolog Doç. Dr. Vedat Onar tarafından saptanmıştır.

Kayalığın cam gibi düzgün yüzüne

yapılan resimler, yerden ortalama 3.5 - 4 m yüksekliğindedir. Ancak resimlerin ilk yapıldığı sıradaki yerden yüksekliğinin normal bir insan boyu kadar olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonra yukarıdan aşağılara inen yağmur ve özellikle sel sularının araziye parçalayıp oyması ile resimli panonun yerden yüksekliği artmıştır. Resimli Büyük Pano'nun yüksek kalmamasından sonra, batıdaki Küçük Pano'nun aksine, buraya daha sonra insanlar tarafından herhangi bir yeni resmin çizilememiş olması, tarihlemeyi zorlaştırmaması açısından çok büyük bir sevinç kaynağıdır.

Büyük Pano'da çizilen resimlerin iki grupta toplandıkları görülmektedir; sağ taraftakiler iki geyik, bir ceylan, üç dağ koyunu ve bir dağ keçisinden oluşmaktadır. Hayvan resimlerinin büyük bir kısmı yandan, yani sol taraflarından gösterilmiştir, başını arkaya çeviren ceylan ve geyik ise perspektif bir yöntem ile betimlenmiştir. Av hayvanlarının hemen hepsi sağdan sola doğru yürür veya koşar durumda bir hareketlilik içinde gösterilmiştir. Öyle ki bugüne değin Anadolu'da bilinen kayaüstü

resimlerinde, bu denli hareketli olarak betimlenen hayvan figürlerinin benzerine rastlanılmamıştır.

Bu yüzden Çallı kayaüstü resimleri, kendine özgü bir sanat stilini yansıtmaktadır. Bu gurubun solunda küçük bir köpekten sonra, yine sol tarafta tuzağa doğru sürülen bir başka hayvan gurubu dört dağ keçisi, iki dağ koyunu ve bir hörgüçlü deveden oluşmaktadır. Sol tarafta av hayvanlarının önünde dikey olarak gösterilen üç çizginin arası, baklava dilimi biçiminde çapraz çizgilerle taranmıştır. Bunun ağaçlardan yapılmış bir tuzak olduğu anlaşılmaktadır. Yani burada anlatılmak istenen konu, köpeğin de yardımı ile soldan sağ tarafa doğru düzenlenen süre avında, hayvanların tuzağa düşürülerek avlanmasıdır.

Gerçekten de hayvanlar tuzağın önüne doğru yığılmışlar, hatta bir dağ keçisi ile dağ koyununun tuzağın önünde ani bir hareketle durur biçimde betimlenmesi ve aşağı kısımda da bir dağ keçisinin baş ve boynuzlarının tuzağa takıldığı gösterilmesi, süre avında tuzak ile avlanmayı tüm canlılığı

ile yansıtmaktadır.

Tuzağın sol tarafına çizilen dikey iki çizginin arası ise, bu sefer başka motiflerle doldurulmuştur; yan yana şişkin ve kapalı yarım ay motifleri üst üste durmaktadır. Bu ilginç motiflerin de tuzak ile ilgili olup olmadıklarını şimdilik kesin olarak bilemiyoruz.

Anadolu'da tarihöncesi döneme ait tuzak sahneleri, 35 km batıda yer alan Kurbanaga Mağarası'nın duvar resimlerinde de görülmektedir. Ancak bu tür tuzak sahnelerinin en eski örnekleri Avrupa'da Altamira, Pasiage, Marsoulas, Font de Gaume, Buxu, Combralles ve Pindal gibi Üst Paleolitik'e tarihlenen mağaraların duvar resimlerinde de görülmektedir.

Büyük Pano'da herhangi bir insan figürünün çizilmemiş olması ilginçtir. Hayvan resimlerinin büyüklükleri ortalama 4 - 15 cm uzunluğunda ve 6 - 19 cm arasında değişmektedir. Avcı ressamın bölgede zengin olarak bulunan obsidyenden yapılmış kalemler ile hayvanların gövdelerini çok orantılı ve başarılı bir şekilde çizmişler-

dir. Yalnızca sağ tarafta ilk hayvan gurubunda bir dağ koyununun ön ayakları iki çizgi yerine üç çizgi halinde gösterilmiştir. Burada kalemin kaydığı anlaşılmaktadır.

Bazı hayvanların ayak toynaklarının yapılmadığı veya bir ayağın toynağı gösterilirken, diğerlerinin çizilmediği gösterilmiştir. Ancak genel olarak değerlendirecek olursak, hayvan gövdeleri oldukça orantılı bir biçimde çizilmiş ve vücut ayrıntıları özenli bir şekilde belirtilmiştir. Perspektif olarak gösterilen ceylan ile erkek geyik figürü o kadar gerçekçi ve başarılı bir şekilde betimlenmiştir ki, avcı sanatçının yeteneği karşısında şaşkınlıkla karşılaşılır. Aynı durum diğer hayvanlar için de geçerlidir; ceylanın gövdesindeki benekler ile dağ keçilerinin gövdelerindeki kaburgaları, çenenin altındaki sakalları ve özellikle boynuzları çok ayrıntılı ve özenli bir biçimde belirtilmiştir.

Büyük Pano'da ilginç olan bir başka özellik, büyüklük, biçim ve ayrıntı yönünden hiçbir hayvanın diğerinin benzeri olarak yapılmadığı gözlemlenmiştir. Türü anla-

Çallı Kayaüstü Resimlerinin çizilmesi

Derviş Evi

“Kapadokya”

DERVİŞ EVİ
Göreme Kavşağı, Ortahisar Kasabası
Ürgüp 50650 NEVŞEHİR

Tel : 0384 343 20 80
Faks : 0384 343 20 90
GSM : 0532 486 32 54

www.dervisevi.com
e-posta: dervishhouse@hotmail.com

Derviş Evi

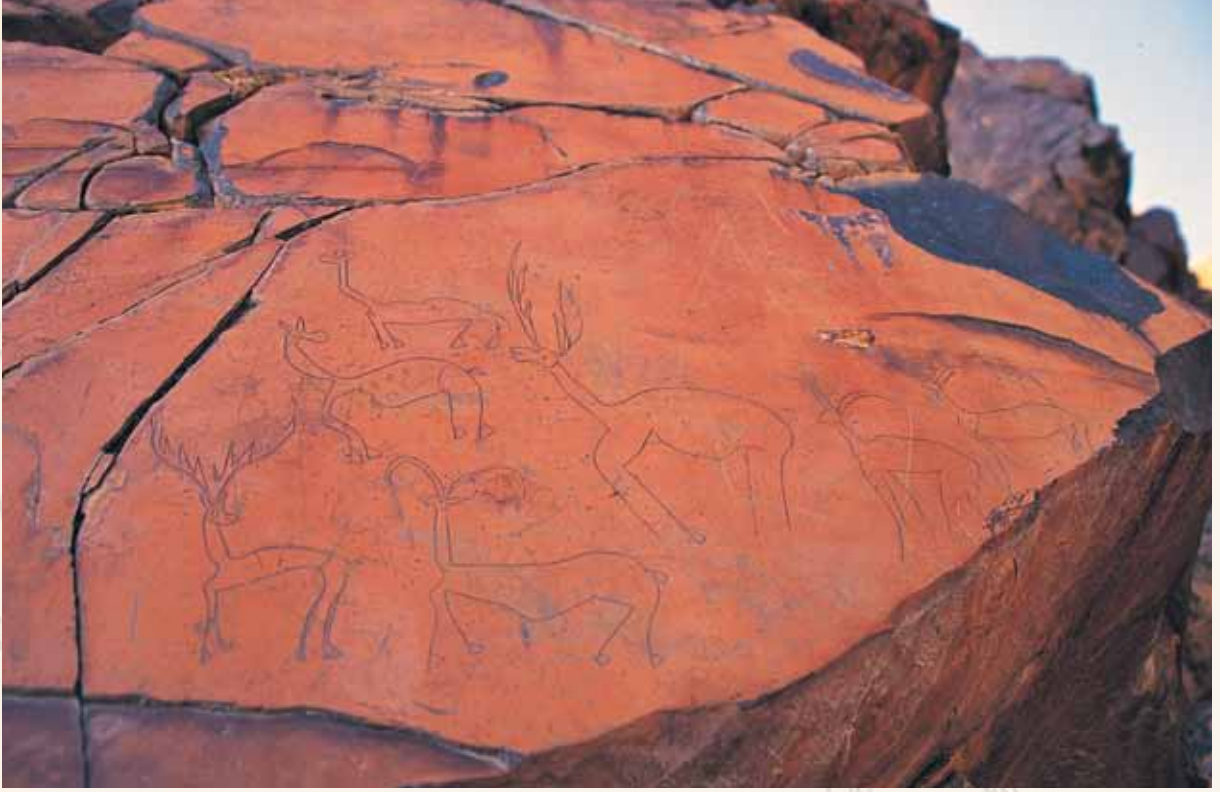
“Denizli”

DERVİŞ EVİ
Fatih Mh. Atatürk Cd. Oteller 6/108 Sk.
Karahayit 20290 DENİZLİ

Tel : 0258 271 40 50
Faks : 0258 271 40 49
GSM : 0530 371 85 99

www.dervisevi.com
e-posta: dervishhouse@hotmail.com

Çallı Kayaüstü Resimleri, Büyük Pano

şilamayan bir başka av hayvanı, tuzak sahnesinin altına betimlenmiştir. Çok büyük bir olasılıkla bunun büyük baş bir hayvanı yansıttığı sanılmaktadır. Bir başka ilginç resim, çift hörgüçlü olarak gösterilen hayvandır; çok büyük bir olasılıkla bu hayvanın da deve olduğu sanılmaktadır. Hayvanın başı, boynu, ayakları, kuyruğu ve özellikle hörgüçleri, bunun bir deveyi yansıttığına işaret etmektedir. Eğer gerçekte bu bir deveyi yansıtıyorsa, o zaman Anadolu'da ilk kez kaya üstüne bir devenin çizildiğine tanık olmaktayız.

Tuzak sahnesinin hemen batısına bir ceylan ve bir köpek resmi çizilmiştir. Ancak buradaki köpek resmi, tuzak sahnesinin doğusuna yapılan köpek resmine kıyasla daha ayrıntılı çizilmemiştir. Tuzak sahnesinin doğusuna yapılan köpek o kadar ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir ki, bunun türünü bile söylemek oldukça kolaydır. Değerli meslektaşım Vedat Onar'ın belirttiğine göre Terrier türü olan bu küçük boylu köpek, sürekle avında kullanılmaktadır.

Anadolu'da Çanak Çömleksiz

Neolitik Çağ'dan beri köpeklerin evcilleştirilerek sürekle avında kullanıldığı sanılmaktadır. Örneğin Çayönü ve Menekşe Çatağı kazılarında köpek iskeletleri bulunmuş ve Hallan Çemi kazısında ise taş bir kap üzerine köpek resmi yapılmıştır. Benzer biçimli bir başka köpek, Van Gölü'nün 150 km güneyinde yer alan Tırşın Yaylası'ndaki kayaüstü resimlerinde de bulunmaktadır. Cepheden gösterilen ve el ile kaburgaları çok gerçekçi bir biçimde betimlenen insan figürü, sol eliyle boynunda bir ip ile bağlı olan köpeği tutmaktadır. Ancak buradaki insan ve köpek figürü vurgu tekniği ile çizilmiştir. Ancak oldukça gerçekçi ve hareketli olarak betimlenen köpek resimlerinin en güzel örnekleri, Karaboncuk kayaüstü resimlerinde görülmektedir.

Ayrıca tuzak sahnesinin batısına ve biraz daha yukarıya üç hayvan ve bir geometrik şekil çizilmiştir. Her üç hayvan figürünün de dağ keçisi olduğu sanılmaktadır. Üstteki dağ keçisi biraz daha iri ve gerçekçi bir biçimde betimlenirken, alttaki iki hayvanın daha stilize edildiği görülmektedir. Her

üç hayvanın sağ tarafına dikey olarak çizilen büyük bir çerçevenin içi, çizgilerle taranmıştır. Çerçevenin içi beş dikey çizgi ile taranmış, bunun altı ve üstü de birer yatay çizgi ile bölünmüştür. Kafesin ortasına yine yatay iki çizgi çizilmiştir ve bu çizginin biri, üstteki dağ keçisinin arka ayağına dolanmıştır.

Çok büyük olasılıkla bunun da bir tuzak sahnesi olduğu anlatılmak istenmiştir. Bu ilginç tuzağın şaşılabilecek düzeyde benzerleri Avrupa'da Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen El Castillo, Altamira ve Lascaux gibi ünlü mağaraların duvarlarında da görülmektedir.

Büyük Pano'nun alt kısmına yapılan iki hayvan figürünün dağ koyunu olduğu sanılmaktadır. Sağ üst köşede yapılan hayvan figüründe kaya parçası koştugu için, başın üzerinde boynuzların olup olmadığı belli olmamaktadır. Yan taraftan gösterilen hayvan figürü uzun boyunludur ve başını arkaya doğru çevirmiştir. Birer çizgi ile gösterilen uzun bacaklarında, toynaklar özenle belirtilmiştir. Gövde ayrıntıları işlenmemiştir, yalnızca

karın kısmından sırtta doğru dikey bir çizgi çizilmiştir.

Sol tarafa ve biraz aşağıya doğru yapılan hayvan figürü de yandan gösterilmiştir. Hayvanın başındaki kulaklar ve kısa boynuzlar oldukça gerçekçi bir biçimde betimlenmiştir. Ön bacaklar üç çizgi halinde gösterilmiştir, ön bacaklar gibi, uzun olarak çizilen arka bacaklarda da toynaklar işlenmemiştir. Oldukça estetik olarak çizilen uzun gövdede, herhangi bir ayrıntı işlenmemiştir.

Çallı Kayaüstü Resimleri'ne oldukça yakın bir başka kayaüstü resimleri, yaklaşık 30 - 35 km batıda Camışlı Yazılı Kaya'da bulunmaktadır. Camışlı Yazılı Kaya'da betimlenen geyiklerin Çallı geyiklerinden ayrılan iki önemli özelliği bulunmaktadır; bunlardan ilki Camışlı Yazılı Kaya'daki geyik resimleri, Çallı geyik resimlerinden biraz daha küçüktür. İkinci önemli özellik Çallı'daki resimler çizgi tekniği ile yapılmışken, Camışlı'daki resimlerin hemen hepsi vurgu tekniği ile yapılmışlardır.

Vücut oranları oldukça özenli ve orantılı çizilen av hayvanlarının Anadolu'da kaya üstüne çizilen benzerleri, Van Gölü'nün yaklaşık 150 km. güneyinde yer alan Tırşin-Gevaruk Vadisi'nde bulunmaktadır.

Özellikle "Bizonlu Kaya" olarak adlandırılan bir kaya parçası üzerine çizgi tekniği ile üstte bir geyik, bunun altına bir bizon ve bunun altına da bir siğir betimlenmiştir. Bir başka kaya parçası üzerine aynı teknikte bir ceylan resmi çizilmiştir.

Tıpkı Çallı kayaüstü resimlerinde olduğu gibi, buradaki hayvanların gövde ayrıntıları da özenli ve gerçekçi bir biçimde yapılmıştır. Ayrıca Tepecik - Çiftlik, Hallan Çemi ve Tırşin kayaüstü resimlerinde görülen köpek resmi de, Çallı kayaüstü resimlerine benzemektedir.

Bu yüzden kesin olmamakla birlik-

te Çallı kayaüstü resimleri köpeklerin evcilleştirildiği Neolitik Çağ'dan başlamak üzere yapılmaya başlanmış ve daha sonraki dönemlerde de geleneksel olarak devam etmiştir. Bu durumda Büyük Pano kayaüstü resimlerinin geçici olarak günümüzden 10.000 yıl önce yapıldığını düşünmekteyiz.

Küçük Pano'nun aksine burada görülen resimlerin hemen hepsi, aynı dönemde yapılmış gibi görünmektedir. İleride bu yörede yapılacak ayrıntılı yüzey araştırması sonucunda, Neolitik Çağ'a ait yerleşim yerlerinin bulunacağını ümit etmekteyiz.

Küçük Pano Resimleri

Büyük Pano'nun yaklaşık 13 - 14 m batısında bulunan Küçük Pano üzerindeki resimlerin sayısı daha azdır. Toplam olarak 17 adet hayvan resminin hemen hepsi tıpkı Büyük Pano'daki resimler gibi çizgi tekniği ile yapılmıştır. Yerden ortalama 170 - 210 cm yüksekliğinde düz bir kaya yüzeyine yapılan hayvan resimlerinin hemen hepsi yandan, yani sol taraftan gösterilmiştir. 60 x 80 cm.'lik bir alana yapılan 14 hayvan resminin çevresine 3 adet daha hayvan resmi çizilmiştir. Buradaki hayvan resimleri de ortalama 8 - 14 cm uzunluğunda ve 6 - 18 cm yüksekliğindedir.

Büyük Pano'daki resimler gibi, buradaki resimler de bir hareketlilik içinde betimlenmiştir. Burada da anlatılmak istenen konu, sağ taraftan sol tarafa doğru hayvanların köpek yardımı ile sürülerek, önlerinin bir tuzak ile kesilerek avlanmasıdır. Ancak tıpkı Büyük Pano'daki resimlerde olduğu gibi, buraya da herhangi bir insan resmi çizilmemiştir.

Resimler yedi adet erkek ve dişi dağ keçisi, bir erkek ceylan, bir

oğlak, bir dağ koyunu, bir köpek, bir tilki ve iki kuştan oluşmaktadır. Sağ üst kısımda gösterilen köpek, taziya benzemektedir. Oldukça iri olarak betimlenen köpek, bölgenin yerel türünü yansıtmaktadır. Köpeğin pençelerindeki tırnaklar, büyük bir özenle belirtilmiştir. Yani tazi figürü, şu anda Anadolu ve dünyanın en eski avcı köpek resmini yansıtmaktadır.

Sol tarafa doğru koşar durumda gösterilen av hayvanlarından iki dağ keçisi başlarını arkaya doğru çevirmiş durumda, perspektif bir yöntemle betimlenmiştir. Bunlardan sağ tarafta ve aşağıda gösterilen başı arkaya çevrilmiş erkek dağ keçisinin uzun boynunun gövde ile birleştiği yerin arkasına, çok büyük bir olasılıkla bir okun saplandığı gösterilmiştir. Bunun önünde, yani sol tarafında gösterilen dağ keçisinin başı ve sakalı, ayakları ve toynakları ile kuyruğu ve gövdesindeki kaburgaları o kadar gerçekçi bir biçimde betimlenmiştir ki, sanatçının yeteneklerine hayranlık duymamak olanaksızdır.

Dağ keçisinin uzun ve arkaya doğru yarım ay biçiminde uzanan boynuzlarının arası çizgilerle taranmıştır, yani bunun yaşlı bir tekeye ait olduğu kolayca anlaşılmaktadır. Sol üst tarafa yapılan keçi resminin uzun ve geriye doğru kıvrımlı ince boynuzları da, bunun dişi bir dağ keçisini yansıttığını göstermektedir.

Sol tarafa doğru sürülen av hayvanlarının önü yine bir tuzak ile kesilmiştir. Buradaki tuzak, Büyük Pano'daki tuzaktan farklı taranmıştır. Sağ tarafa doğru yatık olarak gösterilen dört dikey çizgi, yataya yakın sık çizgilerle taranmıştır. Ancak çizgiler o kadar gerçek ve doğal bir biçimde yapılmıştır ki, bunun hayvan resimlerini çizen sanatçının sanat kaygısından çok, gerçek anlamda bir tuzağı yansıttığı kolayca anlaşılmaktadır. Burada ilginç olan bir başka özellik, tuzağın sağ tarafına bir ağaç resminin çizilmiş olma

Çallı Kayaüstü Resimleri, Büyük Pano

sıdır. Oldukça başarılı çizilen bu ağaç resminin sonradan çizilip çizilmediği anlaşılamamaktadır.

Ağaç resminin sağ tarafına betimlenen 11 cm uzunluğunda ve 18 cm yüksekliğindeki erkek ceylan resmi, bu panodaki en ilginç av hayvanlarından birini yansıtmaktadır. Baş ve vücut ölçüleri oldukça uyumlu olan ceylanın, gövdesindeki benekler büyük bir özenle belirtilmiştir. Başın üstünden bir yelpaze gibi çıkan çatal boynuzlar, oldukça gerçekçi olarak gösterilmiştir. Bunlardan da önemlisi ceylanın ok ile vurularak avlandığını göstermek için, sırtından bir ok dikey olarak çıkmaktadır. Okun ucu geniş üçgen biçimlidir. Burada avcı sanatçı ceylanı ok ile vurarak avlamak istemekte ve bu yüzden de ceylanın dilini ağzın dışında göstermektedir. Bilindiği gibi vurularak öldürülen hayvanın dili, ağzının dışına sarkmaktadır. Ceylanın hemen altında 12 cm uzunluğunda ve 15 cm yüksekliğindeki erkek dağ keçisi, büyük olarak çizilen bir başka hayvan figürünü oluşturmaktadır. Dağ keçisinin başı, kulakları, sakalı ve boynuzları çok gerçekçi bir

biçimde çizilmesine karşın, ön ayaklarındaki toynakları işlenmediği gibi, arka ayaklarının arası da bir çizgi ile birleştirilmiştir. Keçinin gövdesine çizilen işaretler ise, çok büyük bir olasılıkla av sırasında hayvanı kolay avlayabilmek için ok ile vurulması gereken yerleri göstermiş olmalıdır.

Tuzak sahnesinin altına çizilen figürün uçan bir kuşu yansıttığı sanılmaktadır. Oldukça fazla stilize edilerek çizilen kuş figürünün gövdesi de birer çizgi ile yandan gösterilmiştir. Tuzak sahnesinin altındaki kuş figürü başarılı betimlenmesine karşın, ceylan figürünün arkasında, yani sağ tarafındaki figürün bir kuş mu, yoksa başka bir hayvanı mı yansıttığını anlamak zordur. Ayrıca tuzak sahnesinin altındaki kuş figürünün kanadı, tuzak sahnesinin içine kadar uzanmaktadır. Yani kuş figürünün sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ceylan figürünün sağında ve diğer av hayvanlarının sol tarafına betimlenen hayvanın tilki olduğu sanılmaktadır. Hayvanın başı ve kulakları tipik bir tilkiyi; aşırı bir

şekilde abartılarak stilize edilen kuyruğu da, bir sincabı yansıtmaktadır. Çok geniş ve büyük bir baston gibi abartılarak gösterilen tilkinin kuyruğu, sağ tarafta daha önce çizilen bir oğlağın da başının üzerinden geçmiştir. Yani kuş figürleri gibi, ağaç ve tilki figürünün daha sonra yapıldığı anlaşılmaktadır. Çünkü vücut ölçüleri orantılı ve oldukça gerçekçi bir biçimde betimlenen diğer av hayvanlarına kıyasla, ağaç, kuş ve tilki figürleri çok stilize edilmiş bir biçimde yapıldığından, bunlarla tam çelişki oluşturmaktadır. Küçük Pano'daki resimlerin bir insan boyunun erişebileceği yükseklikte olması, daha sonra insanlar tarafından yeni resimlerin çizilmesine olanak sağlamıştır. Hatta tuzak sahnesinin sol tarafına kazınan ve Ermenice olduğu anlaşılan yazı da, insanların daha sonraki dönemlerde de buraya gelip bir şeyler çizmelerine ve yazmalarına olanak sağlamıştır.

Küçük Pano'nun alt tarafına üst üste çizilen hayvan figürünün, dağ keçisi olduğu anlaşılmaktadır. Üstteki dağ keçisinin gövdesi yandan betimlenmesine karşın, başı ve

Kapadokya'nın el sanatları merkezi AVANOS'ta bir yeraltı kaya restauranttır. Eşsiz doğa ve Kızılırmak manzarasıyla bölgenin en köklü tesislerinden biridir. Turizm Bakanlığı belgeli tesis, tam güvenli, toplam 400 kişi kapasiteli iki yemek salonuyla yıl boyunca hizmetinizdedir. Salonlarımız nem içermeyen, beyaz kayadan oyma, sıhhi, otantik mekanlardır.

Taş Köprü Karşısı Avanos - NEVŞEHİR
Tel: 0384 511 37 50 - 0384 511 37 51 - Faks: 0384 511 37 52
e-mail: info@evranos.net - www.evranos.net

Çallı Kayaüstü Resimleri, Küçük Pano

boynuzları cepheden gösterilmiştir. Ön ayakları yalnızca gövdenin üstünde iki çizgi ile belirtilen hayvanın, aşağıya doğru uzanan kısımları gösterilmezken, arka ayakları da hiç belirtilmemiştir. Aslında bu hayvanın en can alıcı özelliğini, sol taraftan atılan ve boyun kısmına saplanan iki ok yansıtmaktadır; biri uzun diğeri kısa olan iki ok, hayvanın başını arkaya çevirmesine neden olmuştur. Böylece sol tarafa koşarken ok saplanan hayvanın ani bir şekilde duruşu ve başını arkaya doğru çevirmesi, oldukça başarılı bir biçimde yansıtılmıştır.

Dağ keçisinin altına çizilen bir başka hayvan figürünün de, yalnızca başı, boynuzları ve boynunun bir kısmı belirtilmiştir. Karışık çizgiler içinde gösterilen her iki hayvanın da, sanki tuzağa düşürüldüğü yansıtılmak istenmiştir. Bu tür yarım olarak betimlenen hayvan figürlerinin benzerleri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Sinek Çayı Kayaaltı Sığınağı'nda, Avrupa'da da Üst Paleolitik Çağ'a tarihlenen Bedeilhac, Freres, Niaux, Font-de-Gaume, Combarelles ve Lascaux mağaralarının duvarlarında

da görülmektedir.

Ayrıca Küçük Pano'nun sağ alt tarafına çizilen bir başka kuş figürü de, oldukça gerçekçi bir biçimde betimlenen diğer hayvan figürleriyle büyük bir çelişki oluşturmaktadır. Bu kuş figürünün sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır.

Büyük ve Küçük Pano üzerinde çeşitli av hayvanları ile tuzak sahneleri, konu, tasarım ve anlatım yönünden ortak özelliklere sahiptir. Ayrıca her iki panodaki av hayvanları stil ve üslup yönünden benzer özellikler göstermektedir. Her iki panoda çizilen hayvan resimleri o denli başarılı çizilmiştir ki, avcı sanatçıların olağanüstü başarı ve yeteneklerine hayranlık duymamak olanaksızdır. Gerçekten de Anadolu ve hatta Eski Önyasya Dünyası'nda ilk kez oldukça farklı bir stil ve anlatım özelliğinde betimlenmiş hayvan figürleri ve tuzak sahneleri görmekteyiz. Bir başka deyişle Çallı kayaüstü resimleri kendine özgü stiliyle farklılık göstermektedir.

Küçük Pano'daki ilginç tuzak sahnesi ve av hayvanlarının resimleri,

tıpkı Büyük Pano'daki tuzak sahnesi ve av hayvanları gibi, yaklaşık olarak günümüzden 10.000 yıl önce, yani Neolitik Çağ'dan itibaren çizilmeye başlanmıştır. Ancak oldukça stilize edilen ağaç, tilki ve kuş figürlerinin, daha sonraki dönemlerde çizildiği anlaşılmaktadır.

Kurbanağa Mağarası

Kurbanağa Mağarası, Yazılıkaya resimlerinin yaklaşık olarak 1 km kadar güneyinde yer almaktadır. Deniz seviyesinden ortalama 2140 m yüksekliğindeki mağaranın ağız kısmı güney yönüne bakmaktadır. Mağaranın güneyinden batıda Aladağ'ın eteklerinden çıkan ve doğu yönüne doğru akan Kurbanağa Deresi geçmektedir. Eğimli araziden hızlı bir şekilde akan Kurbanağa Deresi, kalkerden oluşan arazide dik ve derin bir vadi açmıştır. Ortalama 2 m yüksekliğinde ve 4.5 m genişliğinde olan mağaranın ağız kısmı, kabaca üçgen bir biçim göster-

mektedir. Aşağıda dere vadisinden mağaraya zor ulaşıldığı gibi, yüksek tepelerden de mağaraya zor inilmektedir. Mağaranın içi, uzun süre küçükbaş hayvan ağılı olarak kullanılmış ve çobanların içeride ateş yakmaları sonucu, tavan ve duvarlar isle kaplanmıştır.

Kurbanağa Mağarasının en önemli özelliği, tarih öncesi çağda avcı insanlar tarafından bir kült merkezi olarak kullanılarak, çevresine onlarca resim yapılmış olmasıdır. Güney yönüne bakan mağaranın ağız kısmının önünde, dar da olsa küçük bir platform bulunmaktadır. Güneş ışınlarından daha çok yararlanan mağara ağzının her iki tarafına, yani batı ve doğu cephesine, çok sayıda resim yapılmıştır. Hatta kaya yüzeyinin düzgün olan her kesiminin resim için değerlendirildiği görülmektedir. Bazı resimlerin insanlar tarafından, bazı resimlerin de doğa koşulları yönünden silindiği ve yer yer kırılarak tahrip olduğu görülmektedir. En çok resim, mağaranın güneybatı kesimine yapılmıştır. Çeşitli yerlere 1 güneş motifi, 1 geyik, 3 yaban eşiği ve 66 dağ keçisi olmak üzere toplam 71 adet

resim yapılmıştır. Vurgu ve kazıma tekniği ile yapılan resimlerin büyüklüğü, 12 - 19 cm arasında değişmektedir.

Mağaranın doğu cephesinde ise çeşitli yerlere 1 güneş motifi, 1 yaban eşiği, 2 geyik ve 48 dağ keçisi olmak üzere toplam 52 resim yapılmıştır. Kurbanağa Mağarası'ndaki toplam 123 adet resmin, % 90'dan fazlasını, dağ keçileri oluşturmaktadır. Oysa Yazılıkaya'nın büyük ve Küçük panosunda ise, resimlerin % 85'inden fazlasını geyikler oluşturmaktadır. Kurbanağa Mağarası'ndaki resimlerin çok büyük bir kısmı, Tunç Çağı'nda yapılmıştır. Bu yüzden Tunç Çağı'nda yakın çevrede geyik türlerinin çok azaldığı anlaşılmaktadır.

Camuşlu - Yazılıkaya Kayaüstü Resimleri

Yazılıkaya kayaüstü resimleri, Kağızman İlçesi'nin 21, Kötek Bucağı'nın ise 4.5 - 5 km kuzeybatısında yer almaktadır. Kayaüstü resimlerine en yakın yerleşim merkezi, tipik bir yayla yerleşimi görünümünde olan Camuşlu Köyü'dür. Deniz seviyesinden ortalama 1640 m yükseklikte bulunan Camuşlu Köyü, bölgenin büyük yerleşim merkezlerinden birini oluşturmaktadır.

Yazılıkaya kayaüstü resimleri, ilk kez 1968 - 69 yıllarında Prof. Dr. İ. Kılıç Kökten tarafından bilim dünyasına duyurulmuştur. Özellikle Büyük Pano olarak adlandırılan Yazılıkaya kayaüstü resimleri, şimdilik Kafkasya ve Kars - Kağızman Bölgesi'nin tarih öncesi dönemine ait en görkemli sanat eserini oluşturmaktadır.

Yazılıkaya kayaüstü resimleri, Camuşlu Köyü'nün 2 - 2.5. km kuzeyinde yer almaktadır. Yakın çevre, bu bölgenin en yüksek volkanik engebelerini oluşturan ünlü Aladağ'ın (3134 m) püskürüğünü oluşturan ve küçük adacıklar halinde uzanan andezit kayalıklar ile kaplıdır. Aladağ, 14 - 16 km

Çallı Kayaüstü Resimleri, Küçük Pano

Çallı Kayaüstü Resimleri, Küçük Pano

güney ve güneydoğuda bulunan Aras Irmağı Vadisi'ne doğru dik ve kademeli olarak alçalmaktadır. Çevrede bulunan zengin su kaynaklarının hemen hepsi deniz seviyesinden 1250 m yükseklikte bulunan, Aras Irmağı Vadisi'ne doğru akmaktadır. Yakın çevre zengin otlak ve dağ çayırları ile kümeler halinde bulunan meyve ağaçları ve koruluklar ile kaplıdır. Hiç kuşkusuz zengin otlak, dağ çayırları ve koruluklar, tarihöncesi dönemde yaşayan kara av hayvanlarına çok olumlu bir yaşam ortamı sunmuştur.

Kayaüstü resimlerinin bulunduğu kayalık tepe, deniz seviyesinden ortalama 1990 m yükseklikte yer almaktadır. Resimler iki ayrı kaya yüzeyine yapılmıştır; daha çok hayvan resminin bulunduğu batıdaki kaya yüzeyi "Büyük Pano", bunun doğusunda yer alan ve daha az resmin bulunduğu kaya yüzeyi de "Küçük Pano" olarak adlandırılmıştır.

Büyük Pano, güneydoğu ve doğu yönüne, Küçük Pano ise batı yönüne doğru bakmaktadır. Yerden ortalama 4 - 5 m yükseklikte bu-

lunan Büyük Pano resimlerine daha zor ulaşılmaktadır. Küçük Pano'nun yerden yüksekliği ise 2 - 2.5 m kadardır.

Büyük Pano

Büyük Pano olarak adlandırılan kaya yüzeyine şimdilik sayıları ve türleri kesin olarak belli olmamakla birlikte 54'ü erkek, 11'i dişi ve 12'si de yavru olmak üzere toplam 77 geyik resmi, 13 dağ keçisi, boğa, yabani siğir, eşek ve insan resmi yapılmıştır. Hayvan ve insan resimleri, cam gibi düz olan kaya yüzeyinin güneydoğu yüzünde yer almaktadır.

Resimler, ortalama 3.30 m genişliğinde ve 10.60 m uzunluğunda olan kaya yüzeyi üzerine yapılmıştır. Ancak, panonun sol, yani güney tarafı kırılarak tahrip olmuştur, kuzey kısmı ise kalker tabakası ile kaplanmış, bu yüzden bazı resimler belirgin olarak görülmemektedir. Panonun üzerini yarım ay şeklinde bir şemsiye gibi kapatan kayalık, tabaka tabaka kırılarak tahrip olmasında sonra, resimler doğa koşullarında daha çok etkilenmeye başlamıştır.

Avcı sanatçıların hayvanları tüm özellikleri ile betimlemek için büyük çaba harcadığı anlaşılmaktadır. Bazı hayvanlar sağ tarafa, bazıları da sol tarafa giderken betimlenmiştir. Hayvanların karışık olarak betimlenmesi, bezeme amacından çok, av büyüğü inancı ile çizildiklerini göstermektedir. Özellikle erkek geyiklerin boynuzları çok etkileyicidir; yukarıya doğru bir daire oluşturacak biçimde çıkan boynuzların çatalları, büyük bir özenle çizilmiştir.

İlginçtir ki buradaki geyik türleri ile Kars Borluk Vadisi'nde bulunan geyik resimlerinin farklı iki geyik türünü yansıttığı anlaşılmaktadır. Geyik türlerinin farklı olması, tarihöncesi çağda bölgede zengin geyik türlerinin yaşadığını göstermektedir.

Büyük Pano'nun sağ, yani kuzey tarafına daha çok dağ keçisi resmi yapılmıştır. Çoğunluğu oluşturan geyik figürlerinin büyüklükleri farklıdır; boynuzları ile birlikte ortalama 31 - 38 cm arasında değişen geyiklerin en büyüğü de, 41 x 48 cm ölçülerindedir.

Resimlerin tümü vurgu tekniği ile yapılmasına karşın, bazı geyik figürlerinin üzeri kırmızı, toprak boya ile boyanmıştır. Kırmızı boya o kadar gerçekçi yapılmıştır ki, uzaktan bakıldığı zaman geyiklerin sanki kırmızı boya ile yapıldığı sanılmaktadır. kırmızı toprak boyaya yöre halkı “Yoşa” adını vermektedir.

Geyiklerin arasında betimlenen avcı figürleri oldukça ilginçtir; ortalama 14 - 16 cm uzunluğunda ve her iki yana açtıkları kolları ile 9 cm. genişliğinde olan avcılar, yine vurgu tekniği ile yapılmıştır. Bazı avcı figürleri, sürekliliğine uygun olarak, oldukça hareketli betimlenmiştir. Şimdilik 6 - 7 avcı figürü belirgin olarak görülmektedir. Bir avcının sol elindeki sopa, 15 cm uzunluğundadır, bu durumda tutmuş olduğu sopa, kendisinden daha uzundur. Avcıların baş, kol ve ayakları dışında, gövdelerinin diğer ayrıntıları işlenmemiştir.

Yer darlığı yüzünden bazı hayvan resimleri birbirinin üzerine gelecek şekilde yapılmıştır. En çok geyik resminin bulunması, tarihöncesi dönemde bölgede sürüler halinde geyiklerin dolaştığını göstermektedir. Bilindiği gibi tarihöncesi

çağlarda geyik, yabani sığır, boğa ve dağ keçileri, besin değeri çok yüksek av hayvanlarını oluşturmaktadır.

Ortalama 35 m²'lik bir alana doksandandan fazla insan ve hayvan resminin büyük bir özenle yapıldığı Yazılıkaya'daki Büyük Pano, gerek Anadolu, gerekse dünyadaki kayaüstü resim sanatının en görkemlisini oluşturmaktadır. Avcı ressamının en büyük sanat tablosunu oluşturan Yazılıkaya kayaüstü resimleri, günümüzde bile büyük bir hayranlıkla izlenmektedir. Öyle ki çok etkileyici bir sanat kompozisyonu oluşturan kayaüstü resimlerinin benzerine, şimdiye kadar Anadolu ve dünyada rastlanılmamıştır.

Küçük Pano

Büyük Pano'nun 38 m doğusunda yer alan Küçük Pano'daki hayvan ve insan resminin sayısı daha azdır, ancak aynı teknikte yapılmıştır. Çok büyük bir olasılıkla Büyük Pano'da resim yapılacak uygun yer kalmadığı için, Küçük Pano olarak isimlendirilen bu elverişli kaya yüzeyine yeni resimler yapılmıştır. Kayanın cam gibi düz olan batı yüzüne yapılan resimler, 7'si erkek, 3'ü dişi olmak üzere

toplam 10 geyik, 3 insan ve 1 eşek resminden oluşmaktadır. İnsanlardan biri elinde büyük bir ağaç dalı tutmakta, bir başka insan figürü de elinde yay tutmaktadır. Elinde yay tutan insan figürü oldukça estetik betimlenmiştir. Dizleri hafifçe kıvrımlı olarak yandan gösterilen avcı, Büyük Pano'daki insan figürlerinin benzerini oluşturmaktadır. Elinde yay tutan avcının, sanki önündeki yaban eşeğini avlamak istediği anlatılmak istenmiştir.

Buradaki hayvan figürlerinin de bazıları sağ tarafa, bazıları da sol tarafa yürürken gösterilmiştir. Hayvan figürlerinin yapılış tekniği ve türleri, Büyük Pano'daki hayvanların benzerini oluşturmaktadır. Oldukça gerçekçi olarak yapılan hayvan figürlerinde, ayrıntıların büyük bir özenle çizildiği görülmektedir.

Sonuç olarak günümüzden 12.000 yıl öncesine ait Yazılıkaya kayaüstü resimleri, Anadolu ve dünyanın tarihöncesi dönemine ait avcılığı ve av hayvanlarını eşsiz bir tablo gibi gösteren en görkemli sanat eserlerini oluşturmaktadır.

PREHISTORIC ROCK PICTURES IN THE KAĞIZMAN REGION.

As a result of the systematic archaeological surface survey carried out by us in the Kağızman Region for the past seven years, hundreds of rock pictures have been discovered, making a huge contribution to the prehistoric rock picture art of Anatolia and its neighbouring regions. In the mountainous region around the Kağızman district and the famous Aras River so far discoveries of 198 rock pictures have been made in places like “Karaboncuk - Aşağı Kom”, “Karaboncuk - Alacaatlı”, “Çallı - Mal Yatağı”,

“Ağyar”, “Dağçayır”, “Çiçekli”, “Bahçecik”, “Kurbanağa Mağarası”, “Ağıl”, “Balanın Komu” and “Camuşlu - Yazılıkaya”. As research continues, we believe that this number will rise. The rock pictures on the high and rugged terrain at the foot of the mountain or in the valleys are quite difficult to reach. As game is abundant and varied in the Kağızman Region hunting has been the main occupation ever since the prehistoric period and it continues without interruption to be so today.

THE ÇALLI ROCK PICTURES

The rock pictures found in Mal Yatağı Mevki in the village of

Çallı, 12 km north of Kağızman are divided in two: the Large Panel and the Small Panel. While the Camuşlu - Yazılıkaya panels feature many hunters, no humans appear on these two panels.

The 26 figures made with the incised line technique are deer, gazelle, mountain sheep and mountain goat, humped camel and hunting dog. The most interesting about these pictures is that they have been executed very realistically and vividly. A deer and a gazelle that turn their heads back have even been drawn using a method of perspective. The details of the animals' heads and bodies

have been reproduced with great care: the spots of the gazelle, the ribs on the body of the mountain goat, its beard, the antlers and the hoofs seem to have been drawn from firsthand observation. Even more significant is it that the animals are not copies of one another either in size, shape or detail.

The main topic of these pictures is game animals falling into a trap made out of shrubs and trees by being chased from the left to the right by a terrier type hunting dog. Among the animals piling up in front of the trap a mountain goat and a mountain sheep have been depicted stopping up abruptly, and one mountain goat has its horn stuck in the trap. This scene of a drive carried out with the help of a dog is the oldest scenes of a drive found in East Anatolia.

The two-humped animal looks like a camel and it is understood to be the first time it has been depicted in Anatolia. The Small Panel is 14 m west of the Big Panel and the 17 animal pictures on it have also been made with the incised line technique. The main topic of the pictures is also animals that are hunted by being chased from the left to the right by a dog and trapped where their path is blocked by shrubs and trees.

The dog portrayed is rather large, it looks like a greyhound and it is a type of dog local to this area. The claws on the dog's paws have been depicted with great attention to detail.

THE ROCK PICTURES IN KARABONCUK

The pictures in the village of Karaboncuk and its environs have the region's most interesting animal rock pictures. On the smooth surface of a piece

of andesite rock located one kilometre south of the village of Karaboncuk in Aşağı Kom, is a picture of four mountain goats, one kid, and two dogs. The outer contours of the figures are made with the incised line technique, and the body is made with a pounding technique.

The most eye-catching feature of the animal pictures is that they are quite vivid and large. The largest of the pictures that measure 30 x 35 cm on average is the jumping mountain goat found to the left of the centre. The mountain goat of about 50 cm² represents for the moment the largest animal picture drawn in Anatolia and East Anatolia.

Two dogs are shown running on the left, one is large, the other smaller. Details of the running dogs' bodies have been depicted with great attention to detail. The animals are quite different from the dogs in the Çallı and the rock pictures show that dogs have been used for drives in the Kağızman region since the Neolithic period.

The figures of three mountain goats have been drawn on the glass-like surface of a piece of basalt rock found 500 m north east of Alacaatlı. The bodies and the horns of the animals are produced with the incised line technique, the bodies are left bare. The mountain goats average 25 x 35 cm. The pictures here are very similar to the mountain goats depicted around the entrance to the Kurbanağa Cave. The mountain goats that have been dated to the Neolithic Bronze Age, display similar features suggesting that they have been made by the same hunter.

KURBANAĞA MAĞARASI

Kurbanağa Mağarası (Cave)

is located approximately one km south of the Yazılıkaya rock reliefs. The mouth of the cave is facing south and is about 2140 m above sea level. South of the cave is the Kurbanağa River that springs from the foothills of Mount Aladağ in the west and runs in an easterly direction. Flowing rapidly through the sloping terrain, the Kurbanağa River has carved a precipitous and deep canyon in the limestone there.

The mouth of the cave is around 2 metres high and 4.5 metres wide, and it is roughly triangular in shape. Reaching the cave is as difficult from the river valley below as it is from the summit. Used as a sheepfold for a long time, the shepherds' fires have covered walls and ceiling with soot.

Kurbanağa Mağarası was a cult centre for prehistoric hunter-gatherers who covered the surrounding rock face with a considerable number of petroglyphs. In front of the south facing entrance to the cave is a small, albeit narrow, platform.

Many petroglyphs have been carved on either side of the cave's entrance - the western and the eastern sides - which most benefit from the sun. In fact, wherever the rock is smooth, it is covered in images.

Some of them have been destroyed by man, and some have been obliterated and partially broken by the elements. Most of the pictures have been carved on the south-western side of the cave. There are altogether 71 motifs in various places and they consist of 1 sun, 1 deer, 3 wild asses and 66 mountain goats. The petroglyphs were produced by striking or carving and the sizes vary between 12 cm and 19 cm.

The eastern side of the cave have a total of 52 petroglyphs in different places with 1 sun motif, 1 wild ass, 2 deer and 48 mountain goats. More than 90% of the 123 petroglyphs around the Kurbanaga Mağarası depict mountain goats. In contrast to this, more than 85% of the motifs on Yazılıkaya's large and small panels represent deer.

The majority of the images around the Kurbanaga Cave were carved in the Bronze Age. This indicates that deer species in the vicinity declined sharply during the Bronze Age.

THE YAZILIKAYA PICTURES

Most numerous are the rock pictures in Yazılıkaya near the village of Çamuşlu, 25 km northwest of Kağızman. The depictions in Yazılıkaya on the southern foot of the Aladağ Mountain (3134 m.) were presented to the world of science by Prof. Dr. Kılıç Kökten in 1968-69.

The andesite rock known as the Large Panel is 3.5 – 4 m wide and 14 m long and is smooth as glass. It features 77 deer, including 54 stags, 11 does and 12 fawns, 13 mountain goats, many human figures, bulls and wild cattle.

Here it is the hunters that attract the most attention. They do not carry any kinds of weapon in their hands but one man seen from the front has a very long club under his left arm. The hunters are very small compared with the deer; some are shown from the front and some from the side.

Even though the human figures are depicted very small, the execution of them is quite beautiful and they look very lively. These interesting figures, which are the oldest hunters

from prehistory, display in all their vivacity a very mystical hunting scene not understood by us at present.

The pictures in Anatolia that comes closest to this animated hunting scene set by the hunters are the pictures in Sinek Çayı rock shelter in the Diyarbakır Çayönü settlement.

The human and animal figures made with incision and percussion techniques have been produced for ceremonial or magic reasons rather than for decorative purposes; some of the figures are shown walking towards the right, and some to the left, and some, because of lack of space are depicted on top of one another.

Some of the deer are shown full bodied, while some of them appear stylised with a thick line. A common link between the deer that have been made by different artists at different periods, are the crescent shaped forked antlers opening out to the sides. Particularly striking are the full bodied deer shown with crescent shaped antlers.

The deer, bulls, wild cattle, mountain sheep and mountain goats drawn with meticulous care by the hunter artists were game animals in the prehistoric era that had great nutritive value. Using obsidian pens, the hunters drew pictures of the animals on the rocks due to their belief in magic, to invoke a successful hunt.

On a rock surface of 52 m² at about four metres height from the ground there are more than 90 pictures of humans and animals, representing the largest prehistoric artistic painting. This extraordinary picture, the like of which is found nowhere else in Anatolia or the rest of the world

is even today contemplated in awe.

Because there is no more empty space on the rock face called the Large Panel, pictures have been made on a rock 16 metres to the east of it. The western face of this rock, which is called the Little Panel, is smooth as glass, and here are pictures of 10 deer, including seven stags and three does, three human figures and one wild donkey.

The technique by which the animals have been made and also their species correspond to those on the Large Panel. The human figure with a bow that with bent knees shoots an arrow towards the donkey is beautifully drawn from the side.

More than two thirds of the pictures on the Large and the Small Panel are deer. The sizes of the deer that have been executed quite realistically using the percussion technique measure on average 8 x 13 cm. The deer depicted on the rock face in the Kağızman region exceed 92 animals and they look rather different from those in the Kars - Borluk Valley.

The more than 105 human and animal figures on Yazılıkaya are thought to have been made over a long period of time. The animals, whose bodies and antlers are quite realistically made, appear to have been made at an earlier period while the stylised figures belong to a later date.

Some of the hunters are seen from the side, and some from the front, the aim seems to have been to depict a hunting scene. Although it cannot be determined unequivocally, the pictures on the Yazılıkaya are believed to have been made 15.000 - 7.000 B.C.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi II. Bölüm

Hatice TABAK, Rehber

Kral Midas'ın ahşap mezar odasının rekonstrüksiyonu. Gordion. MÖ 8. yy.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin, Moğol istilaları sonucu yıkılması üzerine, İlhanlılar'ın eline geçen Anadolu, bir süre çeşitli bölgeleri yurt edinen Türk boylarının kurduğu beylikler halinde idare edilir (1071-1300).

Oğuz Türkleri'nin Kayı Aşireti, Anadolu'ya geldikleri zaman, Selçuklu Sultanı tarafından Bizans sınırında Söğüt çevresine yerleştirilir. Böylece 600 yıl sürecek bir imparatorluğun temeli atılır. Osmanoğulları, sınırlarını genişleterek Bursa'yı alır ve başkent yapar. Bir süre sonra, Bizans'ın Avrupa yakasındaki topraklarını

da sınırlarına katarak, başkent Edirne'ye taşınır. 1453 yılında, başkent olmasıyla birlikte İstanbul, bir sanat ve kültür merkezi olur. Osmanlı sanatının temelinde, kendisinden önce, Selçuklu döneminde yaratılan Türk-İslam ve Anadolu kültürünün sentezi yatar. İçinde bulunduğumuz bina, Osmanlı mimarisinin güzel örneklerindendir (1299 - 1923).

19. yüzyıl sonlarında zayıflayan Osmanlı İmparatorluğu dört bir yandan işgal edilir. 1919 yılında başlayan Kurtuluş Savaşı sonunda, 1923 yılında Cumhuriyet ilan edilir ve son olarak, Anadolu topraklarında, ne mutlu ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulur.

12. ÇAĞLAR BOYU ANKARA

Ankara, Türkiye'nin başkenti, Ankara ilinin merkezi, Türkiye'nin en kalabalık ikinci ve dünyanın en kalabalık otuz sekizinci kent. Topraklarının büyük bölümü İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya bölümünde yer alır. Anadolu'nun doğusu ile batısını, kuzeyi ile güneyini birbirine bağlayan anayolların kavşağında kurulu olduğundan, Türkiye'nin

kalbi benzetmesi yapılır.

Ankara, Sakarya Nehri'ni besleyen Ankara Çayı'nın geçtiği ovanın doğu kenarında kurulmuştur. Çubuk Ovası, kenti çevreleyen verimli bir tarım alanıdır. Sonradan Ankara Kalesi'nin kurulduğu tepenin ve eteklerinin sarp yamaçlı olması, tarihte bölgeyi düşman saldırılarına karşı korunaklı kılmaktaydı. Bentderesi'nin dar vadisi, Ankara Kalesi'nin bulunduğu volkanik tepeyi, yaylanın ovaya hakim dik kenarından ayırdığından, askeri öneme haizdi.

Ankara kentinin bugünkü kapladığı alanla, çevresindeki prehistorik yerleşmeler göz önüne alındığında, kentin çok eski çağlardan beri sürekli bir yerleşmeye sahne olduğu anlaşılmaktadır. Çubuk Çayı yakınındaki **Eti Yokuşu**'nda, Paleolitik Çağ'a ait çeşitli eserler bulunmuştur. Ayrıca İstanbul yolu üzerindeki **Ergazi**'de ve **Maltepe**'de de bu döneme ait eserler ele geçmiştir. Kentin güney batısındaki **Ahlatlıbel** ile **Koçumbeli**'nde gün ışığına çıkarılan Kalkolitik (Bakır Çağı) ve Bronz Çağı'na ait küçük saray kalıntıları ise Prehistorik dönemlerde, bu yerleşim yerlerinde

küçük prensliklerin bulunduğunu göstermektedir. Ankara ve yakın çevresinin daha sonra Hititler tarafından ele geçirildiği ve kentte yerleştikleri bilinmektedir. **Mürted Ovası** yakınında **Bitik**'te bir Hitit yerleşmesi saptanmış ve burada yapılan kazıda eski Hitit dönemine ait bir yerleşim yeri açığa çıkarılmıştır.

Ankara'nın 60 km güney-batısındaki Haymana İlçesi yakınlarında bulunan **Gavurkale**'de ise Hitit İmparatorluk Dönemi'ne ait bir kutsal alan bulunmaktadır. Yine Haymana-Oyaca yakınlarında yer alan ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi tarafından kazısı yapılan **Külhöyük** önemli bir Hitit yerleşmesidir.

Kentteki ilk önemli yerleşme Frigler Dönemi'nde olmuştur. Kazılar sonucunda, Ankara'daki bu Frig kentinin Augustus ve Roma Tapınağı'nın çevresi ile Çankırı Kapı arasındaki bölgede bulunduğu anlaşılmaktadır. Yine efsanelerde kentin Frigya Kralı Midas tarafından kurulduğu anlatılmaktadır.

Frigler, kurdıkları bu kente, gemi çapası anlamına gelen "Ankya" adını vermişlerdir.

Ankara çevresinde yer alan Frig tümülüslerinde yapılan kazılarda ele geçen buluntular, Ankara'nın 750-500 yılları arasında önemli bir Frig yerleşmesi olduğunu göstermektedir.

Friglerin başkenti Gordion'da, yine Ankara'nın Polatlı İlçesi sınırları içerisinde yer alan Yassıhöyük Köyü'ndedir. Burada sayıları 100'ü aşan tümülüslerden bazılarında ve şehirde yapılan kazılarda ele geçen buluntular, MÖ 8. ve 5. yy arasındaki zaman dilimi içinde Ankara ve çevresinde yaşayan Frigler hakkında en önemli bilgileri vermektedir.

Frigler'den sonra Makedonya Kralı Büyük İskender'in zamanına kadar Ankyra için fazla bilgimiz yoktur.

Yalnız; Pers Kralı I. Dareios döneminde (MÖ 522-486) yapılmış olan ünlü "**Kral Yolu**" üzerinde bulunan kentin, bu dönemde küçük bir ticaret merkezi olduğu bilinmektedir.

Büyük İskender MÖ 334-333 kışını Gordion'da geçirmiş ve ilkbaharda Ankyra'ya gelerek sonbahara kadar Pers ordusunu burada beklemiştir.

MÖ 278-277 yılında üç büyük kol halinde Avrupa'dan Anadolu'ya akın edip, Kızılırmak (Halys) yayı ile Ankara ve Pesinus yörelerine yerleşen Galat (Kelt) akıncılarının bir boyu olan Tektosagların Ankyra'yı başkent yaptıkları bilinmektedir. MÖ 189 yılında Romalı komutan G. Manlius Vulso, Ankyra'ya gelmiş ve Galatları yenerek kendi bölgelerinde kalmak koşulu ile Bergama Krallığı'nın yönetimine bırakmıştır. Bergama Krallığı'nın MÖ 133 yılından sonra vasiyet yolu ile Roma İmparatorluğu'na katılması sırasında, Büyük Frigya'nın içinde kalan Galatya, Pontus Krallığı'nın kontrolüne verilmiştir. Ancak, Pontus Krallığı Ankyra çevresinde etkisini gösterememiştir.

Karışıklıklarla geçen bir dönemden sonra, Roma İmparatoru Augustus'un MÖ 25 yılında Galatya'yı Roma egemenliği altına alması üzerine, Ankyra bu kez Roma'nın eyaleti Galatya'nın başkenti olmuştur. Bundan sonra kente Augustus'a hürmeten Sebaste (saygıdeğer) adı takılmış ve Augustus kente adını taşıyan bir tapınak inşa ettirmiştir. Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırı ile Avrupa'daki yolların birleşme noktasında bulunan Ankyra, stratejik konumu nedeniyle Roma egemenliği altında hızlı bir gelişme göstermiş ve doğudaki savaşlar sırasında imparatorlar ile orduların dinlendikleri önemli bir askeri üs olmuştur.

Kent, özellikle MS 2. yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. MS 3. yüzyılda İmparator Caracalla, kalenin surlarını onarmış ve kalenin alt kısmında büyük bir

hamam inşa ettirmiştir. MS 4. yüzyılın ortasında Hristiyanlığın yayılması ile Ankyra, dinsel yönden önemli bir merkez olmuştur.

Kentte MS 314 ve 358 yıllarında iki meclis toplantısının yapıldığı ve piskoposların önemli kararlar aldığı bilinmektedir. MS 362 yılında İmparator Julien, Ankyra'da bir süre kalmış ve kent yönetiminin güçlendirilmesi için yasalar çıkarmıştır. MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesi ile kent doğu Roma İmparatorluğu'nun eline geçmiştir.

Bizans egemenliği altında MS 7. yüzyıla değin çoğunlukla barış içinde yaşayan Ankyra, bu yüzyıldan başlayarak Arap akınlarına uğramış ve yağma edilmiştir. 1071 yılında Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Malazgirt'te Bizans ordusunu yenmesinden sonra 1073 yılında Ankyra, Selçuk hükümdarlığının yönetimi altına girmiştir. Sultan Alaeddin Keykubat'ın hüküm

Ankara Maymunu (Ankarapithecus). Ankara - Kazan - Sinap Formasyonu kazılarında, Miyosen Dönemi.

Satyr. Mermer. Ankara Tiyatrosu. MS 2. yy.

sürdüğü dönem (1219 - 1237) Selçuklular'ın en parlak devridir ve Ankyra, bu dönemde büyük imar faaliyetlerine sahne olmuştur. Moğolların Anadolu'yu istilası sırasında diğer Selçuklu kentleri gibi Ankara'da sarsılmış ve Moğollara yenilen II. Gıyaseddin Keyhüsrev güçlü bir kalenin olması nedeniyle Ankara'ya sığınmıştır. Ancak, Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1243 yılından başlayarak Moğol ege-

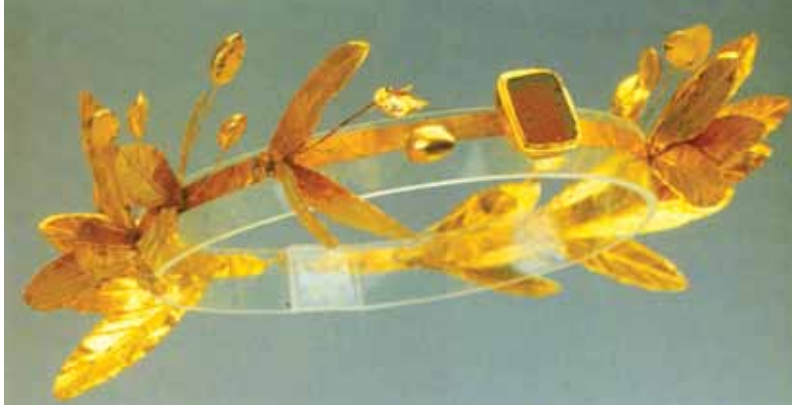
sürmüştür. Timur'un Anadolu'yu istilası sırasında kent, 1402 yılında Çubuk Ovası'nda yapılan ve Yıldırım Beyazıt'ın Timur'a yenilmesi ile sonuçlanan Ankara Meydan Savaşı'na sahne olmuştur. Daha sonra Timur'un Anadolu'dan çekilmesi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun genişlemesi, eyalet teşkilatının kurulması ile Ankara bir süre Anadolu Eyaleti'nin merkezi olmuştur. Ankara, 17.

larına yönelik çok güzel bir uygulama mevcut: "Müze gezisi ve atölye çalışmaları..."

Müze Eğitim Birimi eşliğinde yapılacak olan Müze gezisi ve atölye çalışmaları Salı ve Perşembe günleri saat 9:30-12:00, 13:30-16:00 saatleri arasında gerçekleştirilmektedir. Okul grupları müzeyi arayarak randevu alıyolar (0312 324 31 60'dan 119'u arayarak) ve 20-25 kişilik gruplarla hem eğlenerek hem öğrenerek süper bir gün geçiriyorlar. Müze ziyareti ve atölye çalışmaları için en az iki saatlik bir zaman dilimine ihtiyaç var.

Müze gezdirilip tanıtıldıktan sonra geçilen Müze Eğitim Atölyesi'nde, karşılıklı 6 atölye mevcut. Müzenin sahip olduğu koleksiyonlardaki içerikle bağlantılı olarak seçilmiş olan atölyeler, şu şekilde sıralanmakta:

- **Tablet Atölyesi:** Tablet şeklinde hazırladıkları ıslak kil üzerine, Eski Asurca ve Hititçe çivi yazısı heceleri kullanarak yazı yazılmaktadır.
- **Seramik Atölyesi:** Çocukların yaratıcı düşüncelerini ve el becerilerini geliştirmek amacıyla müzede yer alan pişmiş toprak eserlerden ilham alınarak, çocuklara kilden seramik objeler yaptırılmaktadır.
- **Seramik Tanıma ve Yap-Boz Atölyesi:** Kutularda karışık olarak bulunan seramik parçalarının dönemlerine göre ayırmaları istenmektedir. Ayrıca bu atölyede müzede yer alan bazı eserlerin yap-bozları bulunmaktadır.
- **Sikke Atölyesi:** Ön yüz ve arka yüzünde Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin logosu olan sikke (para) basmaları sağlanmakta ve bastıkları sikkeler kendilerine hediye edilmektedir.
- **Restorasyon ve Konservasyon Atölyesi:** Uygulamalı olarak seramik parçaların kendi içinde bulma, bir araya getirme ve yapıştırma işlemleri yaptırılmaktadır. Atölyenin diğer bölümünde ise daha önceden oluşturulan desenler üzerinde renkli taşlarla mozaik çalışması gerçekleştirilmektedir.
- **Neolitik Dönem Yaşam Alanı**

Taç. Altın. Balgat kazısı. MS 1-2. yy.

menliği altına girmeye başlaması üzerine, Selçuklu hükümdarlarının etkisi kalmamış ve 1304 yılında Ankara da Moğol egemenliği altına girmiştir. Bundan sonra kent, Moğolların denetimi altında ticaretle de uğraşan ve kendilerine Ahi Beyleri adı verilen bir çeşit eyalet valileri tarafından yönetilmiştir.

Ankyra adı İslami devirlerde Engürü ve Angora biçimlerine dönüşmüştür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 28 Mart 1930'da yabancı ülkelerden Türk şehirleri için Türkçe adların kullanılmasını resmen talep etti. Bu tarihten sonra posta idaresi Angora olarak adrelenmiş mektupları Ankara'ya ulaştırmadı. Böylece zamanla Ankara adı evrenselleşti.

Kent 1356 yılında Osmanlılar tarafından ele geçirilmiştir. Osmanlı Padişahı I. Murad 1362-1363 yıllarında Ankara'da hüküm

yüzyılın başında bölgede başlayan Celali isyanlarına sahne olmuştur. Bu ayaklanmalar sırasında kentin bir kısmı yakılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme devrinde Ankara da öteki kentler gibi sönük bir dönem geçirmiştir. Kent, bu dönemde bölgenin önemli bir gelir kaynağı olan tiftik ve tiftikten yapılan kumaş (soft) ticareti ile önemli bir merkez konumundadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ile Kurtuluş Savaşı sırasında kent yeniden önem kazanmaya başlamış, savaşın kazanılmasından sonra 13 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti olmuştur. Ankara; kedisi, keçisi, tiftiği, tavşanı, armudu, çiğdemi ve Kalecik Karası denilen misket üzümü ile ünlüdür.

Müze Eğitim Birimi

Müzenin eğitim birimi tarafından gerçekleştirilen, 7-12 yaş çocuklara ve öğrenci grup-

Atölyesi: Burada bulunan ob-sidyenden yapılmış çeşitli alet, dokuma tezgahı, öğütme taşı gibi sergileme amacından çok çocuk-ların birebir kullandığı aletler, er-ken çağlardan günümüze kadar değişmiş olan yaşam alanlarımıza birer örnektir. Müze salonlarında Neolitik Dönemi gezen çocuklar, bu atölye çalışması ile öğrendik-lerini uygulamaya dökmektedirler.

• **Arkeolojik Kazı Çalışması:** Bu etkinlikte çocuklara, kazılardan çı-kan eserlerin müzelerdeki yerlerini alana kadar geçen süreç uygula-malı olarak anlatılarak, kültürel mirasımızı tanıtmak, sevdirmek ve korumak adına arkeolojik kazıda geçen bir gün yaşatılmaktadır.

Müze ve Eğitim Atölyesinde yap-tırılan tüm bu etkinliklerdeki temel amaç, çocuklara ve gençlere mü-zeye gelme fikrini sevdirmek ve benimsetmek, müzeyi eğlenerek öğrenecekleri yaşayan bir mekân olarak görmelerini sağlamaktır.

Atölye çalışmaları ile aktif bir öğrenme ortamı yaratılarak; ço-cuklar ve gençlerin hayal güçle-rinin, yaratıcılıklarının ve sentez güçlerinin geliştiği uygulanabilir bir eğitim ortamı hazırlanmıştır.

Müze teşhir salonlarında uygu-lanan eserlere dokunma yasa-ğı, Eğitim Atölyesinde her türlü objeye dokunabilme formatıyla ortadan kalkmaktadır. Burada; yaparak, dokunarak, konuşa-rak öğrenme kuralı geçerlidir.

Müzeye Bağlı Birimler ve Ören Yerleri

Gordion Müzesi (Yassıhöyük'te), Ankara Roma Hamamı (Ulus sem-tinde Çankırı Caddesi üzerinde), Ankara Kalesi (Ulus semtinde, Hisar Mahallesinde)

GÜNCEL BİLGİ:

Eylül ayı itibariyle Anadolu Medeniyetleri Müzesi tadilata girmiş olup, giriş kat teşhir sa-lonunun bir bölümü ve alt kat teşhir salonu ziyarete kapalıdır.

Bu nedenle, kapalı alanlardaki önemli eserlerden bazıları, açık olan salonlarda ek vitrinlerle, kro-nolojik sergilemeyi fazla etkile-meyecek şekilde sergilenmiştir. Çalışmaların 1 yıl süreceği tahmin edilmekte.

Müzenin yeniden tüm bölümleriyle açılmasının ardından, yine kro-nolojik sergileme devam edecek fakat salon şekli ile vitrinlerde ye-nilik ve değişiklikler olabilecektir. Ziyaret etmeyi düşündüğünüzde, son durum hakkında bilgi edinmek için telefonla bilgi alabilirsiniz.

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ

Adres : Gözcü Sokak No: 2
Ulus 06240 ANKARA
Tel : +90 (312) 324 31 60 - 61 - 65
Faks : +90 (312) 311 28 39
E-posta : anmedmuz@ttnet.net.tr

MÜZE İÇERİSİNDE BULUNAN ESERLERİN ÇIKARILDIĞI KAZI YERLERİ VE AİT OLDUĞU DÖNEMLER:

Müzeye girerken, dış kapının sağında ve solunda görülen ha-rita, bizlere içeride göreceğimiz zenginlik hakkında fikir verir.

Genellikle rehberlerin, önünde gruplarını toplayarak ön an-latım yaptıkları Türkiye hari-tasının içeriği, neden buraya 'Anadolu Medeniyetleri Mü-zesi' dendiğini ispatlar gibidir.

Harita üzerindeki merkezler ve buluntularının ait olduğu dönemler ise aşağıdaki gibidir (Bu haritanın bir benzeri, anlatım/anlama kolay-lığı sağlama amaçlı, düğmeli-ışıklı bir mekanizma ile müze giriş sa-lonunun sağında bulunmaktadır).

1. Acemhöyük (Asur Kolonileri ve Hitit buluntuları)
2. Adilcevaz (Urartu buluntuları)
3. Ahlatlıbel (Eski Tunç Çağı buluntuları)
4. Alacahöyük (Kalkolitik, Eski Tunç, Asur Kolonileri, Hitit ve Frig buluntuları)
5. Alişar (Kalkolitik, Asur Kolonileri ve Frig buluntuları)
6. Altıntepe (Urartu buluntuları)
7. Anıtkabir -Rasattepe- (Frig buluntuları)
8. Arslantepe (Geç Hitit buluntuları)
9. Beycesultan (Eski Tunç Çağı ve Hitit buluntuları)
10. Boğazköy (Hitit ve Frig buluntuları)
11. Bolu (Eski Tunç Çağı buluntuları)
12. Canhasan (Kalkolitik Çağı buluntuları)
13. Çatalhöyük (Neolitik Çağı buluntuları)
14. Çavuştepe (Urartu buluntuları)
15. Elmalı (Eski Tunç Çağı buluntuları)
16. Emirdağ (Eski Tunç Çağı buluntuları)
17. Eskiyapar (Eski Tunç Çağı ve Hitit buluntuları)
18. Etiyokuşu (Eski Tunç Çağı buluntuları)
19. Ferzant (Eski Tunç Çağı ve Hitit buluntuları)
20. Gordion (Frig buluntuları)
21. Hacılar (Neolitik ve Kalkolitik Çağı buluntuları)
22. Hasanoğlu (Eski Tunç Çağı buluntuları)
23. Havuzköy (Geç Hitit buluntuları)
24. Horoztepe (Eski Tunç Çağı buluntuları)
25. Ilıca (Hitit buluntuları)
26. İkiztepe - Uşak (Lidya buluntuları)
27. İnandık (Hitit buluntuları)
28. Kalınkaya (Eski Tunç Çağı buluntuları)
29. Karain (Paleolitik Çağı buluntuları)
30. Karaoğlu (Eski Tunç Çağı buluntuları)
31. Karayavşan (Eski Tunç Çağı buluntuları)
32. Karaz (Kalkolitik Çağı buluntuları)
33. Kayalıdere (Urartu buluntuları)
34. Kargamış (Geç Hitit buluntuları)
35. Köylütolu (Hitit buluntuları)
36. Kültepe (Eski Tunç Çağı, Asur Kolonileri ve Hitit buluntuları)
37. Mahmatlar (Eski Tunç Çağı buluntuları)
38. Merzifon (Eski Tunç Çağı buluntuları)
39. Patnos (Urartu buluntuları)
40. Pazarlı (Frig buluntuları)
41. Sakçagözü (Geç Hitit buluntuları)
42. Sultanhan (Geç Hitit buluntuları)
43. Tilkitepe (Urartu buluntuları)
44. Toprakkale (Urartu buluntuları)
45. Van (Urartu buluntuları)

Balıklarımız

Iskarmoz -Baraküda- Balığı

Atilla Şükrü NİLGÜN, Rehber & Balık Adam

Trofe

Familiya: Sphyræna sphyræna
Almancası: Pfeilhecht veya
Mittelmeer Barracuda
İngilizcesi: European Barracuda
İtalyancası: Sfrena Comune
Fransızcası: Spyrene

Karnivor, etçil balıklar sınıfına girer. Vücutlarında koyu renkli enlemesine bantlar mevcuttur. Karın bölgesi gümüşü renkte olup sualtında dikey veya yanıl hareketler yaptıklarında beyaz bölge parlar ve balık yerini belli eder. Iskarmoz balığının en önemli karakteristik özelliği alt

çenesinin üst çenesinden uzun ve körükümsü bir yapıda olmasıdır.

Ağzında kesici, biçici dişler bulunmaktadır. Pelajik herbivor balıklarda dişler, kaya üzerindeki algleri koparıp öğütecek şekilde biçimlendirilmişken, iskarmoz balığı avına konsantre olarak bir an havada asılı kalmış gibi durur ve akabinde ok gibi fırlar. Avını ortadan ikiye böler. Daha sonra parçaları ayrı ayrı yutar.

Iskarmoz balıklarının anatomisi en kısa zamanda en hız-

lı atağı yapma imkanını verir.

Iskarmoz balıkları da diğer balıklar gibi büyüklüklerine göre gruplar oluştururlar. Balıklar büyüdükçe grupların büyüklükleri de doğru orantılı olarak küçülür.

En büyükleri tek ya da ikili, üçlü gruplar halinde dolaşırlar. Sığıllardan derin sulara kadar her derinlikte ve bütün denizlerde bulunurlar. Akdeniz ve tropik iklimlerin hüküm sürdüğü okyanus sularında daha çok görülürler. Tüm balıkları yerler, yırtıcılıkları müthiştir.

Büyük baraküdalar 2,5 m uzunlukta olabilir. Türkiye sularında 1,80 m'ye kadar baraküdalar yakalanmıştır. Ortalama 60 cm - 1 m aralığındadırlar. Her türlü rapala ve kaşıkla hafif yollu hareket eden tekne ile tutulma imkanı vardır. Gümüş, hamsi, uskumru, kupez, kefal, sardalya, kolyoz, tirsi balıklarını öncelikli yerler.

Büyük iskarmoz balıkları hem meraklı hem de kabadayıdırlar. Kendi boyundaki balıklara da saldırabilirler. Yaralı veya ritim bozukluğu içinde hareket eden balığın hiç şansı yoktur. Iskarmoz balıkları besin zincirinin üst halkasını oluştururlar. Iskarmoz balıkları, karga veya saksağan- da olduğu gibi parlak nesnelere kesinlikle kayıtsız kalmazlar. Balık adamlar çoğu zaman su altında parlama özelliği olan cam veya benzeri bir cisimle iskarmoz balığını kendine çekerler.

Skin ya da scuba dalışta eldiven hep kullanılır. Eldivensiz yapılan bir dalışta, parmakta duran bir yüzük parlamasından dolayı sorun yaratabilir. Parmağa yapılan bir atak sizi parmağınızdan edebilir. Dalışta balık teline ya da ipine ta-

Radyafon Koyu, Finike

kılan balıklar da ıskarmoz balığının hedefi olabilir. Bırakın balıkları elbisenin de bir kısmına yama yapmak gerekir. Balık adam ne olduğunu anlamaz bile; neredeyse ışık hızında bir darbe, tüm balıklarınız sağa sola saçılır. O yüzden balığı tekneye vermek her zaman iyidir.

Mıgırı da, müren de kokuyu alıp aynı hamleleri ıskarmoz balığına kıyasla daha ağır hareketlerle yaparlar. Fark mıgırı da müren de kayalık yerde olur; ıskarmoz balığı açık suda veya yüzeyde de bulunur.

Zıpkın avında, kafadan vuruş şarttır. Diğer durumda dişin nereyi keseceği belli olmaz. Eti lezzetlidir. Size şimdi konunun uzmanı, branş doktorlarının bilebileceği bir bilgiyi sunuyorum. Dersimiz, Ciguatera Zehirlenmesi bu da nereden çıktı demeyin. Uzmanların dahi konuyu çözmekte zorlandıkları alanlardan biridir. Baş aktör büyük ıskarmoz balıkları...

Taze taze alıyorsun, solungaçları

eskilerin deyimi ile galsamaları kırmızı, eti sert, gözleri diri balık testten geçti, eve getirildi, yemeği yapıldı, lezzeti mükemmel. "Ohh!" 'lar çekildi, sindirimden hemen sonra, vücutta görülen semptomlar, karıncalanma hissi, eklemlerde uyuşma, dilde tat alamama, hissiyat olmaması, buzu eline aldığı anda kor ateşi tutmuş gibi elinin sıcaktan yanması his-

sini yaşamak. Dondurmayı sıcak diye yalayamamak vb vb.

Vücut hareketlerinde düzensizlik, kaslarda iltihap oluşması. Balık yendikten sonra görme yetisinin balığın büyüklüğüne göre bir kaç saat ya da bir kaç gün kaybetme durumu (yani geçici göz felci). Bu durumlar kendini gösteren değişimler.

Baraküda veya ıskarmoz Balığı

Gün Doğumu

Yine üstte saydığım gibi kötü olan, uzun vadede bitkin hissetme durumu günlerce ya da ekstrem durumlarda yıllarca sürebilen bir süreç. Sen taze balık yiyen son tüketici hiç bir zaman bilemeyeceksin çünkü aklının ucuna bile gelmeyen bir sebepten etkilendin. İnsan bilemediği bir hususta fikir yürütemez ve bilinçsizliği onu başka alanlarda şifa aramaya yöneltir. Bilinçlenme, eğitim reklamlarda geçen iki kelime olmamalı ama benim bu yazım karaya vurmuş olan iki deniz yıldızını denize ata-

rak yaşama döndürme misali bir kaç kişinin kulağında küpe olarak kalacaktır. Bu da bana yeter. Size Ciguatera zehirlenmesinin nedenini kısaca şöyle açıklayayım.

Ölü mercan ve kayalarda tek hücreli algler yaşarlar. Bu alglerden bazıları Cigutera denen toksini üretirler. Mercanlarda ve kayalık alanlarda yaşayan otçul balıklar bu algleri yerler ve toksini bünyelerine alırlar.

Karnivor etçil balıklar uzun ömürlü

olurlar. Iskarmoz balığı, kayalıkları, mercanları, resifleri devamlı kontrol eder ve bu algleri yiyen balıkları yer. Toksinlerde Baraküdaya geçer ve balık yaşadığı sürece toksik olarak bünyesinde kalır. Balığın bağışıklık sistemine zararı olmayan toksinler, bu balığı alıp yiyen insanda tehlike oluşturur. Iskarmoz balığı büyüdükçe vücudundaki toksin oranı da artar. Yani balık irileştikçe risk de doğru orantılı artar. Balığın büyüğü her zaman makbul değildir.

Unutmadan toksin ısıya ve aside karşı dirençlidir. “Çok pişirdim, buzlukta bir ay kaldı, salamura yaptım, tuza bastım.” gibi işlemler renksiz, kokusuz ve tatsız toksini hiç bir suretle yok edemez.

“Oğlum al balıkçıdan bir - iki kilo balık da akşam yapalım.” derken; iskarmoz balığının çok büyüğüne yönelmemekte yarar var.

“Ben yedim bir şey olmadı.” diyenleri de duyar gibiyim. Belki de oldu haberin yok; eklemlerdeki karıncalanmayı yağmura, yağacağa yormaya devam...

Sağlıkla kalın!

ARO
ANTALYA REHBERLER ODASI

**Türkiye'nin Tanıtım Elçileri Olan
Turist Rehberlerinin
21 Şubat "Dünya Rehberler Günü'nü" Kutlarız.**

www.aro.org.tr

Seydişehir - Konya Yolu, 2. km
T: 0332 581 08 06 - 0332 582 08 06
Restaurant: 0332 582 27 00
F: 0332 582 81 91
www.gunaydintesisleri.com

Yavuz Ali SAKARYA, Rehber

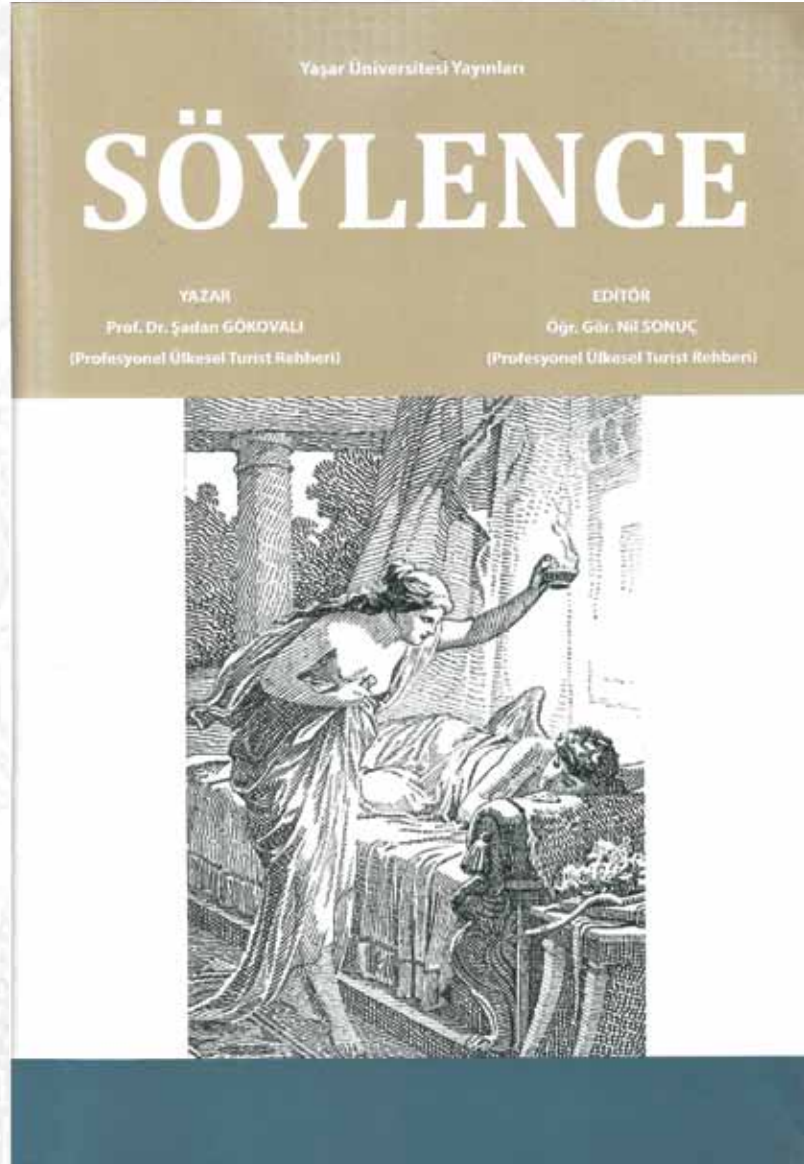
Rehber GÖKOVALI'nın “SÖYLENCE”si

“Rehber olmasaydım, yine rehber olurdu.” notunu düşerek ve altını imzalayarak göndermiş yeni çıkan “Söylence” adlı kitabını rehber, yazar, ozan, araştırmacı ve akademisyen arkadaşımız Şadan Gökövali.

Anadolu tarihine, kültürüne ve mitolojisine tutkun, ülke tanıtımını kırk yılın üzerinde iş edinmiş biri olarak soluksuz okudum sevgili meslektaşımın kitabını. 330 sayfalık oylumlu kitabı, alanında büyük bir boşluğu dolduran ve kendisine özel bir yer edinen **“Söylence”** kitabını elimden bırakmadan bir çırpıda bitirdim.

Altılarını çize çize, eski bilgileri pekiştire pekiştire, ilk kez duyduklarımı, kitapta ilk kez yer alanları içime sindire sindire okudum. Gerekli notları çıkartarak kitabın keyfini çıkarttım.

Bu nedenle, iç huzuru içinde “Söylence” adını taşıyan kitabın bir kopyesini edinerek en kısa zamanda okumanızı kesinlikle öneriyorum. Bundan böyle turla-

Söylence, Kapak

rınızda mitoloji anlatırken, daha bir kendinizden emin, daha bir farklı, daha bir Balıkçıvırı, daha bir Anadolu kokan bir yaklaşım içinde olacaksınız. Bundan adım gibi eminim.

Gökövali'nin Kimliği - Kişiliği

Önce kısaca Şadan Gökövali'den söz etmek istiyorum. Gökövali, Anadolu'nun gerçek anlamda ilk rehberi, rehberle-

Şadan GÖKOVALI

rin piri olarak kabul ettiğimiz “Halikarnas Balıkçısı” takma adıyla özdeşleşmiş Cevat Şakir Kabaağaçlı’nın manevi oğlu. Yazılarıyla, çizimleriyle, anlatımıyla ve Anadolu’ya yaklaşımıyla hepimize önderlik eden Balıkçı’nın 1973 senesinde ölümünden sonra, onun vasiyeti gereği kitaplarını yeniden ele alıp basıma hazırlayan, notlarını değerlendirerek yayın dünyasına kazandıran, kıyıda köşede unutulmuş, gazete sütunlarında kalmış yazılarını özenle ve sabırla araştırarak bilim ve kültür dünyamıza kazandırarak önemli bir görevin üstesinden gelen bir arkadaşımız. Bununla da yetinmiyor. Başta Efes, Bergama ve Fethiye olmak üzere Anadolu’nun değişik yörelerini tanıtan kitaplar yazarak, Türk ekini, rehberleri besliyor. Kendisi Balıkçı’nın ve Azra Erhat’ın oluk oluk Anadolu akan ve Anadolu kokan çeşmesinden kana kana içerken, bizleri de bu bitmez tükenmez kaynaklardan bonkörce sulamaya devam ediyor. 20 yi aşkın kitabı ve çok sayıda araştırması ile başarıyor bütün bunları. Kısacası Anadolu’yu manevi babası Balıkçı’dan öğrendiği gibi, onlarca kez dinlediği gibi doğru anlıyor ve çevresine doğru anlatıyor. Şadan Gökovalı, belde halkı-

nın dillendirmesiyle “Muhtar Mehmet’in Şadan”dır. Kısacası halktan biridir. Bugün Gökovalı’yı Marmaris’e bağlayan eski yol üzerinde dikilen ve büyüyünce bir bitki tüneli oluşturan, her biri 50-60 metre boyundaki okaliptüs ağaçlarını, babası Muhtar Mehmet, 30’lu yılların sonlarında, 40’lı yılların başlarında “yedi kızdan sonra bir oğlu oldu” diye diktirmiş. Biz, söyleyenlerin yalancısıyız. Okaliptüs tohumlarını uzak diyarlardan manevi babası Halikarnas Balıkçısı getirtmiş. Kısaca hamurunun karılmasında özen ve katkı var Gökovalı’nın.

Gökovalı, 15 Mart 1939 Çarşamba günü doğmuş. Ehh, yedi kızın ardından doğan her erkek çocuk gibi el bebek, gül bebek biraz da şımartılarak büyütülmüş. Ama asla şımarmamış. Ortaokuldaki öğretmenlerinden biri İngilizce öğretmeni Türkan Danışman’dır. Sevgili öğretmenini ve onun kendisine dili sevdirmesindeki rolünü unutmaması mümkün değildir. Değerli öğretmeni hakkında Gökovalı şunları söylemektedir:

“Diyebilirim ki; İngilizce turist rehberi olduysam, bazı kitaplarımı o dilde yazabildiysem, üniversitede dersleri İngilizce

olarak verebildiysem hep, Türkan Hocama borçluyum.”

Aynı Türkan Hanım, Aydın’da, Ticaret Lisesi’nde de Şadan Gökovalı’nın karşısına dil öğretmeni olarak yeniden çıkacaktır!

Not:

Türkan Hanım, Buca Eğitim Enstitüsü’nün efsanevi müdürü Reşat Postacıoğlu döneminde İngilizce bölümü kurulurken de bölüm başkanı olarak görev yapmış ve nice yabancı dil öğretmeni’nin yetişmesine katkılar koymuştur. Benim de Buca’da birlikte çalıştığım, değerli deneyimlerinden yararlandığım Türkan Danışman, Gökovalı’nın çok yerinde saptamaları ile sıradan bir öğretmen değildi. Ayrıca İngilizce öğretmeni olan eşimin de öğretmeni olduğum için kendisini yakından tanıyorum. Gökovalı’nın sözleri bana hiç yabancı değil. Eşim de kendisinin İngilizce öğretmeni olmasında Türkan Hanımın hem Kız Lisesi’nde hem de Buca Eğitim Enstitüsü’nde büyük payı olduğunu söyler durur hep. (YAS)

Gökovalı, Lise öğrenimini Aydın Ticaret Lisesinde görür. Kapıyı çalıp sınıftan içeri girdiğinde İngilizce dersi olduğunu öğrenir. Dersin öğretmeni olan Türkan Danışman’dır. Genç Şadan’ı sınıf arkadaşlarına şöyle tanıtır:

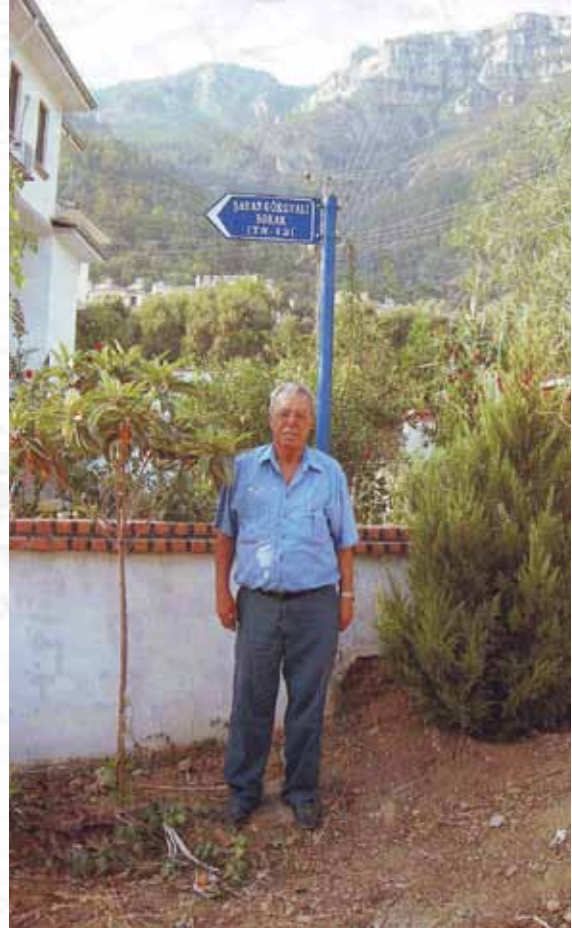
“Bu, Şadan Gökovalı. Muğla Ortaokulu’ndan öğrencim! Devlet okullarında İngilizce öğrenilmediğini söylerler, Şadan bunun aksini kanıtlayan örneklerden biridir.”

Türkan Hanımın sözleriyle moral bulan delikanlı adayı Şadan, sevgili öğretmeni-ne mahcup olmamak adına o günden sonra çok çalışır. İngilizcesini devamlı geliştirir.

Yalnız Türkan hanımı değil,

Onursal Profesör

Akyaka'da Sokak

liseyken Türkçe'yi kendisine sevdiren edebiyat öğretmeni Suzan Sunguroğlu'nu da unutmaz. Orta öğrenimi boyunca, Türkçe ve İngilizce'den hep en yüksek notları o alır. Başarılı bir öğrencidir kısacası.

İzmir'de okumaya devam eder. Yıl 1959'dur. Ege Express Gazetesi'nde iş bulur. Hem çalışır, hem okur. Aynı günlerde kendisini sonradan **"Manevi Evlat"** seçecek Halikarnas Balıkcısı ile tanışır. Kendisi için bir dönüm noktasıdır bu tanışma.

Gazetede ekonomi ve turizm konuları ile ilgilenir. İngilizce bilmesinin faydasını görür. Yazılarıyla çok sayıda ödül kazanır.

1965 yılında, Turizm Bakanlığı'nca İzmir'de düzenlenen rehber kursunu başarıyla bitirerek **"Profesyonel Ülkesel**

Turist Rehberi" olmaya hak kazanır. Sonraki yıllarda bilgi birikimiyle çeşitli dönemlerde açılan rehber kurslarında başta mitoloji (söylencebilimi) olmak üzere değişik konularda dersler verir. Kursiyerlere Türkiye turlarında rehberlik eder. Rehberliği uygulamalı olarak gösterir. Örnek dersleriyle ve anlatımıyla yeni başlayanlara rehberlik mesleğini sevdirebilir.

Not:

Ben de şanslı sayılırım. İzmir'de çalıştığım dönemde kendisinin rehberlik yaptığı bir turda rehber arkadaşlarımla birlikte Şirince gezisine katılmış, akıcı anlatımıyla Şirince'yi kendisinden dinlemiştim. Zaten güzel olan Şirince'yi, Gökovalı sayesinde daha çok sevmiştim. Tıpkı Bodrum'u Balıkcı'nın anlatımı sayesinde çok sevdiğim gibi. (YAS)

Gökovalı, 1966 senesinde İzmir Radyosu'nda yapımcı olarak çalışmaya başlar.

Kısa zamanda da yönetici olur. İktisadi Ticari Bilimler Fakültesi'ni bitirir. Akademik kariyerini sürdürür. Basın Yayın Yüksekokulu'nda gazetecilik ve radyoculukla ilgili dersler verir. 2002'de iletişim alanında profesör olur.

Halikarnas Balıkcısı,

"Ölsem, ölüm bana galebe çalmamış olacak, çünkü Şadan var."

Azra Erhat, "Her birini canımdan çok sevdiğim Türk gençleri içinde şu üçünü kendime evlat seçtim: Cengiz Bektaş, Şadan Gökovalı ve Ayça Abakan" diyerek, Gökovalı'ya olan sevgilerini ve güvenlerini açık bir biçimde dile getirmişlerdir. Doğrusu geçen bu kadar zaman içinde Gökovalı da onların yüzünü kızartacak, güvenlerini sarsacak hiçbir

Cenap Düzgün

Dershaneleri

NEDEN

BU KADAR HAYIR DUASI ALIYORUZ

EDİRNE, SİNOP, DİYARBAKIR, KONYA, AFYON, BURDUR, ISPARTA, vs...
TÜRKİYE'NİN DÖRT BİR YANINDAN

KPSS

hazırlığı için CENAP DÜZGÜN DERSHANESİNE
bir yıl için gelip, kurs sonunda tekrar memleketlerine dönüyorlar.

KPSS
MERKEZ

Şarampol Cd. Tahıl pazarı Mh. No: 86
Muratpaşa Camii Karşısı ANTALYA
Tel : 0242 244 36 26 - 0242 248 21 45

KPSS - AÖF - Y.DİL
SERİK ŞUBE

Hürriyet Cd. Yeni Mh. Mehmet İltar Apt.
Kat: 2 (TEB Bankası Üstü) SERİK
Tel : 0242 722 8 555

SBS - LYS
ANTALYA ŞUBE **AÇILDI**

Tahıl pazarı Md. 467 Sk.
No: 4 ANTALYA
Tel : 0242 244 33 77 Fax : 0242 244 63 72

[www.CenapDüzgün.com.tr](http://www.CenapDuzgun.com.tr)

Gökovalı hoca Antalya AKMED'te

davranış içinde olmamıştır. Bu da oturmuş bir kişiliğin, akılları olmanın bir gereğidir.

Gökovalı'nın akademik yaşamında, değişik seviyelerdeki öğrencilerine okuttuğu pek çok ders vardır, ama rehberlik mesleğini ilgilendirenler arasında "Türkiye'nin Ekonomik ve Turistik Yapısı ve Coğrafyası, Turist Psikolojisi, Rehberlik Meslek Dersi, Mitoloji, Türkiye Turizm Coğrafyası, Rehberliğin Temel İlkeleri, Anadolu Uygarlıkları, Dinler Tarihi ve Mitoloji" hemen akla gelenlerdir.

Hazırladığı Mitoloji ders notları, Salihli Belediyesi tarafından birkaç kez kitap halinde yayımlanır. "Söylence" bunların geliştirilmiş, yeni eklerle oylumu büyütülmüş, daha derli toplu hale getirilmiş biçimidir.

Manevi Evlat

Anadolu kültüründe "mitoloji (söylencebilimi)" dendiğinde ilk

akla gelenlerden biridir Şadan Gökovalı. Onun Anadolu mitolojisine olan ilgisi, doğup büyüdüğü yerlerin, Muğla ve çevresinin tarihi zenginliğini öğrenme merakı, uygarlıklar beşiği Anadolu'yu tanıma ve tanıtmaya isteği ve ünlü Türk yazarı ve rehberi Cevat Şakir Kabaağaçlı ile araştırmacı yazar Azra Erhat'la olan yakın ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Gökovalı, başta Halikarnas Balıkcısı olmak üzere pek çok aydın insanın rahle-i tedrisinden geçmiştir.

"Hocanın kim olduğunu söyle, ben de sana senin kim olduğunu söyleyeyim"

derler. İnsanın Balıkcı gibi öğretmeni, manevi babası, Azra Erhat gibi manevi annesi varsa, başarısız olması mümkün mü? Gökovalı, olanaklarını ve yeteneklerini yeterince iyi kullanmış ve adını Türk ekinine yazdırmayı ve ebediyen korumayı bilmiştir. Gökovalı'nın

arkasındaki büyük destek, balıkcının bilgi birikimi, bıraktığı paha biçilmez değerdeki kaynaklar ve motivasyon (itici güç)'dur.

Gökovalı, Halikarnas Balıkcısı'nın kitaplarını basıma hazırlayarak, kısacası zaten ölümsüz olan Balıkcı'yı dünya durdukça yaşatarak, yaşamaya devam ediyor. *"Ölsem ölüm bana galebe çalmamış olacak, çünkü Şadan var!"* diyen Balıkcı, Gökovalı ile yaşamını sürdürüyor. Aslında ikisi de Anadolu adlı aynı pınardan beslendiler, besleniyorlar.

Ben hocanın rehber olmasını, rehberlik işini benimsemesini önemsiyorum. Yabancı dil bilen, gerekli koşulları yerine getiren herkes rehber olabilir. Ama, bir rehber, Fransız Cumhurbaşkanı Pompidou'ya ne zaman Türkiye'ye gideceği sorulunca, *"Balıkcının vakti bana rehberlik yapmak için ne zaman uygunsa, o zaman!"* cevabını verdirebiliyor-

sa, o zaman rehberdir. İşte Gökova'nın kendisine örnek aldığı rehber Balıkçı, böyle bir rehberdir. Öğrencileri de Gökova'nın öğretmenliği ile övünüyorsa, bu iyi rehberliğin bir göstergesidir.

Gökova, kanımca, çok çalışarak, çok yaşayacağına inananlardandır. Zaten ardında eser bırakan insanlar ölmezler. O da bunun bilincinde.

Mitoloji = Söylencebilimi

Şadan Gökova'nın Anadolu Mitolojisi üzerine yazdığı Söylence kitabı, Yaşar Üniversitesi Yayınları arasında yer almaktadır. Kitabın editörlüğünü öğretim görevlisi Nil Sonuç yapmış. O da İngilizce ve Fransızca dillerinde Profesyonel Turist Rehberi. Yani bir rehber dayanışması var kitabın hazırlanışında.

Kadirbilir Gökova, Söylence adını verdiği bu son kitabını Halikarnas Balıkcısı'na adanmıştır. Çok da uygun bir iş yapmıştır.

Kitapta yazar, öncelikle genelde adet olduğu üzere **"Mitoloji"** sözcüğünün kökenine inerek, Eski Yunanca'da **"mithos"** sözcüğünün **"söylenen ya da duyulan söz"** anlamına geldiğini, **"logos"** sözcüğünün de **"bilim"** demek olduğunu, sözcüklerin bir araya getirilmesi ile meydana gelen **"mitoloji"** sözcüğünün Helen dilinde **"geçmişte söylenenlerin tekrar edilmesi"** anlamına geldiğini söylüyor. Türkçemize **"efsane"** olarak geçen sözcüğün, günümüzde **"söylence"** olarak kullanıldığını hepimiz biliyoruz. Kitap adını buradan, kaynağını büyük ölçüde Anadolu'dan alıyor.

İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar. Büyük insanlar büyük hayaller kurar. "Söylence" adlı

Söylence İmza Gününden

kitap, yazarın adını mitolojiden alan bir hayali ile başlıyor. **"Nereid"**. Gökova, gün olur Gökova Körfezi'nde bir yatı olursa, adını **"Nereid"** koyacaktır.

Nereid, insanlar öldüğünde iyi ruhları cennete götüren meleklerle verilen addır.

Kötü ruhların ise kanları ve canları emilip bu kez cehennem (Hadese) "Harpy"ler tarafından götürülür. Hani şu kadın görümlü kanatlı kuşlar, cehennem perilerinin işidir kötü ruhları cehenneme taşımak.

(Not: Ya ömrünü, yazmaya, öğretmeye ve rehberliğe vermiş, yaşı yetmiş bulmuş, akademik yaşamında profesörlüğe kadar ulaşmış ama henüz daha küçük bile olsa bir yat almayı hayal olarak beyninde taşıyan insanı bu duruma düşüren kötüler, o olanakları esirgeyenleri kimler nereye götürecektir? Halikarnas Balıkcısı'nın yakın dostlarıyla mavi yolculukları gerçekleştirdiği "Yatağan" adlı küçük bir tirhandili vardı. Gökova'nın "Nereid" adını taşıyan yatı neden olmasın? Pandora'nın kutusunda bunca kötülüğün arasında "umut" da vardı unutmayalım. Hocanın gönlünce bir yatı olsa, gezdi-

ği gördüğü yerlerde Ege ve Akdeniz yeniden dile gelse, Türk edebiyatı daha nice güzel örnekler görür, kimbilir? Bu da benim hayalim. YAS)

İçerik

"Söylence" adlı kitap, Gökova'nın Nereid hayalinin yer aldığı kısa bölümün ardından "İçindekiler" bölümüyle devam ediyor.

Daha sonra Prof. Dr. Recep Meriç, kitap için bir sayfalık bir önsöz yazmış. Bitip tükenmeyen, ardı arkası kesilmeyen isteklerin, "Yazsana, konuşma diliyle bizlere anlattıklarını yazsana" dileklerinin bir yazma dürtüsüne dönüşmesi sonucu çıkmış ortaya kitap.

Kitabın ilerleyen sayfalarından anlıyoruz ki, "Söylence" adını taşıyan kitap, Gökova'nın Mitoloji ders notlarından, yararlanılarak daha önce Salihli Belediyesi'nce bastırılan mitoloji kitabından yola çıkılarak, genişletilmiş, güncelleştirilmiş ve yeni eklerle geliştirilmiş halidir.

"Sunmalık" adlı bölümde Gökova, ilk Tercüman-Rehber kursunda yaşadıklarını, mitolojiye olan ilgisini anlatıyor.

21 Şubat 2012, ARO'nun Gala Yemeği'nde öğrencileri ile beraber...

Fazıl Hüsnü Dağlarca'dan alıntı yaparak, sanatçının eserleri okundukça yaşama-ya devam edeceğine vurgu yapıyor. Gökovalı bu kitabıyla da manevi babası Balıkçı'yı yaşatmaya devam ediyor. O kadar mı? Türk kültürüne, Anadolu kültürüne katkılar koyarak kendisini de ölümsüzleştiriyor. Bizim dileğimiz, örnek bir rehber olan Gökovalı'nın, daha çok yaşaması ve daha çok eserler vermesidir.

Sunmalık bölümünün arkasından art arda üç şiir geliyor. Bizi kitabın içine çekmek için konmuş şiirler. Biri **"Dağlar Kanatlıydı Eskiden"** adını taşıyor. Gökovalı'nın kendi şiiri.

Şiirlerin diğer ikisi alıntı. İlk alıntı **"Hesiodos'un Mousa'lara Seslenişi"**. İkincisi **"Tanrılar Parlamentosu"** adını taşıyor. Ali Yüce yazmış ve Gökovalı'ya ithaf etmiş.

Daha sonra asıl kitap, asıl içerik çıkıyor karşımıza. Üç ana bölüm halinde.

Birinci bölümde mitolojiye dair genel bilgiler var. Mitoloji anlamlandırılıyor. Mitlerin nasıl

doğdukları açıklanıyor. Daha sonra çeşitli ulusların mitolojileri üzerinde durulup örnekler veriliyor. Kitaptaki sırasıyla Mısır, Mezopotamya (Sümer, Asur, Babil) Hitit, Fenike, İran mitolojileri üzerinde duruluyor. Kuzey mitolojisi başlığı altında, Kelt ve İskandinav-Germen Mitolojisi anlatılıyor. Daha sonra Türk Mitolojisi ele alınarak, Yaratılış ve Türeyiş, Manas Destanı ve Dede Korkut Destanı üzerinde duruluyor.

Klâsik Mitolojinin ele alındığı son bölümde Yaratılış, Olympos tanrıları, Olympos'a sonradan katılan Şarap ve Eğlence Tanrısı Dionysos (**Baküs**) ve bazı mitolojik kahramanlara yer veriliyor. Bu kahramanlar arasında güç tanrısı Herakles, Theseus, Oedipus, Sisyphus, Bellerofontes, Perseus, Tantalos, Amazonlar, Atlas, Troialı Helene (**Güzel Helen**), Odysseus ve Thill (**Altın Çiçek**) adları var.

Kitabın ikinci bölümünde birbiri ardına **"Anadolu Söylenceleri"** dillendiriliyor. Ariadne'nin İpliği, Tanrıçalar Arası Güzellik Yarışması, Eros ile Psyche (**Sevgi ile Can**),

Kaunos ile Byblis, İasoslu Hermias (**Yunus Üzerindeki Çocuk**), Philemon ile Baukis (**Çınar Dede ile İhlamur Nine**), Niobe (**Ağlayan Kaya**), Bellerofontes ve Khimaera (Lykia'daki Yanartaş, Kandaules ile Nizida (**Karısına Tutkun Kral**), Apollon ile Marsyas (**İlk Müzik Yarışması**), Hermaphroditos ile Salmakis (**Bardakçı Koyu'nun Öyküsü**), Apollon ile Daphne (**Defne'nin Öyküsü**), Pyramus ile Thisbe (**Karadut'un Öyküsü**), Selene ve Endymion (**Bafa Mehtabının Öyküsü**), Antiochos ile Stratonikeia, (**Ilgın'ın Öyküsü**), Tılsımlı Ada, Hero ile Leandros, (Persephone'un Kaçırılması) Daidolos ile İkarus (**Uçan İlk İnsanlar**), Prometheus (**Ateş Hırsızı**), Arachne (**Örümcek Olan Dokumacı Kız**), Argonautlar (**Altın Postekinin Aranışı**), Pygmalion ile Galatia (**Yaratığına Tutulan Yontu Ustası**), Alektrion (**Horozun Öyküsü**), Echo ile Narkissos (**Yankı ile Nergis**), Amazonlar (**Anadolu'nun Dişi Savaşçıları**), Moüsalar (**Sanattan Sorumlu Tanrıçalar**), Pan (**Kırların Haylaz Tanrısı**), Erythrae ile Chios (**İldir ile Sakız**), Syrnalı

OBA RESTAURANT

Türk mutfağının yöresel yemeklerini,
Türk misafirperverliği ile ferah yeşil alanımızda
siz değerli misafirlerimize sunmaktayız.

Ürgüp Yolu, Uçhisar Kavşağı
Çubuk Mevkii Uçhisar, NEVŞEHİR
Tel: 0384 219 20 01 - Faks: 0384 219 30 60
YAKUP GEÇİN: 0533 399 54 42
SEHER AYGÖRDÜ: 0536 246 94 06

www.obacappadocia.com
oba@obacappadocia.com

Kız (*Türkçe'de ilk kez yayınlanmaktadır*), Habrocomes ile Anthia (**Bir Efes söylencesi**) (*Efesli Xenophon'un bu söylencesi de yazarın ifadesine göre Türkçe'de ilk kez yayınlanmaktadır.*) Bir Hitit Anadolu söylencesi (**Kızıp Saklanan Tanrı**) (*Vehbi Belgil çevirisi*) ve Longos'tan Bilge Umar'ın çevirisi olan Daphnis ile Chloe yer almaktadır.

Bilge Umar'ın izniyle kitaba konan bu öykü kitaba olumlu anlamda büyük katkı koymaktadır. Çevirinin akıcılığı ve anlatımdaki kıvraklık çok dikkat çekicidir.

Yapıcı Eleştiri İngilizce Özet

Kitabın üçüncü ve son bölümünde "Anatolian Mythology" (**Anadolu Mitolojisi**) adıyla, Türkçesi verilen söylencelerin bir bölümü ve kısa özetleri İngilizce çeviriler halinde yer almaktadır. 330 sayfalık "Söylence" kitabının son 23 sayfası İngilizce özet olarak yazılmıştır. Aslında kitabın İngilizce baskısının ayrı bir kitap olarak yapılması daha doğru olurdu diye düşünüyorum. Sanki son bölüm, İngilizce bir sunumda kullanılmış da buraya da ek olarak konmuş gibi bir görüntü veriyor. En azından ben de böyle bir izlenim uyandırdı. Bu olumlu eleştirimi de sevgili Gökovalı'nın anlayışla karşılayacağından eminim.

Kitap ilginç, sunum ve anlatım çok güzel. Ama benim bir küçük eleştirim daha var. Kitap basım aşamasında iken yazım açısından biraz özensiz incelenmiş gibime geldi. Hemen her sayfada bir ya da birden fazla yazım yanlışları var. Bunu eleştiri anlamında söylemiyorum, ileri baskılarda gözden geçirilsin anlamında yazıyorum. Yapıcı bir eleştiri olarak kabulünü dilerim. İstenirse, ben de bu konuda kendilerine yardımcı olabilirim.

Başarılan İş

Gökovalı, "Söyleşi" adlı kitabı ile elinde Anadolu hamuru, becerikli bir ahçı gibi güzel öyküler pişiriyor yer sofrasında.

Gökovalı, işinin ehli bir bahçıvan gibi, Anadolu denilen ulu çınarın dallarını yapraklarını buduyor, köküne gerektiği kadar su veriyor, devamlı bakımını yapıyor. Gözü gibi bakıyor.

Gökovalı, Anadolu denen bahçenin asıl sahibi olarak, ayrık otlarını sabırla temizleyip, çiçeklerin tomurcuklanmasına, rengarenk açmasına katkı koyuyor.

Tarihi olaylar ve kahramanlar onun sayesinde daha bir anlam kazanıyorlar.

Gökovalı'nın "Söylence" kitabının hemen her sayfasında destansı bir yaklaşım, şiirsel bir hava ve insan sıcaklığı var. Olaylar akıp gidiyor, okuyanı devamlı peşinde sürükleyerek. Kitap, sizi olayın geçtiği dönemlere ve Anadolu'nun değişik yörelerine taşıyarak ilerliyor.

Gökovalı ve Rehberlik

Gökovalı, rehberliğe ve mitolojiye olan ilgisini kendi ifadesiyle şöyle dillendiriyor:

"Güzel bir rastlantı; o günlerde, Turizm Bakanlığı'nın İzmir'de Dördüncü Dönem Rehber Kursu açılacaktı. Bir dizi sınav sonucu kursa yazıldım. İlk gün, ucu ucuna yetiştim derse. İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nin dersin yapıldığı sınıfında, tek yer dışında her yer doluydu. İki kişilik sırada tek başına oturan aydınlık yüzlü bir genç kız, eliyle "gel, gel" etti. Yanına oturdum. (O genç kız, zamanla en yakın arkadaşım ve Türkiye'nin gelmiş geçmiş en nitelikli bilgi yarışması

olan "Ben Bilirim"de şampiyon olacak Sahire Gezen'di.)

Kara tahtanın önünde, tek kollu, güpgüzel bir bayan "Mitoloji" anlatıyordu. Onlarca isim, latinceleri, simgeleri, kut-sal hayvan ve bitkileri. Baktım ki; öğrenilecek gibi değil! Ders bitsin, hemen çıkacak, kursu bırakacağım.

Sahire, tedirginliğimi anladı:
- *Zamanla bellersin*, dedi.

Kaldım ve kursu dereceyle bitirdim."

Not:

Demek ki, mitoloji alanında önceki bilgisizlik ve ilgisizlik, sonra giderek artan ve bir tutkuya dönüşmüş, sonsuz bir ilgi oluşmuş. (YAS)

Yazılış Öyküsü

Kitabın yazılış öyküsüne gelince Gökovalı şunları söylüyor:

"Ertesi yıllardaki kurslarda, Çeşme Turizm Okulu'nda, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde, Yaşar Üniversitesi'nde rehberlik öğrencilerine "Mitoloji" dersini hep ben okuttum. Çoğunun, bir aylık yurtiçi uygulama turlarına ben rehberlik ettim.

Bu kurslar ve dersler kapsamında, o zamanın koşulları gereği, mitoloji teksirleri, Zafer Keskiner'in Salihli Belediye başkanlığı döneminde yaklaşık 100 sayfalık mitoloji (söylencebilim) kitabı yazıp yayımladım.

Kapsamlı bir mitoloji kitabı yazmak, içimde bir ukde idi. Zaten beni bilenler:

- *Anlattığın gibi bir mitoloji kitabı yazsana*, diyordu.

Yaşar Üniversitesi Senatosu'nda (o zaman senatördüm), zamanın rektörü:

- *Türkçe ve İngilizce hiç yayını-mız yok, dedi.*
- *O zaman ben yazayım, de-dim.*

Zorlanmadan, çoğu tanrı/tan-rıça ve söylence, yazılı kay-nağa bakma gereği duymadan yazıp bitirdim kitabı.”

Kitabın Adı

Adını neden “Söylence” koydu-nuz?” sorusuna Gökovalı’nın verdiği yanıt da şöyle:

Adını neden “Söylence” koy-dum? Adının başında veya içinde “mitoloji” geçen birçok kitap var. Başta Melih Cevdet (Anday), Sabahattin Eyuboğlu, Halikarnas Balıkcısı ve Azra Erhat gibi otoriteler, söyleyiş güçlüğü ve yanlışlıkları yü-zünden, “efsane” yerine “söy-lence” demeye başlamışlardı. Rehber kursiyerleri olarak, bir uygulama gezisinde:

- Hadi tur boyunca, “mitoloji” yerine “söylencebilim” diyelim dedik. Kırk kadar heyecanlı kursiyerdik. Dediğimizi yaptık. Dönüşte, “söylence” demeyen kalmamıştı. Üstelik pırıl pırıl bir Türkçe idi.”

“Söylence” adlı kitabın bu alanda getirdiği yeniliklerden biri de, kitapta adı geçen he-men tüm tanrı, tanrıça ve kah-ramanların resimlerini ya da çizimlerini barındırmasıdır.

Söylenceler Ve Anadolu

Her ne kadar söylenceler, bi-lim dışı, gerçek dışı, zama-na zemine sığmayan öğeler içerseler de güzellik deyince, yiğitlik, kahramanlık deyince, başkaldırı deyince, kafa tutma, meydan okuma deyince, dile düşmüş sevda deyince ilk akla gelen, binlerce yıldır anlatılan onlardır.

Lidya ovalarından gelen esrik-

ler onlardır. (**Dionysos**)

Tanrıça Leto’ya doğurganlık konusunda kafa tutan onlardır. (**Niobe**)

Müzik yeteneklerini konuşturan onlardır. (**Marsyas**)

Efsanelere konu, başlara taç olanlar onlardır. (**Defne**)

Tanrı katından ateşi, çalan ve insanlara armağan eden onlar-dır. (**Prometeus**)

Örgü yeteneği ile tanrıça Athena’yı kıskandıran, çileden çıkartan onlardır. (**Arachne**)

Müzik yarışmasında tanrı Apollon’a rağmen, haklıdan yana tavır alanlar onlardır. (**Midas**)

İlk güzellik yarışmasında jüri olarak Afrodit’i seçen, bu ne-denle diğer tanrıçaların hışmı-nı üzerine toplayan onlardır. (**Paris**)

Aşkı uğruna kar demeden kış demeden her gece yüze-rek boğazı geçen onlardır. (**Leandros**)

Achilleus’akafatutan Amazonlar onlardır. (**Penthesilea**)

Chimera canavarını öldüren onlardır. (**Belerofontes**)
Daha yüzlercesidir.

Yalın Gerçeğin Peşinde

Gökovalı, Balıkçı ile aralarında geçen bir anekdotu şöyle an-latıyor:

“Bir gün, bir İzmir gazetesinde okuduğum haberi ilettim ona: -Bergama Asklepionu’nda, kral Attalos’un sarayı bulunmuş!

Balıkçı:
- *Neresini düzeltiyim, diye baş-ladı; “... bir kez Asklepion’da değil, Akropol’da; kral değil,*

konsil Attalos’un; sarayı değil evi. Üstelik yeni değil, 76 yıl önce bulundu Konsil Attalos’un evi...”

Gökovalı, doğru bilgiyi elde etmek adına kılı kırk yaran manevi babası Balıkçı’nın yo-lundan giderek, mitolojinin an-lamını açıklayıp yorumlarken, batının oldum olası Greklere malettiği mitolojinin, hemen tümüyle Anadolu’ya özgü ol-duğunu, işin doğrusunun bu olduğunu, buna inanan bilgin ve yazarların sayılarının gide-rek arttığını üstüne basa basa vurguluyor.

Gökovalı, taşları yerine oturtarak ve yaygın bir yanlış düzel-terek giriyor işe. Yunanistan sözcüğünün İyonya sözcüğün-den bozma olduğunu, doğu-dan alıntılanmış, özümse-nip, gerekli uyarlamalar yapılarak suyun öteki yakasına aktarılmış, sonradan benlenilmiş ol-duğunu söylüyor.

Rehberlik derslerine devam ederken Balıkçı ile aralarında geçen bir başka anekdotu da şöyle dillendiriyor Gökovalı:

“Kurs günleri evine uğradığım-da Balıkçı:
- *Bugün size hangi yalanları öğrettiler, diye sorardı.*

Sözleyin, Solon’un Lydia kralı Kroisos’a öğütlerini aktardı-ğımdaya; kütüphanesindeki iki kitabı gösterip, onlara bak-mamı önerirdi. Bakardım, bu iki şahsiyetin karşılaşmaları, kronolojikman olanaksız... Homeros’un, Herodotos’un, Hellenistan’ın (Yunanistan de-mezdi) lehine sansür edildiğini hep ondan öğrenecektim...”

Not:

Kimileri, rehberlik, biraz yalan, bi-raz kendine yontma ve biraz abar-tı, biraz da süsleme, allayıp pulla-ma sanatıdır, derler. Demek ki

Balıkçı, en başından işin farkında. Kaynağına inmeden, işin özünü bilmeden değerlendirme yapmıyor. Safsata değil, yalın gerçeğin peşinde. Yazdığı kitaplar, bizler için yıllar sonra bile birer başvuru kaynağı durumunda.(YAS)

İlginç Tespitler

Has Anadolu tanrıçası Kybele'yi tarif ederken, heykelleri sanatsal ve estetik bulduğunu söylemenin yanı sıra,

“Tombul tombalaktır ama, gövdelerinin çizgilerinde her kabalıktan arınmış duru bir su akışı vardır. Bu sevimli çizgilerin seyri, okşayıcıdır gözlere.”

demektedir.

Değişik ulusların tanrı ve tanrıçalarını tanımlarken onların işlevlerini de sayıp dökmektedir. Değişik kültürlerin mitolojileri ardı ardına bir değerlendirme-ye tabi tutulurken, tanrıların soyağacından, silsilesinden de söz edilmektedir.

Büyük milletlerin mitolojileri de büyüktür denilerek, Türk mitolojisi ayrı bir bölüm halinde incelenmektedir. Gökovalı'nın açıklamalarından değişik adlar taşıyan çok sayıda Türk destanı bulunduğunu da öğrenmekteyiz.

Kitabın asıl özünü bizim klasik mitoloji diye bildiğimiz, Gökovalı'nın yerinde bir ifade ile **“Akdeniz Söylencebilimi”** diye adlandırdığı bölüm oluşturmaktadır.

Kitapta Klasik Mitolojiyi bugünkü anlamıyla dillendiren kişinin İzmirli hemşerimiz Homeros olduğu, bu konudaki en eski yazılı kaynağın “İlyada” adlı eser olduğu belirtilmektedir.

Prometeus'un balçığı su ile ve

gözyaşı ile yoğurarak insanoğlunu yarattığını ve sonradan güneşten **“nartex”** denilen bir sopa içinde getirdiği ateşi insanlığa armağan ettiğini öğreniyoruz. Balıkçı'nın kitaplarından **“nartex”** bitkisinin ne işe yaradığını biliyorduk ama asıl işinin insanlığın önünü açmak üzere ateşi sakladığını bu kitap vasıtasıyla öğreniyoruz.

Sırası gelmişken söyleyelim, insanlığa hizmet etmenin büyük faturasını Prometheus'un Kaf Dağı'nda çektiğini, her gün ciğerlerinin bir kartal tarafından yenildiğini öğreniyoruz.

Kitapta, sıra dışı doğan iki olimpos tanrısı ya da tanrıçası olduğunu da öğreniyoruz. Tanrıça Athena, Zeus'un kafasından fırlayıp çıkıyor. Dionysos ise, annesi Semela ölürken yedi aylık olarak doğuyor. Babası Zeus, zamanı tamamlanana kadar onu baldırında besleyip büyütüyor, yani Dionysos ikinci kez anasından değil, babasından doğuyor. Demek ki Zeus doğuran tek erkek tanrı.

Şarap tanrısı Dionyzos'un tanrılar içinde en keyfine düşkün tanrı olduğunu, hemen hiçbir şeyi kendine dert edinmediğini, keyif ehli yapısının onun Anadolu tanrısı olduğunun da bir göstergesi olduğunu öğreniyoruz. Aynı zamanda hem anasından hem babasından doğan tek tanrı Dionyzos. Tiyatronun kökeninde ona adanan şenlikler vardı. İnsanoğlu yaşamdan kesitler içeren tiyatroyu Dionyzos şenliklerindeki gösterilere borçluydu.

Anadolulu olduğu için Dionyzos tanrısı daha çok sahiplenmeli daha çok gönendirmeliyiz, kanımca.

Bafa Gölü'ndeki mehtabın başka hiç bir yerdeki mehtapla karşılaştırılamayacak kadar güzel olduğunu da Selene ve

Endymion söylencesinde anlatılanlardan öğreniyoruz.

Son Söz

Kitabın, **“Son Söz”** adını taşıyan bölümünde yazar,

“Dünya müzelerini dolduran bir dolu eserin gerçekliği aranacak olursa, başta Halikarnas Balıkçısı'nın eserleri olmak üzere çok sayıda yazara ve kitaba başvurulabilir.”

diyor ve üç sayfa halinde kendisinin de kitabını yazarken yararlandığı kaynakları sıralıyor.

Altın Çiçek öyküsünün sonunda Gökovalı şöyle diyor:

“İşte böyle, canımız, ciğerimiz, derdimiz ilacımız, canayakın Anadolumuz. Bunun yeterince bilincinde miyiz? Balıkçı ve onun izini sürenlerin tüm çabası da, bu bilinci aşılayıp geliştirmek için değil mi?”

Kısacası Gökovalı Hoca, bilgince bir tavırla çıkartmamız gereken dersi de gösteriyor. *“Anadolu sahip çıktığımız, koruduğumuz sürece bizim.”* demeye getiriyor. *“Çok daha fazla bilinç.”* diyor.

Sonuç olarak, 65 yaşına gelmiş bir rehber eskisi **“Daphnis ile Chloe”** adını taşıyan söylence-masaldan hoşlanır mı demeyin. Eğer bir yazı güzel yazılmış, çevirisi güzel yapılmış, hele konusunu Anadolu'dan almışsa, bal gibi de hoşlanır.

Ben hoşlandım. Size de Gökovalı'nın **“Söylence”** sini okumanızı hararetle öneriyorum.

Emeği geçenlerin eline sağlık.

İpekyolu Restaurant

Aydın-İzmir Asfaltı Şarapçıkuyu Mevkii Selçuk/İZMİR
Tel: 0(232)892 8149 Fax: 0(232) 8928150 kazana@ttmail.com

Afrodit ve Bitkileri

Mersin - Haşhaş - Servi - Anemone

Süleyman DİNGİL, Rehber

Afrodit, deniz köpüğünden doğan tanrıça, istirdiyeden doğan tanrıça olarak bilinir. İstirdiye kabuğu antik çağın süslemelerinde yüzyıllar, bin-yıllar boyunca süs sembolü olarak kullanılmıştır. Tapınaklarda, tiyatrolarda, hatta ilk Anadolu camilerinin giriş kapılarında, Bursa'da Yeşil Türbe girişinde istirdiye süslemesi görülebilir.

Afrodit, Kıbrıs doğumludur. Bir adı da "kibris" diye geçer. Yüzerek Ege kıyısında Knidos (Datça) burnunda karaya çıkar. Bir mersin ağacının arkasında deniz suyunu, su damlalarını vücudundan dökerek Anadolu toprağına ayağını basar. Ünlü antik dönem heykeltıraşı Praksiteles, Knidosluların siparişi üzerine güzellik tanrıçası Afrodit'in ilk kez çıplak bir heykelini yapar ve özenle Afrodit tapınağına yerleştirir.

Yüzyıllar boyu insanlar, tıpkı bir haç ziyareti yapar gibi Knidos'a gelerek, Afrodit'i ve Afrodit tapınağını ziyaret ederler.

"İnsanoğlunun, insan hayatının tasavvur edebildiği en güzel kadın heykeli Praksiteles'in eliyle Knidos'ta yaratılır."

(Halikarnas Balıkçısı, Merhaba Akdeniz, sayfa 11). Anadolu'da pek çok yerde tanrıça Afrodit'e adanan, onun adını taşıyan Afrodiasias kenti kurulur.

Mersin bitkisi, bembeyaz çiçekleri

ile gelin duvağı gibidir. Yaprakları ve çiçekleri hep canlı, diri ve çekicidir. Akseki yolunda Murtiçi, Doğu Akdeniz'de Mersin ili, Demre adını mersin bitkisinden alır. (Bakınız: Resim 2: Mersin bitkisi)

Haşhaş bitkisi de Afrodit'in bitkisidir. Nar, Afrodit'in bitkisidir. Kıbrıs-

la, servi ile (Latincesi "cupressus, Almanca zypresse, kibris gibi) Afrodit gibi kulağa gelmektedir. "Selvi boylu" Anadolu'da güzelliği simgeleyen, endamlı olmayı, ince uzun sıırım gibi bir vücudu betimleyen bir deyimdir. Doğal olarak Afrodit ile bağlantılı saymak gerekir.

Knidos Afrodit

Mersin - Priene, Knidos

Milo Venüsü - Luvr Müzesi, 24.04.2011

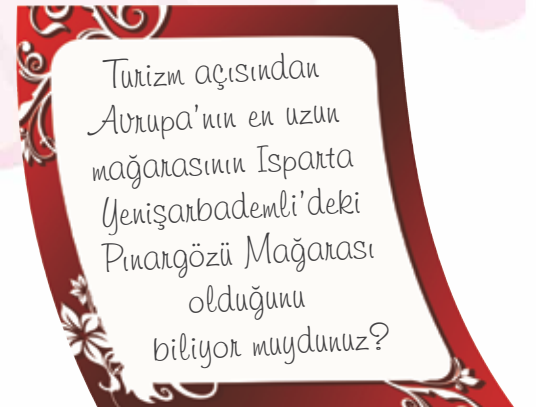
Anemone - Dağ Lalesi, Adrasan Yolu

Plafzen der Liebe (Aşkın Bitkileri) kitabında Christian Raetsch, Hallwag Verlag, Bern und Stuttgart, Afrodite bitkilerini 121. sayfada: elma, nar, karanfil, nilüfer, mersin, ayva, gül ve su nanesi olarak saymakta ve arka kapakta da 113 bitki sayısını vererek güzellik tanrıçası Afrodite ile bitkilerin ilişkisini kurmaktadır.

Adonis efsanesinde yaban domuzu tarafından kasiğından yaralanan Adonis'i kurtarmaya koşan Afrodite'in ayağına dikenler batar. Beyaz güllerin kırmızıya boyanması, Afrodite'in diken batan ayağından çıkan kanlar ve Adonis için gözünden akan yaşlarla çeşitli renklerde anemone (Manisa lalesi) çiçeklerini oluşturur. (Bakınız: Resim 4- Adrasan yolunda anemone çiçekleri)

Truva Savaşı'nda adı geçen ve sonra Roma'yı kuran Aeneas'ı doğuran Afrodite'i, kocası demirci tanrı Hephaistos'u savaş tanrısı Ares'le aldatan Afrodite'i, İda Dağı'nda (Balıkesir yakınlarındaki Kaz Dağı'nda) güzellik tanrıçası Paris'in elinden bir elma ile alan Afrodite'i, ulak tanrı Hermes'le birleşip Hermaphrodite adında bir oğullarının olduğunu, aşk tanrısı Eros'un Afrodite'in oğlu olmadığını, Afrodite'in mitolojide bağ kurmadığı tanrı, tanrıça ya da ölümlü sayısız kişilerle ilişkide olduğunu, bitkilerle ve çiçeklerle iç içe girdiğini görünce, Afrodite için anlatılanların sonunun gelmeyeceğini görürüz.

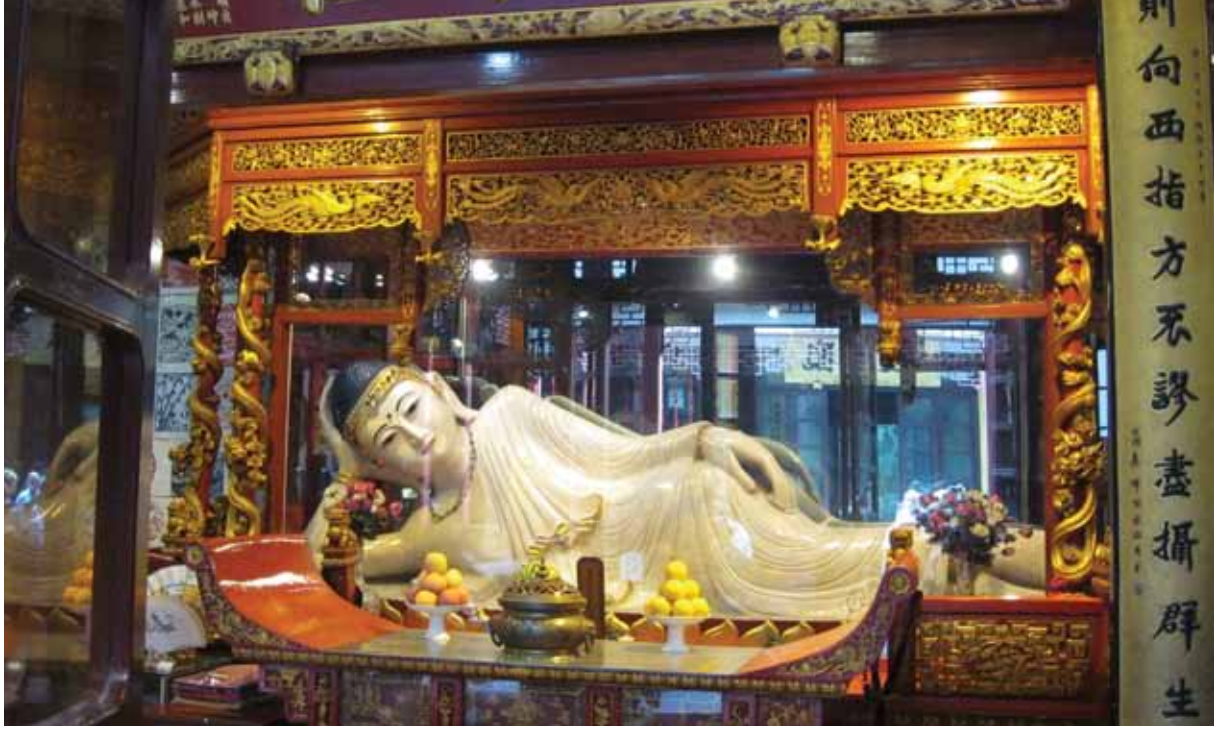
Onun için bu yazımızda güzellik ve zerafet tanrısı Afrodite'e şöyle bir değindik, geçtik.

Turizm açısından
Avrupa'nın en uzun
mağarasının Isparta
Yenişarbademli'deki
Pınargözü Mağarası
olduğunu
biliyor muydunuz?

Gelişen Dev Ülke; ÇİN

Nurettin Korkmaz, Rehber - İnş. Yük. Müh.

Shanghai Zümüt Buda Tapınağı

1368'den sonraki Ming ve Qing hanedanı zamanında da adı Beijing oldu.

Eski bir kültür kenti olarak Pekin semtler, müzeler, saraylar, parklar ve meydanlar gibi binlerce kültür hazinesine ev sahipliği yapmaktadır. Bu eserlerin çoğu Unesco listesine girmiş olup ihtimamla korunmaktadırlar.

Pekin bir tarih, kültür ve eğitim kenti olduğu kadar geniş mo-

dern yolları, köprüleri, alışveriş merkezleri, yüksek ofis binaları ve endüstri merkezleriyle bir endüstri ve ticaret merkezidir. Kentte ulaşım bisiklet, metro otobüs ve otomobillerle sağlanır. 8 halkadan oluşan kentte 1. halkada iş merkezi gökdenlenleri yer alır.

Hutong Semti: Dar sokakları, tek katlı eski evleriyle Pekin'in en eski yerleşim yeri olan bu semtin tarihi taa Yuan hanedanlığı zamanına 1300'lere

PEKİN: 15 milyon nüfuslu Çin'in başkenti olan dünyaca ünlü bu kent 3000 yıllık bir tarihe sahiptir. Tarih boyunca adı birçok defa değişmiştir. Lio hanedanı zamanında (916-1125) Nanjing olan adı Jin hanedanı zamanında (115-1234) Zhong'du. Kubilay Kağanla başlayan Yuan hanedanı zamanında da (1235-1368) adı Dadu (veya Hanbalık) olmuştur.

Pekin Hutong Semti

kadar gitmektedir. Buradaki konutlar avlulu, bahçeli taş-tan yapılmış tek katlı evlerdir. Burada tipik Pekin halkının günlük yaşantısı izlenebilir. Hutong'u bisikletli sürücü ile birlikte üç kişilik olan RICKSHOW adı verilen taksilerle geldik.

Çin Operası: Opera, Çin'de popüler bir drama ve müzikal tiyatro formudur. Çin operasında günümüze ulaşan 368 farklı form bulunmaktadır. Bunların arasında en çok bilineni Pekin Operasıdır. Kökü 8. yüzyıla kadar uzanan Çin Operası, Avrupa Operası'ndaki şiir, müzik ve tiyatronun kesiştiği sanat doruğuna ek olarak, cambazlığın, dövüş sanatlarının, maskelerin ve özel giysilerin de zengin ve ince bir bileşim oluşturduğu bir sanat türüdür. Operada daha çok tarihsel aşk, kral ve savaş konuları işlenir.

Pekin Çin Operası

Yasak Şehir (İmparatorluk Sarayı): 720 000 m² arazi üzerine kurulu, 9000 saray ünitesi, salon ve meydanlarıyla dünyanın eksiksiz en büyük antik yapı kompleksidir. Yasak şehrin dört bir yanı 10 m yük-

Pekin Yasak Şehir

sekliğinde ve 3,5 km uzunluğunda surlarla çevrili olup her köşesinde bir kule bulunmaktadır. Surların dışında da da 6 m derinliğinde 52 m genişliğinde su kanalları yer almaktadır. Burada simetrik bir planlama görüyoruz.

Yasak Şehrin inşasına 1402'de Ming Hanedanlığı tarafından başlanmış ve inşaat 100 000 lerce usta ve işçinin gece ve gündüz çalışmasıyla 18 yıl sürmüştür. Tamamlandıktan sonra burada Ming ve Qing hanedanlarından 24 imparator yaşamış ve buradan ülkeyi idare etmişlerdir. Yasak şehir içinde barındırdığı zenginliklerle bir hazine dairesini andırmaktadır.

1925'de müze haline getirilen Yasak Şehir Unesco'nun Dünya Kültür Mirası Listesindedir.

Yasak Şehirde heykeller, harem bölümleri, hanedan mensuplarına ait bölümler, imparatorluk sarayı, kabul salonları, eski hanedanlık mensuplarına ait bölümler birçok meydan, park ve Taoizm'le ilgili tapınak yer alır. Bu sarayda çoğu kadın 30000 kişi yaşamıştır. İmparator tahtı, ailesi ve haremi güney kısmındadır. Haremden 9 kademe vardı. 9. kademe tek hatun-kraliçeydi. Yasak kentte yaşayan Qing hanedanının son imparatoru Puyi'dir

Cennet Tapınağı: 273 hektar arazi üzerinde kurulu bu tapınak Çin'deki en büyük tapınak kompleksidir. Ming ve Qing ha-

Pekin Cennet Tapınağı

nedanlığı zamanında 22 imparator buradan bereketli ürün için tanrılara seslenmişlerdir. 38 m yüksekliğindeki bu bereket tapınağı 1420'de yapılmıştır. Burada adak kutuları vardır. Ancak İmparatorlar bir şeyler adayabilir. Renkler: Kırmızı-İmparatorluk rengi, Mavi-Göksellik. Zümrüt-ü Anka ve Ejder imparatorluk sembolleridir.

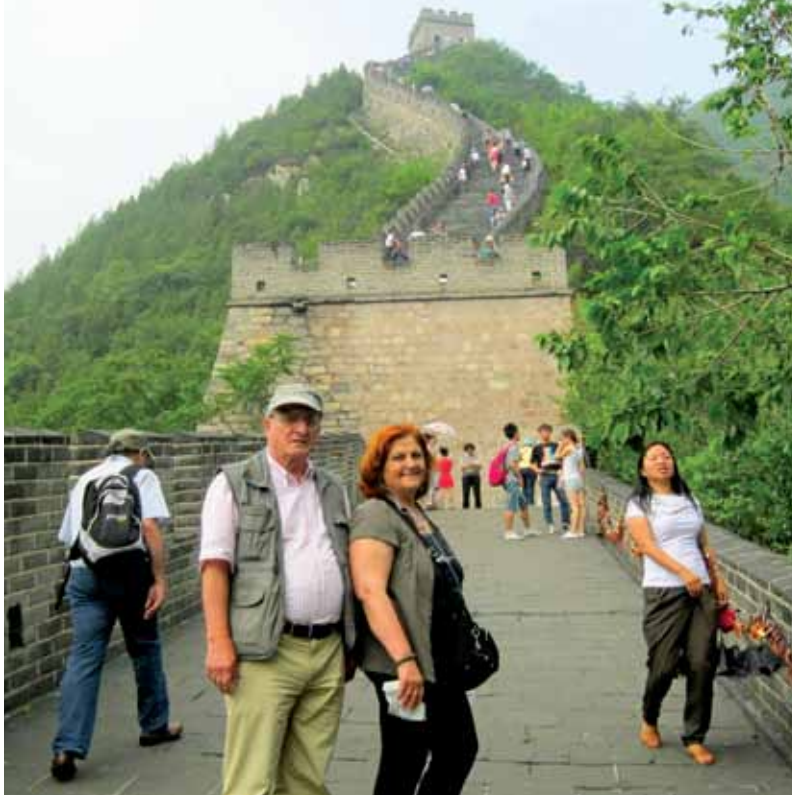
Tiananmen Meydanı: Pekin'in merkezinde bulunan bu meydana 44 hektar büyüklüğündedir. İmparatorluk zamanında İmparator fermanları burada okunurdu. Mao 1949'da Çin Halk Cumhuriyetini burada ilan etti. Meydan bugünkü görünüşüne 1949'da kavuştu. Önemli gösteriler ve yürüyüşler burada yapılır. 1977'de inşa edilen Mao mozolesi de buradadır.

Yoghegong - Lama Tapınağı: Tahta çıkmadan önce Qing İmparatoru Yong Zhong'un rezidansı olan bu mahal sonradan Pekin'in en büyük Lama tapınağına dönüştürülmüştür. Maitreya ağacından yapılmış 28 m yüksekliğindeki Buda heykeli ana salonda bütün haşmetiyle gelen misafirleri selamlamaktadır.

Çin Seddi: Çin halkının ruhi sembolü ve gurur kaynağıdır. 5660 m uzunluğunda. 1987 den beri Unesco'nun Dünya Mirası Listesindedir. İÖ 7. yy'da başlayan set inşaatı 2000 yıl boyunca devam etmiş, 17. yy'a kadar ihtiyaca göre yükseltip yeniden onarılmıştır.

Pekin Tiananmen Meydanı

Pekin, Çin Seddi

Bilindiği gibi yüzyıllardan beri toprağa yerleşmiş ve oturmuş bir kültür oluşturan Çin halkları, kültürlerini ve yaşamlarını, yerleşik düzene geçmemiş akıncı göçebe orta Asya halklarına karşı korumak için Çin Seddi'ni yapmışlardır. Bu orta Asya halkları Türkçe ve Moğolca konuşan halklardı. Bu set, Çin halkının inşaat alanındaki maharetinin bir simgesi olduğu kadar, barışseverliğinin de bir simgesidir.

İÖ 221'de Qin İmparatorluk hanedanlığı zamanında çeşitli beylikler tarafından yapılan set bölümleri birbiri ile birleştirildi ve bu beylikler Qin İmparatorluğuna bağlandı.

Ming hanedanı devrinde (1368-1644) set büyük bir onarım geçirdiğinden bu günkü durumuyla set Ming İmparatorluğunun eseri sayılabilir.

Set üzerindeki yüzlerce kuleye Dilou denir. Buralarda Askerler ve nöbetçiler bulunurdu. Setin Pekin bölümünün adı

BADALİNG'tir Pekin'e 60 km uzaklıktaki bu bölüm 1505'de Ming hanedanlığı zamanında onarılıp sağlamlaştırılmıştır. Setin bazı kısımları çok geniş olup beş at veya on insan yan yana sığabilir. Her 500 m'de bir kule vardır. Badaling bölümünü ziyarette ancak 600 basamak çıkabildim.

Çin'de bir söz vardır. "Çin Seddi'ne çıkmayan kişi, doğru bir adam sayılmaz"

Ming Mezarlığı: Tiansou dağının eteğinde 40 km²'lik bir arazide Ming Hanedanlığı imparatorlarına ait 13 mezar bulunmaktadır. 1956'da açılan İmparator Dingling'in mezarın-

Pekin, Ming Mezarlığı

da birçok değerli eşyalar bulundu. Aynı zamanda bir park görünümünde olan bu mekanda geniş bir gezi yolunun iki tarafında birçok heykel o devire ait önemli ipuçları vermektedir.

Ejderha ve yavrularının heykelleri çok etkileyici. Ejderha kutsaldır ve imparatorluk simgesidir.

Yazlık Saray: Kunming gölü kenarındaki 12. yy. dan kalma

Pekin, Yazlık Saray

bu imparatorluk sarayı ve göldeki mermerden yapılmış bir gemi çok etkileyici.

Xİ'AN: Nüfus 8.000.000, MÖ 3000'lerde kurulmuş olan kent, tam 3000 yıl başkentlik yapmıştır. Kentin Çince manası "Sonsuz Barış"tır.

Ming hanedanlığı MS 1400'lerde başkenti Pekin'e taşımıştır. Çin'in merkezi konumundaki bu kentte 46 üniversite vardır ve bir milyon öğrenci tahsil görmektedir. Burası ipek yolunun başlangıcı ve dünya tüccarlarının buluşma noktasıydı. Aynı zamanda bir sanayi kenti olan Xi'an'da buğday, mısır, pamuk tarımı da çok önemli yer tutar.

Terra Cotto Savaşçıları (Yeraltı Seramik Ordusu) Müze ve Kazı Yeri: Unesco tarafından dünya Kültür Mirası Listesi'ne dahil edilen Çin'in kültür hazinelerinden biridir. İlk Çin İmparatoru Qin (MÖ 230-210) ruhunu kötülüklerden koruması için sağlığında 8000 asker ve subaydan oluşan ve

O Ağacın Altı

Dinlenme Tesisleri

*Cafe - Restaurant
Hediyelik Eşya
Yöresel Şaraplar*

O Ağacın Altı Tesisleri,
Göreme - Uçhisar Arası,
Göreme / NEVŞEHİR

Yaşar ÖZDEMİR
0532 232 27 74

Xi'an, Terra Cotto Savaşçıları

tondan yapılan bir ordu yaratmış ve bütün bu askerleri tam teçhizatlı olarak mezarının yapılacağı yere kazdırdığı büyük bir çukura yerleştirerek önce üzerini ahşap hangarla kapatmış sonra da hangarın üzerini kalın bir toprak tabakasıyla örtmüştür. Bu işte bir milyona yakın işçi ve usta çalışmıştır. Bu harika yapıt 1974 yılında bölgedeki köylülerin su kuyusu kazmaları sonucu tesadüfen ortaya çıkmıştır. Heykeller ortalama 1,8 m boyunda olup her birinin yüz şekli diğerinden farklıdır..

Büyük Vahşi Kaz Padogası: İlk kez 647'de Tang hanedanından imparator Gaozong burada bulunan küçük bir tapınağı genişleterek yeniden inşa eder ve annesine hediye eder. Daha sonra burada 17 yıl Hindistan'da yaşayıp Budizme ait birçok yazılı metni Çin'e ge-

Pekin, Cennet Tapınağı

tiren Budist Keşiş Xuanzang (602-664) oturmuştur. Tarih boyunca birçok kereler yıkılıp harap olan bu tapınak bugünkü halini Ming hanedanı zamanında 1580'deki esaslı restorasyona borçludur. 62 m yüksekliğindedir ve içinde altın yaldızlı ahşap Buda Heykeli yer alır, duvarlarında da Buda'nın hayatından bazı sahneler resmedilmiştir.

Xi'an, Büyük Vahşi Kaz Padogası

Xi'an, Büyük Camii

Büyük Cami: Xi'an'da 90.000 Çinli Müslüman yaşamaktadır. Burada bulunan 14 caminin en büyüğü 742'de Çin yapı tarzında inşa edilen Büyük Cami'dir. İslam dini ipek yoluyla Çin'e ulaşmıştır

CHONGQİNG: Yangtze Nehri kenarındaki 32 milyon nüfusla Çin'in ve Dünyanın en büyük kenti.

Çinli bir anne.

- Tepeler üzerine kurulmuş kent civarında 70'e yakın fabrika vardır. 7 ünlü otomobil firması burada üretim yapıyor.

- Motor üretiminde birinci. Yılda 10 milyon motosiklet üretiliyor. Bilişim endüstrisi de üst düzeyde.

- Görünüş tam bir beton kent havasında. 30 kattan yüksek bina sayısı 5500.

Subtropikal bir iklimi var. Kışlar sert değil. Yağmur genellikle gece yağar. Baharlarda hava genellikle sislidir. Çin'in en sıcak ve rutubetli kenti. Yazın sıcaklık 36 derece, nem oranı %80

- Bira kenti. Bira içme yarışmaları oluyor. 6.5 litreyi 13 saniyede içen biri 20.000 Yuan kazanmış.

- Burada Erling parkını ziyaret ediyor. Bu parktaki Kuleden Congqing kentini panoramik olarak seyrediyoruz

YANGTZE Nehri Gezisi (74 - 93): Sonra 4 gün sürecek Yangtze Nehri Turu için 5 yıldızlı gemimize giriş yapıyor ve kamaralarımıza yerleşiyoruz. Gece yarısı gemimiz demir alıyor ve nehir yolculuğumuz başlıyor. Bu gezide birkaç yerleşim yerini, **Kar Yeşim Mağarası**'nı geziyor, **Shennog Çayı**'nda bot turu yapıyoruz.

Gemimiz sağlıklı soltu birçok küçük yerleşim yerinden geçtik-

Üç Boğaz Barajı

ten sonra son durağımız olan dünyanın en büyük barajı olan Üç Boğaz Barajı'nın bulunduğu yere geliyoruz. 2009 yılında barajın devreye girmesiyle suların 18 m yükseleceği ve birçok köy ve kasabanın sular altında kalacağı düşünülerek bu yerler boşaltılmış bir milyona yakın insan yeni mekanlarda yaşamak mecburiyetinde kalmıştır.

Üç Boğaz Barajı (Gezhoube):

Ekimden itibaren dolmaya başlayan barajdaki suyun yüksekliği aralıkta 175 m'ye ulaşır. Barajın toplam uzunluğu 2040 m, yüksekliği 185 m'dir. Her biri 700.000 kW elektrik üretim gücüne sahip 26 türbini var. Buna göre kurulu güç 18200 MW (Atatürk Barajı: 2400 MW). Senelik ortalama elektrik üretimi ise 85000 GWh (Atatürk Barajı: 8900 GWh). Dünyanın en büyük ve en verimli barajı olan bu baraj, Çin'in elektrik enerjisinin 1/4'ünü sağlıyor. Büyük gemiler burada mambadan mansaba veya geriye 5 basamaklı su asansörleriyle indirilerek veya yükseltilerek yollarında devam ederler. Baraj gölünde sazan balığı yetiştiriliyor. Hava devamlı puslu.

Yichang: Gemimiz asansörden indikten sonra biraz daha yol alıyoruz ve Shanghai'a

uçacağımız Yichang kentine geliyoruz. Burada gemiye veda ediyor, otobüsle hava limanına ulaşıyor ve Shanghai'a uçuyoruz.

SHANGHAY: Eskiden burada 600 kişilik bir balıkçı köyü vardı. Bu köy son iki yüz boyunca gelişerek büyüdü. Qing hanedanlığı zamanında bu balıkçı köyü limana dönüştü ve göç alan bir kent oldu. İş gücü dışarıdan gelenlerle sağlandı. 18. yüzyıldan itibaren İngilizler bu limanı kullanmaya başladılar. Çinliler alkole alıştırdı. İçkiden sızan işçiler İngilizler tarafından kaçırılıp gemilerde çalıştırılmaya başlandı. İngilizler altın ve gümüş karşılığında ipek ve çay almaya geliyorlardı. Zamanla gümüş ve altın yetmeyince İngilizler mal değiş tokuşunu önerdiler fakat bu Çinliler tara-

Shanghai

fından kabul görmedi. Bunun üzerine İngilizler Hindistan'da haşhaş yetiştirip bunu önce Çin halkına bedava dağıttılar. Sonra para karşılığı sattılar. Zamanla Çinliler haşhaş müptelası olarak uyuşuklaştılar. Van Sing Si adlı bir bürokrat durumun vahametini görür ve gelen haşhaşı meydanda yakar. İngilizler bunu savaş sebebi sayar ve Çin limanlarını bomba yağmuruna tutarlar.

1854 de 1. Haşhaş savaşı başlar. 1860 da da bunu 2. Haşhaş savaşı takip eder. Çelikten yapılmış İngiliz gemileri ahşaptan yapılmış Çin donanmasını hezimete uğratar. 1896 da Boxer adındaki bir Çinli önderliğinde İngilizlere karşı büyük bir isyan başlatılır. İsyan kanlı bastırılır. Bütün bu olaylardan sonra İngilizler 100 yıl için Hong Kong'a el koyarlar.

Shanghai Kenti bu gün banliyöleriyle birlikte 23 milyonluk bir borsa ve finans merkezi, sanayi, ticaret, kültür ve liman metropolü.

Suzhou: İnsan eliyle yapılmış kanalları, park, bahçe ve köşkleriyle bir sanat eseri olan Suzhou'ya doğunun Venedik'i de diyorlar. Burada 19. yy.da kanallara nazır zengin Çinlilerin malikaneleri inşa edilmiş, bu malikaneler zamanla el değiştirmiştir. Bence Shanghai'nın en huzur verici semti burasıdır. Suzhou bahçeleri Unesco'nun Dünya Kültür Mirası Listesindedir. Suzhou aynı zamanda ipek iş-

Shanghai Tongli

lemciliği ile de ünlüdür. Burada bir ipek atölyesini ziyaret ediyoruz.

Tongli: Bütün evlerin kanala baktığı diğer bir su kenti. Burada tekne turu yapıyoruz.

Zümrüt Buda Tapınağı: Çinli Budist keşiş Huigen 1881 de Burma'ya bir hac ziyareti yapar ve geri dönüşünde 5 büyük ve değerli Buda heykelini beraberinde getirir ve bu heykellerden ikisini Shanghai 'daki iki manastıra verir. Diğer üç heykeli de orta Çin'e götürür. Bu Buda Tapınağında ayrıca 684 adet de küçük bağış heykeli var, büyük bağışçıların adları bu heykellere işlenir ve kutsal tapınaktaki yerine konur. BUDA'ya meyve hediye edilir, bu hediyeler bir gün sonra koyan tarafından geri alınır ve uğur getireceğine inanılarak afiyetle yenilir. Buda 80 yaşına kadar yaşadıkten sonra sonsuz huzur ülkesi Nirvana'ya çekilir. Hayatı boyunca 500 havarisi olur.

Shanghai, Zümrüt Buda Tapınağı

Shanghai Müzesi: 120.000 parça eserle ülkenin tarih ve sanatını yansıtan geleneksel eserler yanında modern eserlerin de sergilendiği Shanghai Müzesi mutlaka görülmelidir.

Yuan Bahçesi: Çin bahçe sanatının bir başka örneği. Burada uzun bir ömrün ve şansın simgesi olan Koi balıkları na yem atıyoruz.

Transrapid Treni: Shanghai'ı

hava limanına bağlayan, mıknatıs sistemi ile çalışan bu son teknoloji harikası dünyanın en hızlı treni, saatte 430 km yol almaktadır. Bu trene biniyor ve 40 km lik yolu 7 dakikada kat ediyoruz.

Çin Gezisinden Notlar:

- **Ni hau:** Merhaba Şan şanga : günaydın
- **Chiachia:** Teşekkür
- Çin'de 40 milyon erkek fazlası var.
- Çin'de en çok konuşulan dil MANDARİN dili
- Matbaa makinesini, barutu ve kağıdı Çinliler icat etti. İpek ve çay sanayinin gelişmesinde de Çinlinin rolü büyük
- İslam ipek yolunun başlangıcı olan Xi'an'a kadar gelebilmiş... -Büyük cami
- Veba 1340 larda ipek bal-yaları arasındaki pirelerle Avrupa'ya bulaştı ve Avrupa halkının ¾'ü telef oldu.
- Çin'de temel gıda pirinçtir. Ekmek pek bilinmez.
- 1976'da Mao ölür. Deng gelir. Yeni bir çağ açar. Ekonomik kalkınma başlar. İmalat sektörü gelişir.
- Çin'in Türkiye ile olan ticaret hacmi % 2'dir. Hereke halıları Çin'de dokunur.
- Tek partili sistem. Ekonomi Devlet + piyasa ekonomisi. Özel şirketlerdeki devlet payı % 51 ve üstü.
- Çin'de bisikletle ulaşım çok yaygın.
- Umumi tuvaletlere ne kadar kalınacağı önceden hesaplanarak para atılır. Bu zaman dolunca kapı şaak diye açılır.
- Bir öğretmenin maaşı 3000 Yuan: 500 Dolar. Polis bayanlar 5000 Yuan maaş alıyor.
- Çin bayrağındaki büyük yıldız komünist partisini diğer üç yıldız da işçi, esnaf ve tüccarı temsil ediyor.
- Çin parklarında her sabah jimnastik var. Emekliler ise parklarda oturup sohbet eder, kağıt oynarlar. Akşamları parklarda dans edilir.

- Ejder İmparatorluk simgesi olup 5 pençelidir. 3 pençeli olanı ise canavardır. Ejder şans anlamını taşır.

- Bazı kentlerde internetle eş aranır bazı kentlerde ise bulucular vasıtasıyla bu iş halledilir.

- Çin Komünist Partisi 1 Temmuz 1941 de Lahnu gölündeki bir kayıkta kuruldu. Her yıl 1 Temmuzda her yerde komünist partisinin yıldönümü şenlikleri yapılır.

- Çin'de hala Konfüçyüs yasaları geçerlidir. Temel mantık her şeyin denge üzerine kurulu olmasının gerekliliğidir.

- Çin'den pratik bir recete: Balı ısıt iç. Baş ağrısına birebir. Brokoli ve domates prostata birebir.

Çin'de yaygın olan Konfüçyüs ve Taoizm Dinleri Hakkında Özet Bilgi:

Konfüçyüsçülük:

Konfüçyüs'ün (M.Ö 551-479) öğretilerine dayandırılan ve Çin halkının iki bin yıl boyunca sürdürdüğü yaşam biçimi, dünya görüşü, siyasal ideoloji, toplumsal ahlak anlayışı ve bilim geleneği.

Bazen bir felsefe, bazen de bir din olarak görülen Konfüçyüs'çülük tanrısal varlığı yadsımayan bütünsel bir insancılık biçiminde tanımlanabilir. Kurumlaşmamış ama Kore, Japonya ve Vietnam olmak üzere Çin kültürünün etkisi altında olan bütün Doğu Asya toplumları arasında yayılmıştır.

Öğretisi: Konfüçyüs'ün öğretileri de kişiliği gibi doğal, insan-cıl ve yalındı. Anahtar kavramı erdem, sevgi ve yüce gönüllük gibi anlamlar taşıyan ren di. Öğrencilerinin ren'in anlamıyla ilgili sorularına onun

verdiği kısa cevap "İnsanları sev" biçimindeydi. Ren, bütün insanlarda doğuştan vardı. İnsanlığın özündeki bu tohumu besleyip büyüterek eksiksiz erdem boyutuna ulaştırmak bütün insanların yaşamdaki ortak öz göreviydi. Ren'in yaşadığı ilk doğal duygu ana baba sevgisiydi (Xiao).

Ana baba sevgisi sonraki çağlarda bazı Konfüçyüs'çüler tarafından ulusal kült seviyesine çıkarıldı. Konfüçyüs ren'in yanında erdem (ta) ve doğruluk (yi) gibi nitelikleri de vurguluyordu.

Konfüçyüs ayrıca Li ilkesine de önem veriyordu. Li görgüden tören ve ayin kurallarına uygunluğa kadar çok çeşitli anlamlar taşıyordu. Konfüçyüs yozlaşan Li'ye canlılık kazandırılmasıyla ren ahlakına incelelik ve görkem eklenecek, topluma yeniden düzen kazandıracaktı. Gerçekten de Çinliler Konfüçyüs'çülüğün etkisiyle toplumsal ilişkilerinde çok belirgin bir incelik geliştirdiler. Konfüçyüs'te Platon gibi imparatorların bilge olmasından yanaydı.

Konfüçyüs'çülükte katı sosyal hiyerarşi vardır. Sosyal yapı 5 ana temele dayanır: Hükümdar ve Başbakan, Baba ve Oğul, Koca ve Karı, Genç Kardeş ve Yaşlı Kardeş, Arkadaş ve Arkadaş. Bu eşleşmelerde yalnız arkadaşla arkadaş arasında eşitlik vardır.

Diğerlerin de statü bakımından aşağıda olan yukarıdakine itaat eder. Ama yukarıdakinden adalet beklemek hakkı vardır. Moral de 5 ana temele dayanır: İnsanlık, adalet, adet ve görenekler, bilgi ve inanç. Hiç kimse kendisine yapılmasını istemediği şeyi başkasına yapmamalıdır.

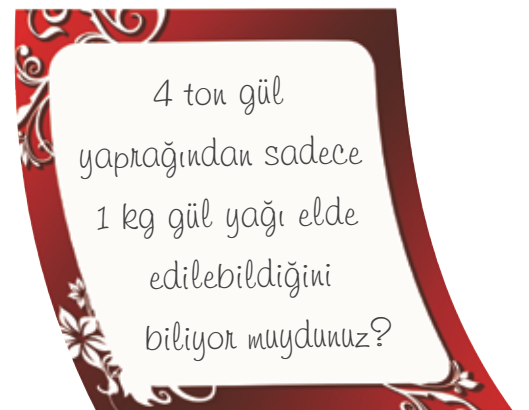
Taoculuk: Konfüçyüs'çülüğün

dengeleyicisi ve tamamlayıcısıdır. Bu düşünce tarzına göre, evrenin, hükümdarın, insanoğlunun ve her felsefe okulunun bir Tao'su yani yolu, yüce ilkesi vardır. Yüce aklın Erdemindeyse Mutlak Tao'yu kavramak ve evrensel Tao'nun birliğine ulaşmak toplumsal bir idealdir. Taoculuğun temel kavramı Tao her şeyin kaynağı olan mutlak iltir; tükenmez, yorulmaz, görülmez, işitilmez. Yalnızca mistik yolla kavranabilir. Tao'nun erdemi ya da gizli gücü olarak varlıklarda bulunan te (erdem), görünmez Tao'nun doğadaki her şeyi değiştiren görünür yanıdır. Evreni hükümdar değil Tao yönetir. Taoculukta olaylar akışına bırakılır, müdahale edilmez.

Çin felsefesinin temel özelliklerinden olan insanla evren arasındaki karşılıklı Taoculukta çok önemli yer tutar. İnsan küçük bir evrendir ve bedeninde evrenin düzenini yaratır, insanı anlayan evrenin yapısını da anlar.

Dinsel Taoculukta insanın vücudunun bütün tanrıları barındırdığına inanılır ve ölümsüzlüğe ulaşmak için meditasyonun yanı sıra yiyecek sınırlamalarına, nefes kontrolüne, cinsel disipline, simya ve tılsımlara (fu) da başvurulur.

Ying Yangların (Ying: Dişi, zayıf, karanlık, soğuk, pasif, kuzey, çift rakamlar vb. Yang: erkek, güçlü, aydınlık, sıcak, aktif, güney, tek rakamlı sayılar vb) insan vücudunda buluşmalarıyla ölümsüzlüğe ulaşılabilir.

Avukatınız Diyor ki...

Av. Rafet ASLAN, ARO Hukuk Danışmanı

Önceki yazımda kaçak faaliyet göstermekte olan rehberlerin ve acentelerin hukuki durumuna ilişkin bazı bilgiler sunmaya çalıştım.

Bu yazımda “kaçak rehber” tanımını biraz daha irdelerek kimlerin hukuken kaçak rehber olduğu hatta bakanlıkça onaylı kimlik kartı olmasına rağmen bir rehberin “kaçak rehber” olup olamayacağı hususu irdelenecektir.

1618 sayılı kanun “Bakanlıkça verilen rehber belgesine haiz kişi” diyerek rehber tanımını yapmıştır. Bu tanıma göre bakanlıkça verilen bir belgesi olmayan kişi rehber değildir ve rehberlik yapamaz.

Peki bakanlıkça verilen belgeye sahip olduğu halde rehberlik faaliyetinin icra edilmesini engelleyen başkaca kanuni düzenleme var mıdır? İşte bu soruda karşımıza Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği çıkıyor. Peki, bu yönetmelik rehberler için neler öngörüyor?

Madde34 -

Turist rehberleri, kimlik kartlarında belirtilen yabancı dil veya dillerden başka bir dilde rehberlik yapamazlar.

Profesyonel bir rehberin kimlik kartında yazılı yabancı dil veya diller haricinde başka bir dilde rehberlik yapması yasaklanmıştır. Bu sebeple kimlik kartında yazılı olmayan bir dilde rehberlik

Hakkında verilen meslekten men cezası bulunan rehber men süresi içerisinde kimlik kartı da aynı süre ile geri alınacağından rehberlik faaliyeti icra edemeyecektir. Zaten kimlik kartının alınmasının amacı men cezasının uygulanabilmesidir.

faaliyeti yapan rehber, kaçak rehber pozisyonuna düşebilir.

Kimlik kartınıza başkaca yabancı dil/ dillerin eklenmesi hususu profesyonel turist rehberliği yönetmeliğinde açıklanmıştır. Rehber arkadaşlarımızın bu yönetmeliği iyi incelemeleri ve hukuki durumlarını yönetmelik doğrultusunda değerlendirmeleri gerekmektedir.

Madde 35 - Turist rehberleri, her yıl 1 Ocak - 30 Nisan tarihleri arasında rehberlik kimlik kartlarını bağlı oldukları il müdürlüklerine vize ettirmek zorundadırlar. Vize süreleri ile vize yaptırma tarihleri gerekli görüldüğü hallerde Bakanlıkça uzatılabilir. Rehberler, vize yaptırmadıkları yıl rehberlik mesleğini icra edemezler.

Görüldüğü üzere profesyonel rehberlere kimlik kartlarını her yıl vize ettirme zorunluluğu getirilmiştir. Hukuki süreç içerisinde kimlik kartlarını vize ettirmeyen rehberler, vize yaptırmadıkları yıl itibari ile mesleği icra edemezler. Bu hükme aykırı olarak mesleği icra etmeye çalışmaları durumunda kaçak rehber pozisyonuna düşebilirler.

Nitekim yönetmeliğin 39. Maddesi “... **Belgesiz ve vizesiz kişileri turist rehberi olarak çalıştıran Bakanlık denetimindeki kuruluşlar hakkında düzenlenen denetim tutanakları, idari ve cezai işlem yapılmak üzere Bakanlığın ilgili birimine bildirilir**” hükmü ile belgesiz olarak çalışan rehberler ile vizesiz olarak çalışan rehberler birlikte anılmıştır.

Madde 36 - 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak çalışan ve rehberlik

kimlik kartı bulunan rehberler, bu görevlerinden ilişkilerini kesmeden rehberlik mesleğini icra edemezler. Memuriyetle ilişkilerini kestiklerini belgelemeyenlerin vizeleri yapılmaz.

Yönetmeliğimizin bu maddesi devlet memuru olarak çalışmakta iken sonradan rehberlik mesleği ile iştigal etmek isteyen rehberlerimiz için öngörülmüştür. Devlet memuru olarak çalışmakta olan bakanlıkça verilmiş kimlik kartına sahip kişiler devlet memurluğu ile ilişkilerini kesmeden rehberlik faaliyeti içerisine giremez. Aksi halde yukarıdaki örneklerde olduğu gibi kaçak rehber pozisyonuna düşebilir ve hakkında cezai işlemler uygulanabilir.

Madde 47...

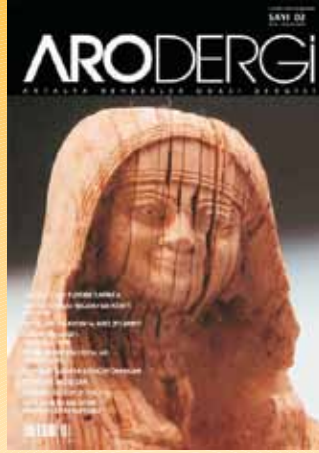
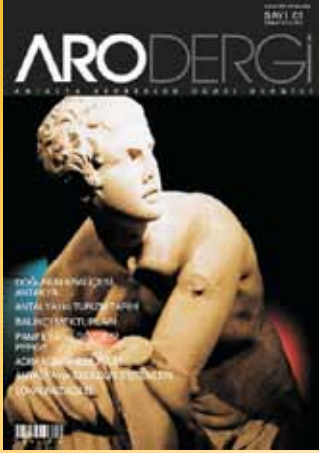
c) Bir aydan üç aya kadar meslekten men cezası: Aşağıdaki disiplin suçlarından herhangi birinin işlenmesi halinde, rehber, bir aydan az olmamak üzere üç aya kadar rehberlik faaliyetinden men edilir ve ilgilinin rehberlik kimlik kartı aynı süreyle geri alınır:

Hakkında verilen meslekten men cezası bulunan rehber men süresi içerisinde kimlik kartı da aynı süre ile geri alınacağından rehberlik faaliyeti icra edemeyecektir. Zaten kimlik kartının alınmasının amacı men cezasının uygulanabilmesidir.

Yukarıda zikredilen hususlar aynı zamanda yönetmelikte disiplin soruşturmasına konu hususlardır. Bu sebeple yönetmeliğin iyi irdelenmesi, gerek mesleki gelecek açısından gerekse her hangi hukuki mağduriyete maruz mahal vermemek açısından önem arz eder.

HEP DAHA İYİSİ İÇİN

ARO Dergi ile 3. yıla koşuyoruz.

GRAFİK TASARIM

WEB TASARIM

ARAMA MOTORU KAYDI

Türkiye’de Nazar Boncuğu Sanatı

Mahmut DAVULCU, Kültür ve Turizm Bakanlığı - Folklor Araştırmacısı

Nazar Boncukları

Boncuk, ortasında ipe dizilebilmesini sağlayan bir delik bulunan; kemik, taş, cam vb hammaddelerden üretilmiş olan, farklı renk ve formlara sahip olabilen ve genellikle süs amacıyla kullanılan bir objedir.

Arkeolojik veriler farklı kültür ve coğrafyalarda Paleolitik dönemden itibaren boncuk üretiminin yapıldığını göstermektedir. Nazar boncuğu ise genellikle nazara karşı korunma amacıyla kullanılan, ortasında göz şeklini stilize eden bir figür bulunan, ocak adı verilen fırınlarda, odun ateşinden elde edilen ısıyla eritilen camdan basit el aletleri yardımıyla imal edilmiş olan kültürel bir obje ve el sanatı ürünüdür. Bilimsel araştırmalar camın doğuşunun MÖ 3000 sonrasında Mezopotamya bölgesinde meydana geldiğini ortaya koyar. Cam sanatı açısından günümüze gelmeyi başarmış olan en erken tarihli buluntular

ise boncuklardır. Uygun hammaddenin (kum) bolca temin edilebildiği Yakındoğu’da hızla yayılan cam üretimi, yüzyıllar içerisinde geliştirilen yeni teknik ve yöntemlerle gerçek bir sanat haline dönüştürülmüş ve günümüze kadar gelmiştir.

Bugün Türkiye’nin batısında, İzmir ilinde yaşatılan nazar boncuğu sanatı, geçmişi 3000 yıl önceye dayanan Yakındoğu Cam Sanatının bir uzantısıdır. Bu sanat Batı Anadolu’ya -o dönemde Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde olan- Doğu Akdeniz bölgesinden gelen cam ustaları vasıtasıyla aktarılmıştır. XIX. yüzyılın son çeyreğinde İzmir’e gelen ve yerleşen bu ustalar, Kemeraltı’nda kurdukları ocaklarda cam üretimi yapmaya başlamışlardır. Bu sanat XX. yüzyılın ilk çeyreğinde çam odununun bol miktarda temin edilebildiği Görece ve Kurudere’ye (Nazarköy) doğru yayılmıştır.

Nazar inancı ve nazarlık:

Nazar boncuğu üretiminin temelinde nazar inancı yatmaktadır. Pek çok toplum, kültür ve inançta karşımıza çıkan nazar inancının kökeninin Neolitik döneme kadar indiği düşünülmektedir. Nazar, halk arasında insanın bakışlarından kaynaklandığına ve diğer varlıklara zarar verebildiğine inanılan bir tür güçtür. Bakıştan kaynaklanması nedeni ile nazara bazı yörelerde “göz değmesi”, “göze gelme” gibi deyimler de kullanılmaktadır.

Nazar inancı ile birlikte nazardan korunma ihtiyacı da gelişmiştir. Nazara karşı “nazarlık” adı verilen ve nazarı uzaklaştırıcı etkisi olduğuna inanılan objeler kullanılır. Türkiye’de nazarlık olarak mavi renkteki boncuklar, muska, nal, çeşitli ağaçların dalları, kaplumbağa kabuğu, yumurta kabuğu, hayvan kafatası, üzerlik, ma-

Nazar Boncukları

şallah yazısı, el - göz resimleri gibi çeşitli objeler, birlikte veya ayrı ayrı kullanılmaktadır. Nazarlıklar, nazar değme olasılığı bulunduğu inanılan canlı ve cansız varlıkların, ilk bakışta görülecek yerine asılır.

Türkiye’de nazarlık olarak kullanılan en yaygın kültürel obje nazar boncuğudur.

Günümüzde Nazar boncuğunun kullanımı:

Genel anlamda nazar boncuğu, nazar değmesi muhtemel olan nesneleri koruduğuna inanılması nedeniyle, Türk kültürünün önemli bir ögesidir. Nazar boncuklarının üzerinde yer alan göz figürü tarih öncesi çağlardan itibaren birçok kültür ve inançta kötülüklerden koruyan güçlü bir tılsım olarak kabul edilmiştir.

Nazara karşı mavi boncuk kullanma, Türklerin eskiden beri uyguladıkları bir yöntemdir. Eski Türkler “boncuk-moncuk” adını verdikleri objeler kullanmışlardır. XI. Yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan ve Türkçe’nin en eski sözlüğü olarak elimizde bulunan Divanü Lügati’t Türk’te moncuk kelimesi, diğer anlamlarının yanı sıra, muska karşılığı olarak da geçmektedir.

Türkiye’de nazar boncuklarının özellikle doğum, sünnet, evlenme gibi insan hayatının önemli dönüm noktalarında, işlerin yolunda gitmesini sağlayan bir etkisi olduğuna inanılır. Özel günlerin dışında gündelik yaşamın her alanında da nazar boncuğu kullanımı yaygındır. Örneğin; ambarlarda, yeni alınan bir eşyada, yeni gelin çeyizlerinde, yeni doğan çocuğun üzerinde, yeni yapılan evlerin giriş kapıları ve çatıları gibi çok farklı alanlarda kullanılmaktadır. Türkiye’de hemen her evde nazar boncuğu ya da nazar boncuğu resmi bulunan bir nesne (masa örtüsü, biblo vb.) bulunmaktadır.

Bunun dışında nazar boncuğu formundan etkilenecek farklı teknik ve malzeme ile imal edilen ve dekoratif amaçlarla kullanılan birçok materyale günümüz Türkiye’sinde günlük hayatın her alanında rastlamak mümkündür.

Nazar boncuğu atölyeleri:

Nazar boncukları “ocak” adı verilen ve kubbemsi bir forma sahip olan fırınlarda imal edilir. Fırınlara basit bir dam ve dört duvardan oluşan, genellikle penceresi olmayan atölyeler içerisinde yer alır. Bu yapılar cam üretmek için gerekli

hammadenin ve çam odununun da depolandığı yerlerdir. Yüksek enerji veren çıralı çam odunu bu fırınların ana yakıtıdır. Hammadde olarak hurdacılardan ya da cam fabrikalarından satın alınan atık camlar kullanılır.

Ocak düzgün olmayan dairesel bir forma sahiptir. Açılan bir çukur içerisinde kurulan sağlam ve düzgün bir altyapı üzerinde genellikle 12 sıra ateş tuğlası ve kil harcı ile inşa edilir. Bu bölümün üzerinde yine ateş tuğlasıyla, çalışacak usta sayısına bağlı olarak bölmeler oluşturulur. 1000 dereceye çıkan sıcaklık nedeniyle kısa sürede bozulmaya başlayan ocaklar bu nedenle her yıl yıkılarak boncuk ustaları tarafından yeniden inşa edilir.

Atölyede yer alan boncuk ocakı

Günümüzde Nazar boncuğunun yapımı:

Nazar boncuğu yapımı bir tür arkaik cam işçiliğidir. Sabahın erken saatlerinde, boncuk ustası tarafından gerçekleştirilen bir duadan sonra, atık camlar ve renklendirici maddeler fırın içerisinde yer alan özel bölmelere yerleştirilir. Çam odunuyla yakılan fırının ısı kısa süre sonra yaklaşık 1000 C sıcaklığa ulaşır. Böylece cam kırıkları ve diğer maddeler erir, ustalar üretime başlayabilir.

Her ustanın elinde bir ince ve bir de kalın demir alet bulunmaktadır. Ustaların en yoğun olarak kullandıkları aletler bun

Nazar Boncuğu

Boncuk ustası Mahmut SÜR çalışırken

Nazar boncuğunun yapımı

Nazar boncuğunun yapımı

lardır. Kalın demire boncuğun kendisi sarılır, ince demirle boncuğun üzerinde yer alan gözler yapılır. Bir usta tarafından bu şekilde günde 500 ile 1000 adet arasında değişen sayılarda boncuk üretilir.

Nazar boncuklarının yapımında mor, beyaz, sarı, mavi, yeşil, kahverengi, kırmızı renkler kullanılır. Mor kobalt ya da saf bakırdan, yeşil sarı oksit ile bakır oksit karışımından, sarı kurşun, kalay ve çinko karışımından, beyaz ise opal olarak adlandırılan saf camdan elde edilir. Kahverengi, yeşil ve kırmızı renkleri elde etmek için aynı renkte kırık şişe camlarından faydalanılır.

Boncuk ustaları:

Boncuk ustalığı bugüne kadar usta-çırak ilişkisi içerisinde kuşaktan kuşağa aktararak ulaşmış olan geleneksel bir meslektir. Boncuk ustalığının hep aynı aileler tarafından sürdürülmesi yaygın bir durumdur. Eğitim süreci yazılı materyallerden ziyade göze ve kulağa dayalıdır. Bir ustanın yanına verilerek zanaata adım atan her genç çırak ola-

rak adlandırılır. Birkaç aylık bir eğitimle boncuk yapmayı öğrenmek mümkündür. Ancak tüm basitliğine rağmen boncuk ustası olmak sanıldığından aksine yıllar isteyen bir süreçtir. Usta adayı eğitimi boyunca her türlü bilgiyi önce gözlemleyerek ve sonra bizzat deneyerek ve uygulayarak öğrenir. Alet-edevatın kullanımı, camın yapısı, boncuk tipleri, maliyet hesapları vb. teknik ve mesleki bilgilerin yanı sıra geleneksel bir mesleği icra eden her ustadada olması gereken tevazu da ustası tarafından çırağa aktarılır. Boncuk ustaları ocaklarını da kendileri inşa etmektedir. Nazarköy ve Görece’de yaşayan ustalar günde 500-1000 arasında değişen sayıda boncuk üretebilmektedir.

Boncuk Ustası Mahmut SÜR

Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü’nce 2010 yılı Yaşayan İnsan Hazinesi olarak ilan edilmesi kararlaştırılan boncuk yapımcısı Mahmut SÜR 1962 yılında İzmir Kemalpaşa’ya bağlı Nazarköy’de dünyaya geldi. İlkokulu bitirmesinin ardından 14 yaşında dayıları ile birlikte çalışmaya başlayarak boncuk sanatına ilk adımını attı.

Mahmut Sür kendisini tam anlamıyla boncuk sanatına adanmış bir insandır. Bu sanatla ilgili yeni arayışlar ve tasarımlar onun meslek hayatındaki en önemli özelliğidir. Mahmut Sür tarafından imal edilmiş olan boncuklar özeni, kalitesi ve canlılığıyla diğerlerinden kesin olarak ayrılmaktadır. Geçmişte bir dönem Paşabahçe cam fabrikasında çalışmış olması sanatkârın cam sanatı konusunda geniş bir bilgi birikimi edinmesini sağlamıştır. Bu birikim, ustanın sağlam bir geleneksel bilgiye dayalı boncuk üretimine pozitif olarak yan-

Nazar Boncukları

sımaktadır. Mahmut Sür'ün mesleğini geliştirme yönüyle olduğu kadar yeni boncuk ustaları yetiştirme konusunda da somut çabaları vardır. Sanatkârın bir diğer özelliği mükemmel olarak nitelendirilebilecek nitelikte boncuk ocaklarını inşa etmeyi bilmesidir. Boncuk ocakları, imal edilecek boncuğun kalitesini belirleyen en önemli unsurdur.

Kaynakça:

1. Anonim, (1982), **Gözboncuğunu Geliştirme Projesi Raporu**, İzmir: Anadolu El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
2. Ateş, Ertuğrul (1977), **Bodrum Boncuk Sanatı**, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü, Lisans Tezi.
3. Kahraman, Oğuz (1999), "Kemalpaşa'da Göz Boncukçuluğu", **Kemalpaşa Kültür ve Çevre Sempozyumu Bildirileri**, İzmir: Meta Basım
4. Küçükerman, Önder (1985), "Gözboncuğu: Alev'in İçinden, Ustanın Elinden", **Ekonomide Diyalog**, 27: 82-84.
5. Küçükerman, Önder (1985), **Cam Sanatı ve Geleneksel Türk Camcılığından Örnekler**, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
6. Küçükerman, Önder (1987) **3000 Yıllık Akdeniz Camcılığının Anadolu'daki Son İzleri Göz Boncuğu**, İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.
7. Küçükerman, Önder (1991), "3000 Yıllık Cam Sanayinin İnançlara Armağan Ettiği Sanat Eserleri: Göz Boncuğu", **VIP**:16
8. Küçükerman, Önder (1991), "3000 Yıllık Cam Endüstrisinden Bir Tasarım Geleneği: Boncuklar", **Tasarım**: 11,
9. Küçükerman, Önder (1993), "Anadolu'nun 3000 Yıllık Kimlik Ürünü, Gözboncuğu Üzerine Danimarka'da Bir Seminer ve Bir Geliştirme Projesi Önerisi", **Sanat**, 3: 4-15
10. Mete, Hakan Sinan (2002), **Nazar Boncuğu-The Evil Eye Bead**, İzmir: İl Özel İdaresi Kültür Yayınları.
11. Öztürk, İsmail (1993), "Nazar-Nazarlık ve İzmir'de Gözboncuğu Üretimi", **Anadolu Folkloru**, 17:644-651
12. Sleen, van der W.G.N. (1973), **A Handbook on Beads**, Liege: Librairie Halbart.
13. Sode, Torben (1996), **Anatolske Glasperler (Anatolian Glass Beads)**, Copenhagen: Thot.
14. Türkoğlu, Sabahattin (1969), "Boncuk ve Boncukçuluk", **Türk Folklor Kurumu Folklor Dergisi**, 7

Boncuk ustası Mahmut SÜR tarafından inşa edilmekte olan boncuk ocağı

Haberler

Ustaya Saygı

İzmir Konak Belediyesi'nce düzenlenen ve geleneksel hale gelen vefa etkinliği "Usta'ya Saygı"nın geçtiğimiz Aralık ayındaki konuğu yayın kurulu üyemiz Prof. Dr. Şadan Gökovalı oldu.

Birçok saygın ismin bir araya geldiği bu etkinlikte Konak Belediye Başkanı Dr. Hakan Tartan, Gökovalı'nın isminin çok sevdiği İzmir sokaklarından birine verileceğini vurgulayarak şöyle konuştu:
"Türkiye'nin ilk turizm rehberi, kültür turlarını ilk başlatan kişi, gazeteci, yazar, akademisyen ve daha birçok özelliği kendisinde toplayan Şadan Gökovalı sadece iletişim ve turizm hocası değil zaman zaman öğrencilerine yaşamı da öğreten bir yaşam hocasıdır.

Her ne kadar özelliklerini saysak, isminin başına sıfatlar koysak da sözcüklerin tanımlamaya eksik kaldığı bir insan Gökovalı..."
Şadan Gökovalı'nın eski dostu, büyük yazar Muzaffer İzgü de Usta'yı "Kaleden Akan Koskoca Bir Irmak" diye tanımladı.

ARO'nun Eğitim Programları

Likya Yolu Uzmanlık Programı 15-19 Ocak tarihleri arasında yapıldı.

Program sonundaki sınavda başarı gösteren rehberlerin sicillerine uzmanlıkları Bakanlık tarafından işlenerek kendilerine sertifikaları verildi.

Antalya Kent Konseyi Seçimi Yapıldı

15 Şubat 2012 tarihinde yapılan Antalya Kent Konseyi Turizm Grubu başkanlığına yayın kurulu üyemiz ve ITM Travel Genel Müdürü Recep Yavuz, sekreterliğe A. Zeki Apalı, başkan yardımcılığına ise Sami Demirciođlu seçildiler. Başkanlığı Prof. Dr. Tuncay Neyişçi'den devralan yeni başkan, daha dinamik ve üretken bir konsey olarak Antalya turizminde etkin rol üstleneceklerini söyledi. ARO DERĐİ olarak kendilerini kutluyor; başarılar diliyoruz.

Basında ARO

PERŞEMBE 24 Kasım 2011

Milliyet AKDENİZ

Rehberler tetikte!

Maaş ve ücretlerinde iyileştirme yapılmadığı gerekçesiyle yaz döneminde iş bırakma eylemi yapan rehberlerin görüşü TBMM'ye gönderilen, kendileriyle ilgili tasarıda: Rehberler, bekledikleri iyileştirme yapılmazsa yine eyleme geçecek

ÖZGÜR ÖZTÜRK
Antalya DHA

GECEN yaz döneminde özellikle maaş ve taban ücretlerinin hak ettikleri şekilde ödemediği gerekçesiyle tura çıkmasına eylemi yapan Antalya rehberler, görüşlerini Başbakanlık'tan TBMM'ye gönderilen 'Turizm Rehberliği Meslek Kanunu Tasarısı Taslağı'na çevirdi. Yapılan eylemle maaş ve taban ücretlerinde bir netleşme iyileştirme yapılmasını isteyen rehberler, meslek yasasının istedikleri şekilde çıkarılacağı yönündeki duyurular üzerine tetikte beklemeye başladı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TORSAB) ve Türkiye Rehberler Birliği'nin (TUREB) mutabakatı vararak hazırladığı meslek yasasında, özellikle örgütlenmeye yönelik maddelerde değişiklik yapılması rehberleri kızdırdı. TBMM Turizm Ulaştırma İmar ve Bayındırlık Komisyonu'ndaki görüşmeler sona erince tasarıda rehberlerin örgütlenmesine izin verilmemesi, maaş ve taban ücretlerinde iyileştirme yapılması talep edildi.

TUREB, sayıları yaz döneminde halihazırda eylemi yapmaya başladı.

ler yapıldığını söyleyen Antalya Rehberler Odası (ARO) Başkanı Hasan Uysal, şöyle dedi:

'Sağduyulu davranışlar'

"Bizim örgütlenme konusunda koyduğumuz maddelerde değişiklik yapıldı. Her ilde birden fazla oda, Türkiye genelinde ise birden fazla birliğin kurulmasına yönelik maddeler konulmuş. Bunu kabul etmemiz mümkün değil. Meslek yasamızın bu şekilde çıkarılmasına izin veremeyiz. Üzerinde mutabakat yapıldığına göre çıkarmaya her-

türlü yasal yola başvuruyoruz. Gerekirse Türkiye çapında eylem yaparız."

Taslağı inceleyen komisyonunda görevli bazı milletvekillerine yansınacak sorunları anlatıldığını kaydeden Uysal şunları söyledi: "Meslek yasası değişikliği yapıldığı sekileyle çıkarsa, her ilde dil grubuna göre ya da siyasi görüşlerine göre ayrı ayrı oda kurulmasının önü açılacak. Bu da rehberlerin birliğini bozacak. Aralık ayında Ankara'da diğer odalarla konuyu değerlendireceğiz. Komisyon'daki milletvekillerinin sağduyulu davranışlarını diliyoruz."

Hasan Uysal

CAMİLERE özel rehber

Diyanet camilerin tanıtılması için özel rehberler getirmeyi planlıyor. İmam Hatip Lisesi mezunları arasından KPSS ile atanması planlanan rehberler 'yedek imamlık' da yapacak

Rehberler tanıtacak

Antalya Rehberler Odası tarafından düzenlenen Hizmetçi Eğitim Semineri'ne katılan Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Genel Müdür Yardımcısı Nusret Tutan, Diyanet İşleri Başkanlığı ile bir çalışma yaptıklarını açıkladı. Camilere özel rehber uygulaması getirmeyi planladıklarını söyleyen Nusret Tutan "Camiler bu rehberler tarafından tanıtılacak" dedi.

Atama sayısı belli değil

Nusret Tutan "Bu özel rehberlerin görevlisi bulunmayan cami ve mescitlerde 'yedek imamlık' da yapacak. Ne kadar atama yapılacağı konusunda henüz bir fikrimiz yok. Devlet kadrolarına atanacak kişiler KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) ile belirleniyor. Diyanet görevlileri ise İmam Hatip Lisesi mezunları tarafından seçiliyor. Cami imamlarını İmam Hatip mezunları arasından KPSS ile atamayı planlıyoruz" diye konuştu.

■ Özgür ÖZTÜRK/DHA

Körfez

Camilere rehber

Antalya Rehberler Odası tarafından, Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği'nde, rehberlere yönelik hizmet içi seminer düzenlendi. Seminerde konuşan Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdür Yardımcısı Nusret Tutan, Türkiye'nin tanıtımı ve cazibe merkezi haline gelmesi için en büyük elçilerin rehberler olduğunu söyledi. Tutan, meslek kuruluşlarıyla bir araya gelerek Turizm Rehberleri Meslek Kanunu tasarısı taslağı üzerinde fikir birliğine vardıklarını, taslağın TBMM'de görüşüleceğini bildirdi. Son dönemde camilerde rehber görevlendirilmesi konusunun da tartışıldığını anlatan Tutan, "Bu konuyla ilgili İstanbul Rehberler Odası, Diyanet İşleri Başkanlığı ve TURSAB yetkilileri, İstanbul'da bir toplantı düzenlendi. Toplantıda camilere 250 civarında rehber kadrosu gündeme geldi" dedi. Kültür ve Turizm Bakanı Erdoğmuş'un talimatıyla Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileri ile itibata geçildi.

hışma usul ve esaslarının henüz belirlenmediği ifade edildi. Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileriyle daha sonra bizzat görüştim ve tekrar bir yazı gönderdik. Bunun yanlış anlaşılmasına mahal vermemesi ve yetki karmaşasına yol açmaması adına yapılacakları çalışmalarda ve belirleyecekleri usul ve esaslarda bakanlığımızın mutlaka içinde yer alması gerektiğini vurguladık."

Yeni bir gelişme

Camilerde rehber konusunun henüz çok yeni bir gelişme olduğuna değinen Tutan, rehber olmak için en az iki yıllık üniversite mezunu olma şartı bulunduğunu, ancak Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileriyle yapılan görüşmelerde, camilerde düşünülen rehberlerin imam hatip çıkışlı olmasının gündeme geldiğini anlattı. Tutan, "Görüşmelerde rehberlerin camilere yönelik çalışmalarında hizmet alacakları ifade edilmiştir. Herhangi bir sorun yaşanmaması için de çıkarılacak mevzuatların çok iyi hazırlan-

Basında ARO

Kırsalda restoran sıkıntısı had safhada

Antalya Rehberler Odası (ARO) Başkanı Hasan Uysal, gıda güvenliği, hijyen ve kaliteyi önemsiyor. Sıkıntılarla karşılaşan turistlerin bu tür sıkıntılarında turiste yemek problemlerini restorant işletimcilerinden çıkıyor. Antalya gıda adı turizmde bulunulması zorlaştırıyor. Aynı zamanda turizmde bu tür sıkıntılarla ilgili restorantlar da kırsalda sıkıntılar had safhada olduğu tespitinde bulunan Uysal, devletten devletin görevini layıkıyla yerine getirmesi ve vatandaşın ocağına ve ziyafetine önem vermesini istiyor.

Türkiye'nin önemli gelir kaynağı turizmde bulunan kırsalda Antalya Üyesi Rehberler Odası (ARO) Başkanı Hasan Uysal, gıda güvenliği, hijyen ve kaliteyi önemsiyor. Sıkıntılarla karşılaşan turistlerin bu tür sıkıntılarında turiste yemek problemlerini restorant işletimcilerinden çıkıyor. Antalya gıda adı turizmde bulunulması zorlaştırıyor. Aynı zamanda turizmde bu tür sıkıntılarla ilgili restorantlar da kırsalda sıkıntılar had safhada olduğu tespitinde bulunan Uysal, devletten devletin görevini layıkıyla yerine getirmesi ve vatandaşın ocağına ve ziyafetine önem vermesini istiyor.

ARO Başkanı Hasan Uysal, turizmde bulunan kırsalda Antalya Üyesi Rehberler Odası (ARO) Başkanı Hasan Uysal, gıda güvenliği, hijyen ve kaliteyi önemsiyor. Sıkıntılarla karşılaşan turistlerin bu tür sıkıntılarında turiste yemek problemlerini restorant işletimcilerinden çıkıyor. Antalya gıda adı turizmde bulunulması zorlaştırıyor. Aynı zamanda turizmde bu tür sıkıntılarla ilgili restorantlar da kırsalda sıkıntılar had safhada olduğu tespitinde bulunan Uysal, devletten devletin görevini layıkıyla yerine getirmesi ve vatandaşın ocağına ve ziyafetine önem vermesini istiyor.

nomi

5

Tur yolunda restoran sıkıntısı

Antalya Rehberler Odası (ARO) Başkanı Hasan Uysal, gıda güvenliği, hijyen ve kaliteyi önemsiyor. Sıkıntılarla karşılaşan turistlerin bu tür sıkıntılarında turiste yemek problemlerini restorant işletimcilerinden çıkıyor. Antalya gıda adı turizmde bulunulması zorlaştırıyor. Aynı zamanda turizmde bu tür sıkıntılarla ilgili restorantlar da kırsalda sıkıntılar had safhada olduğu tespitinde bulunan Uysal, devletten devletin görevini layıkıyla yerine getirmesi ve vatandaşın ocağına ve ziyafetine önem vermesini istiyor.

23 Şubat 2012 Perşembe

AKDENİZ

Lokmalı kutlama

Türizm rehberleri, 21 Şubat Dünya Rehberler Günü dolayısıyla vatandaşlara ve turistlere 'lokma dağıttı'

Antalya Rehberler Odası (ARO) üyesi yaklaşık 100 rehberler, 21 Şubat Dünya Rehberler Günü dolayısıyla Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Anıtı'na çelenk koydu. Daha sonra basın açıklama yapan ARO Başkanı Hasan Uysal, 21 Şubat'ın rehberler için ayrı bir öneme sahip olduğunu söyledi. Turizm rehberliğini tanıtmak, toplumun bu konuda bilinçlendirmek, mediatek çözüm getirmek, ülkenin sürdürülebilir turizm politikası için faaliyetlerde bulunmuş olmaları ilave eden Hasan Uysal, rehberlerin sorunlarına değindi.

PERŞEMBE 23 ŞUBAT 2012

SABAH'IN ÜCRETSİZ EKİDİR

Rehberlerin mutlu günü

ANTALYA Rehberler Odası (ARO) tarafından Dünya Rehberler Günü nedeniyle Lara Park Restoranı'nda verilen davette, meslek birliği yasanın vurgu yapıldı. Antalya Rehberler Odası Başkanı Hasan Uysal'ın evsahipliğini üstlendiği davete Antalya Vali Yardımcısı Recep Yüksel, Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürü Adem Okur, Prof. Dr. Şadan Gökova, Prof. Dr. Nevzat Çevik ve çok sayıda rehber katıldı.

YASA ÇALIŞMALARI HIZLANDI

Dil Kursları

ARO'da rehberlere yönelik dil eğitimi programlarına Aralık ayının ortalarında Rusça Dil Kursu ile başlanılmış, daha sonra ise İsveççe ve Norveççe Dil Kursları ile devam edilmiştir.

Norveççe kursunu rehber Ali Emre Pere vermiştir.

İsveççe kursunun eğitimini uzun yıllar İsveç'te yabancılara, yine Türkiye'de birçok özel kurumda bu dili öğreten Turgut Erdeniz vermektedir.

Rusça kursu, yönetim kurulu üyemiz Vedat Özçelik tarafından verilmekte olup gelen talep üzerine Ocak ayında yeni bir grup oluşturulması planlanmaktadır.

21 Şubat Dünya Rehberler Günü'nü Coşkuyla Kutladık...

Güne valimiz Dr. Ahmet Altıparmak'ı makamında ziyaretle başladık. ARO başkanı Hasan Uysal ve yönetim kurulu üyelerimizin katıldığı ziyarette sayın valimizden sıcak mesajlar aldık.

AKMED'te düzenlediğimiz iki konferans ve ARO Cafe & Bistro'daki kokteyl ile güne devam ettik.

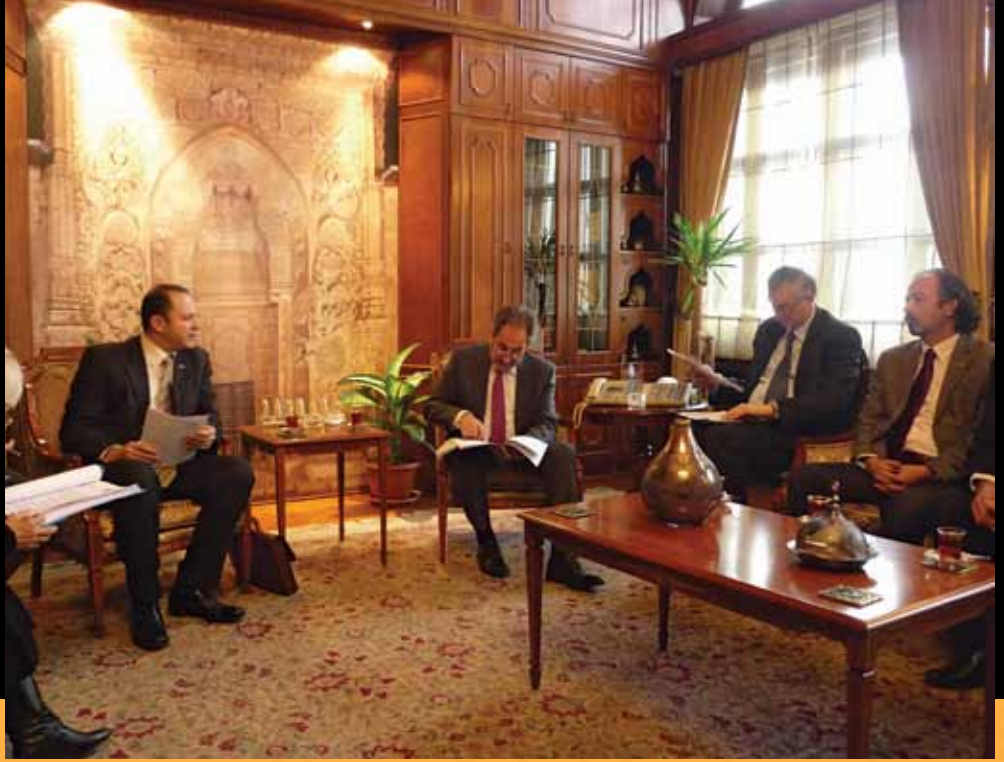
Prof. Dr. Şadan Gökovalı'ya ARO 2012 Onur Ödülü'nü vali yardımcımız Sn. Recep Yüksel verdi.

Haberler

Bakanımızı Ziyaret Ettik

TUREB Heyeti olarak başkan Şerif Yenen, başkan yardımcısı Hasan Uysal'ın öncülüğünde Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ı ziyaret ettik.

Türkiye'nin dört bir yanından rehber örgütleri temsilcilerinin de bulunduğu görüşme bizlere umut verdi.

Bakan Yardımcısı Abdurrahman Arıcı'ya tebrik ziyaretinde bulunan Hasan Uysal başkanlığındaki TUREB Heyeti yasa tasarısı hakkında da görüş alışverişinde bulundular.

Bakanımızı Ziyaret Ettik

TUREB Heyeti'nin
ikinci önemli durağı
Milli Savunma
Bakanı İsmet Yılmaz
oldu.

Sayın Bakan'a
Meslek Yasa
Tasarısı'nın ilk
çalışmalarında
verdiği emek ve
katkıdan dolayı
şükranlarımızı
sunduk.

Antalyalı Kadınlara Özel Çanakkale Şehitliği Gezisi

Antalya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, Antalya Rehberler Odası işbirliği ile 13-14 Mart tarihlerinde kadınlar için

Çanakkale Gelibolu Yarımadası'na gezi düzenliyor.

Geziye katılmak isteyen 40 yaş üstü kadınlar 20 Şubat-25 Şubat tarihleri arasında Antalya Rehberler Odası'na ve ASMEK kurs merkezlerine başvurabilecekler. Antalyalı kadınlara 8 Mart Dünya Kadınlar Günü hediyesi olarak gerçekleşecek gezide, Çanakkale Boğazı-Gelibolu Yarımadası'na kara savaşının yaşandığı bölge ve şehitlikler ziyaret edilecek. Geziye 40 yaş üstü kadınlar katılabilecek.

Gezi hakkında bilgi için: 0242 238 52 70

Ankara Ziyaretleri

TBMM Turizm ve İmar Komisyonu üyesi Yıldırım Sapan'ın konuklarıydık.

Bakanlık Tanıtma
Genel Müdürü
Cumhur Güven
Taşbaşı ziyaret
ettik.

TBMM Turizm ve İmar
Komisyonu üyesi Durmuş Ali
Torlak'ın konuklarıydık.

Ankara Ziyaretleri

Görüşmeler arasında fırsat buldukça sayın bakanımıza Antalyalı rehberlerin istekleri ARO başkanı Hasan Uysal tarafından iletildi.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen TUREB Heyetini içtenlikle karşılayıp yasa çalışmalarında başarılar diledi.

Antalya Oyuncak Müzesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı bünyesinde 23 Nisan 2011 tarihinde açılan Oyuncak Müzesi çok kısa sürede çocukların, ailelerin ve çocukluğuna özlem duyan yetişkinlerin ilgi odağı oldu. Araştırmacı, şair ve Türkiye'nin ilk Oyuncak Müzesi olan İstanbul Oyuncak Müzesi kurucusu Sunay Akın danışmanlığında açılan müzede 1870'li

yıllardan 1990'lı yıllara dünyanın her köşesinden toplanmış oyuncaklar yer almaktadır.

Sanayi Devrimi sonrasında ilk fabrikaların ürettiği oyuncakların yanı sıra, oyuncak tarihinin en seçkin örneklerini ve ender bulunan bebek evlerini de müzede görmek mümkün.

Antalya'nın en önemli turizm merkezlerinden biri olan

Kaleiçi Yat Limanı'nda yer alan müze yaklaşık 700 m² 'lik bir alanda hizmet vermekte. Tarihi oyuncakların yanında etkileyici binası, içerisinde yer alan masal ve çizgi film kahramanlarına ait heykeller ile ziyaretçilerini masalsı ve büyümlü bir dünyanın içerisine sürüklüyor. Çocuklar Nasrettin Hoca, Daltonlar ve Şirinler ile fotoğraf çekirmeye bayılıyorlar.

Son yıllarda cazibesini yitiren, Antalya halkı, yerli ve yabancı turistlerin pek uğrak yeri olmayan Yat Limanı, Oyuncak Müzesi ile oldukça hareketlendi. Yat Limanı esnafı kendi işletmelerinde yeni yatırımlar yapmaya başladı ve yeni yatırımcılar da yer bulma telaşına düştü.

İlk 8 aylık dönemde 35 bin kişi tarafından ziyaret edilen müzenin, 2012'de planlanan tanıtım çalışmaları ile de bu sayıyı çok daha arttıracakı düşünülüyor.

Kemal Atatürk'ün çocuklara armağan ettiği 23 Nisan'da Antalya Oyuncak Müzesi Antalya'ya kazandırılmış oldu.

Başkan Akaydın'ın turizmi 12 ay canlı tutma projesinin de önemli bir ayağı olan Oyuncak Müzesi'nin turizm çeşitliliği açısından da Antalya'ya önemli bir katkı sağlayacağı düşünüyor. Antalya ili dışında çevre il ve ilçelerden de birçok ziyaretçisi olan müzenin daha çok yabancı turist sayısını arttırmak yönünde çalışmaları var.

Kasım 2011 itibariyle bünyesinde yer alan atölye binasında çocuklara ve yetişkinlere yönelik atölyeler ve seminerler gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Tahta Oyuncak Boyama, Kukla Yapımı, Sanat, ritm atölyelerinin yanında konusunda uzman kişilerce seminerler, çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Okulların toplu katılımlarının yanı sıra çocuklar ebeveynleri ile birlikte bu atölyelerde birlikte üretim yapmaktadır. Çocukların ebeveynleri ile kaliteli vakit geçirmeleri, aile içi iletişimin artması yönünde olumlu katkılar sağlamakta ve çok büyük keyif vermektedir.

Antalya Oyuncak Müzesi'nin açık hava etkinlikleri, konserler ve tiyatro gösterilerinin gerçekleştirilebileceği 500 kişilik anfi tiyatrosu da bulunmaktadır.

Pazartesi günleri hariç sabah 09.30 - 18.30 saatleri arasında müze ziyarete açıktır.

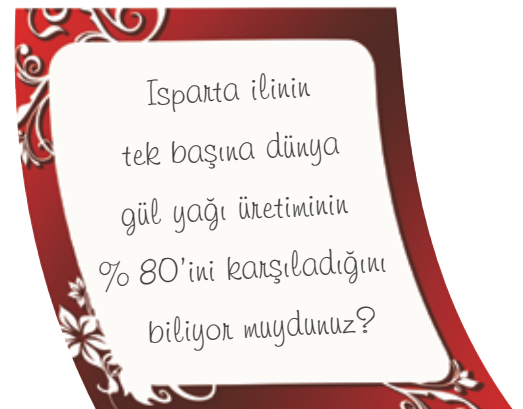

Her yaş grubundan ziyaretçisi olan müzeye bir elinde çocukları, torunları ile gelen yetişkinler diğer ellerinde kendi çocuklukları ile çıkıyorlar. Müzeye giren yabancı turistler kendi ülkelerine ait ve kendi çocukluklarında oynadıkları oyuncakları binlerce kilometre uzakta görünce çok büyük mutluluk ve

heyecan duyuyorlar.

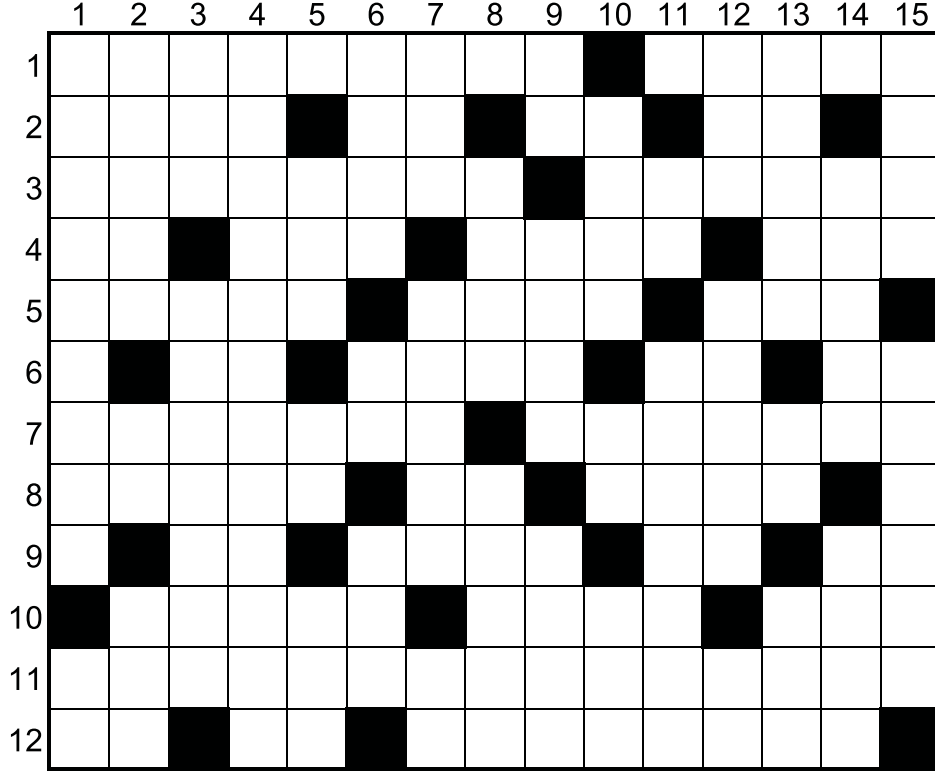
Gezdiği İstanbul Oyuncak Müzesi'nin büyüğü atmosferinden etkilenen Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Mustafa Akaydın Antalya'da da benzer bir müze açılması için bürokratlarına talimat vererek 8 ay gibi çok kısa bir zamanda Mustafa

İrtibat Tel: 0242 248 49 33

ARO Dergi Bulmaca

Not: Bu bulmacayı doğru çözenler arasında çekilecek kurada kazanan bir kişiye kitap armağan edilecektir. Bulmacanın çözümü önümüzdeki sayıda yayımlanacaktır.

Hazırlayan: Hikmet Uğurlu, Rehber

Soldan Sağa:

1. Rehberlerin elinden düşürmediği “Mitoloji Sözlüğü” adlı kitabın yanı sıra “Mavi Anadolu” ve “Mavi Yolculuk” gibi yurdumuzu tarihi, arkeolojisi ve turistik zenginlikleriyle tanıtan kitaplar yazmış; hümanizma anlayışını “Ecce Homo - İşte İnsan” adlı denemesiyle dile getirmiş, 1915-1982 yılları arasında yaşamış bilim insanımız. - Aida operasının yaratıcısı.
2. Eski Türk kağıt oymacılığı. - Altın’ın simgesi. - Madagaskar’ın Plaka imi. - Uzaklık bildiren sözcük.
3. Yavuz Sultan Selim’in seferlerinden biri. - Hitit Güneş Tanrısı.
4. Siper, hendek. - Birine dokunsun diye söylenen söz. - Aynı toteme inanan geniş kitle. - “Ve Durgun Akardı” (Rus yazar Şolohov’un ünlü nehir romanı).
5. Bir tür ince kağıt. - Yaşayışlar, hayatlar, ömürler. - Lezzet.
6. Güzel sanat. - İskambil kağıtlarıyla oynanan bir oyun. - Baryum’un simgesi. - “... fasülye soyulmaz / Gökte yıldız sayılmaz / Dirmil’den yar sevenin / Hiç kolları yorulmaz” (Türkü).
7. Suriye’de bir liman kenti. - Gövde yapısı.
8. Güney Amerika’da Amazon bölgesindeki bataklıklarda sık ormanlara verilen ad. - Nijerya’nın plaka imi. - Kuru soğuk.
9. Sodyum’un simgesi. - Sonuçsuz, başarısız. - Praseodim’in simgesi. - İlgî eki.
10. Parantez. - “... demek” (onaylamak). - En kalın erkek sesi.
11. Çok bilgili.
12. Şaşma belirten ünlem. - Halk dilinde “gıda”. - Kutsal bir konu üzerine yazılmış şiir ve müzik yapıtı.

Yukarıdan Aşağıya:

1. Eski Yunan kentlerinde bir tepe üzerine kurulmuş, içinde önemli binaların bulunduğu içkale.
- Dünyanın uydusu.
2. Afrika'da bir ülke. - Gümüş'ün simgesi. - Etiler'de akıl ve bilgeliğin tanrısı.
3. Kur'an'da bir sure. - Çok ünlü bir İtalyan yemeği.
4. Antalya il merkezindeki parklardan biri.
5. "Ayva sarı, ... kırmızı sonbahar / Her yıl biraz daha benimsediğim." (Cahit Sıtkı Tarancı).
- Jüpiter'in bir uydusu. - Bir şeyin yere bakan yanı.
6. Rüşvet alanla veren arasındaki aracı. - Rey. - Zaviye.
7. İçgüdü halini almış alışkı. - Uyum, armoni. - Çin mimarlığında çok katlı köşk.
8. Birini bir bahaneyle bırakıp savuşma. - Bir tür dantel.
9. Ülkemizin plaka imi. - Eskiden saraylarda harem ağalarına verilen ad. - Ticaret malı.
10. Gaz patlamaları sonucu oluşan, huni biçimli çukurlara verilen ad. - Olumsuzluk belirten bir örnek. - Kısa ve kalınca.
11. Radon'un simgesi. - Doğan Yurdakul ile Soner Yalçın'ın bir kitabı.
12. Hitit. - Posta sürücüsü. - Hırvatistan'ın plaka imi.
13. Gemilerin mizana direğinin gerisindeki yelken. - Kimyada basit şekerlere verilen ad. - Zengin, ağa.
14. Havacılar ve pilotlar için yayımlanan bülten. - Kürekle yol alan, dar, uzun ve hafif bir tekne.
15. Duyuru. - Hristiyan tapınağı.

Geçen Sayıdaki Bulmacanın Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	H	A	L	E	T	Ç	A	M	B	E	L		M	O	R
2	İ	L	E	T	İ		K	A	İ	N	A	T		T	E
3	N	İ	T	E	L	E	M	E		E	R	A	T	O	
4	T	A	R		K	L	A	S	İ	K		T	A	N	E
5	E	B	A	B	İ	L		T	M		M	A	S	O	N
6	R	A	S	İ		İ	B	R	İ	Ş	İ	M		M	E
7	L		E	R	K		R	O	T	A	T	İ	F		Z
8	A	S	T		A	T	A		A	L	O		L	A	
9	N	A		İ	R	S		S	S		S	K	O	D	A
10	D	R	A	M		E	N	A	Y	İ		A	R	A	L
11		İ	N	A	T		A	B	O	R	İ	J	İ	N	
12	A	G	A	M	E	M	N	O	N		S	U	N	A	L

Kazanan Talihi: Yapılan çekilişi Muhammet AKDAĞ kazanmıştır. Kendisine bir adet kitap hediye edilecektir.

ARO DERGİ 5. sayının bulmacasını doğru çözenler arasında çekilişte kitap kazanan Osman DENİZ'e ödülünü ARO başkanı Hasan UYSAL verdi.

**REALTY
WORLD**

Premium

Profesyoneller Fark Yaratır, Farkı Bizimle Görün...

Azime DOĞAN

0505.580 59 65

Bülent Ecevit Bulv. No:141/B Çağlayan/Lara/ANTALYA

**30 Günde
Satıyoruz**

Şiir Köşesi

Rehber İbrahim Öz'ün "Bir Damla Deniz Yaratabilmek" adlı son şiir kitabından...

Kurşunlanmış Umutlar Doğurmak

Varsayalım ki saat on iki.
Gece yarısı.
Yalnızlığım senin.
Milyonlarca yıllık özlemi
Erkekçe tutkularımın
Kilitlenmiş zamanda.
Tek bir cinse odaklanmış
Tutkularım senin.

Kollarımda üşümüş bir özlem gibi
Gecenin on ikisinde yalnızlık.
En varılmaz koyuluğunda gecenin
Oylun oylun ışıkları sabahın.
Aydınlıklarım senin.

Seni düşündüm bu saatte.
Ve umut tohumları ektiğim
Uykularında
Erinçlerim senin.

Karanlığı çıkarmamış üstünden daha
Zoraki suskunluğum.
Günü arayışında
Yakan soluğunu duymalıyım özgürlüğümün.
Dudaklarımla çizerim ben
En verimli resimlerimi.
Jan Dark keskinliğinde çizgiler senin.
Picasso ustalığında dudaklar benim.

Saat on iki.
Ömrümün de yarısı.
Kurşunlanmış çocuklar gibi
Oyuncaktan barışların
Kanla sulanmış bahçelerinde
Gezdirmekteyim geleceğimi.
Bosna'da, Azerbaycan'da, Filistin'de
Analarım var.
Honduras'ta, Vietnam'da

Kucağımda altını ıslatmamış çocuklarım.
Saat on iki.
Düşüncelerimde
Bahar gibi gülesi çocuklar.
Ve ölümün soğuk karnından
Umut doğurmayı bekleyen kadınlar.
Kararlı bekleyişimde
Aydınlığa gebe yarınlarım senin.

Saat on iki.
Yeniden doğmalısın sen ama
Her bahar sabahında.
Ve kadının daha
Bir okey taşı örneği kayıtsız
Masaya vurulurcasına yere vurulduğu
Anadolu'mda.

Saat gecenin ortası.
Geriye sayışın aydınlık için başlangıcı.
İster Bologna'da patlayan bir bombanın
Parçalanmış haykırışında.
İster Bosna'da ağlaşan darağaçlarının
Yemini gizli gözyaşlarında.
Bahar güllerinin
Nasıl büyüdüklerini anlatmalısın bana.

Gece yarısı.
En katıksız sevdalarımın senin.

ROGER & PREMIUM®

Real Estate & Construction Agency

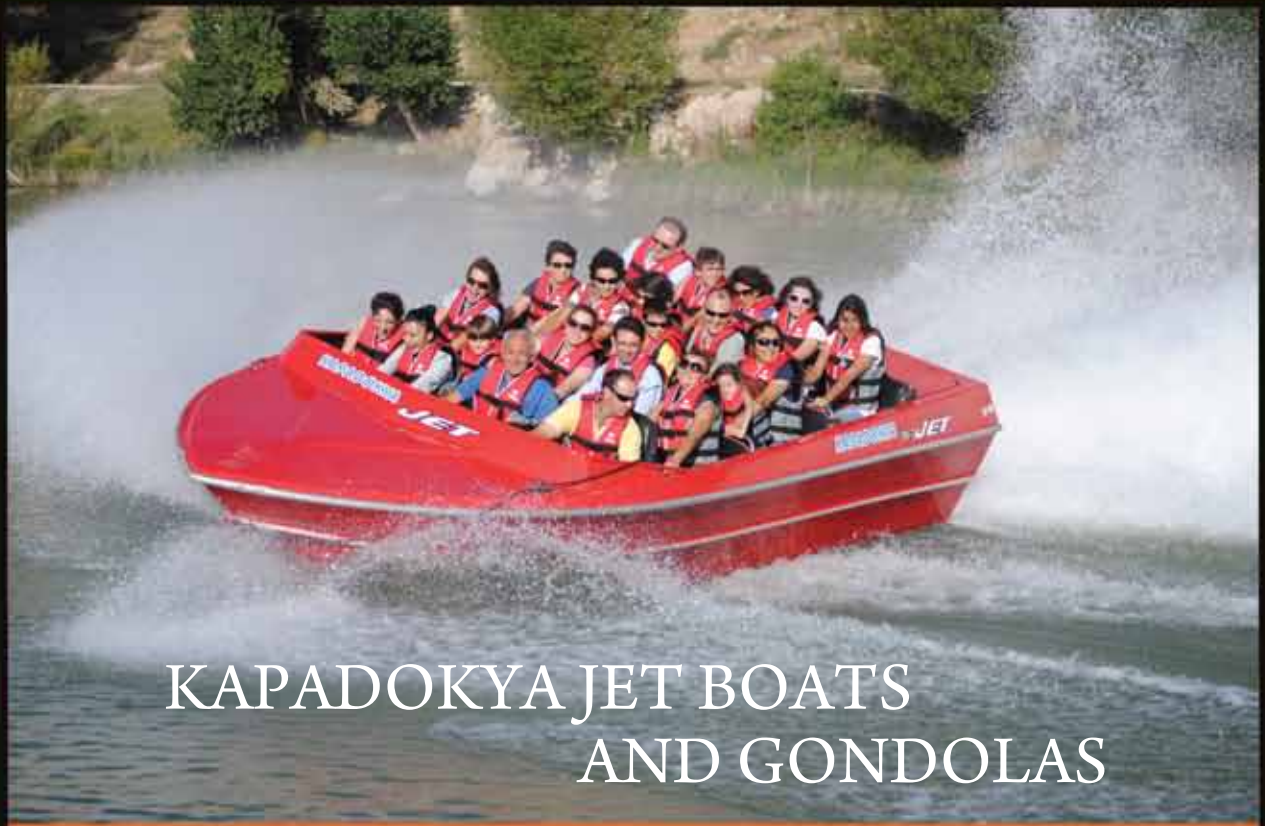
www.rogerpremium.com

Emlak Alım Satımında Uzman...

ROGER & PREMIUM Real Estate & Construction Agency
Çağlayan Mahallesi, Barınaklar Bulvarı, Köken Apartmanı 27 / 6 Lara, ANTALYA

Tel: 0242 324 06 22 - Faks: 0242 324 06 49
www.rogerpremium.com - e-mail: info@rogerpremium.com

KAPADOKYA JET BOATS AND GONDOLAS

**KAPADOKYA
JET BOAT &
GONDOLA**

Kapadokya Maya Tur. Tic. A.Ş. Kızılırmak Şubesi
Asma Köprü Yanı, Kızılırmak Kenarı - Avanos, Nevşehir
Tel: 0384 511 34 59 - 511 34 69 - Faks: 0384 511 34 94
Rezervasyon (Cem Ural): 0530 445 65 33
www.kapadokyajet.com - info@kapadokyajet.com